

ZARZĄDZENIE Nr 1426
KOMENDANTA GŁÓWNEGO POLICJI

z dnia 23 grudnia 2004 r.

w sprawie metodyki wykonywania czynności dochodzeniowo-śledczych przez służby
policyjne wyznaczone do wykrywania przestępstw i ścigania ich sprawców

(Dz.Urz.KGP 05.1.1)

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (tekst jednolity Dz. U. z 2002 r. Nr 7, poz. 58 ze zm.¹) zarządza się, co następuje:

Dział 1

Przepisy ogólne

§ 1. 1. Zarządzenie określa komórki organizacyjne Policji, w których wykonywane są czynności dochodzeniowo-śledcze, zwane dalej "komórkami", policjantów wyznaczonych do wykonywania czynności dochodzeniowo-śledczych i organizację tych czynności oraz organizację, zadania, formy i metody sprawowania nadzoru przez przełożonego i policjantów z nadrzędnej jednostki Policji.

2. Zarządzenie określa metodykę wykonywania czynności dochodzeniowo-śledczych, zwanych dalej "czynnościami", w ramach postępowań prowadzonych na podstawie:

- 1) ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 ze zm.²), zwanej dalej "k.p.k.";
- 2) ustawy z dnia 10 września 1999 r. - Kodeks karny skarbowy (Dz. U. Nr 83, poz. 930 ze zm.³), zwanej dalej "k.k.s.";
- 3) ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jednolity Dz. U. z 2002 r. Nr 11, poz. 109 ze zm.⁴), zwanej dalej "u.p.n."

§ 2. W jednostkach Policji postępowanie prowadzone jest:

- 1) w wyodrębnionych komórkach, w których są dokonywane, koordynowane i nadzorowane czynności, w celu ujawniania przestępstw i wykrywania ich sprawców,
- 2) na wyodrębnionym stanowisku lub stanowiskach policyjnych, gdy w jednostce Policji nie wyodrębniono komórki, o której mowa w pkt 1.

§ 3. Postępowanie może prowadzić policjant pełniący służbę w komórce służby kryminalnej, śledczej lub prewencyjnej, a także w komórce właściwej dla spraw wewnętrznych.

§ 4. Przełożony powinien przy podziale zadań uwzględniać kwalifikacje i doświadczenie zawodowe policjantów.

Rozdział 1

Właściwość miejscowa i rzeczowa jednostek Policji. Przekazywanie materiałów lub akt postępowania

§ 5. 1. Właściwa miejscowo do prowadzenia postępowania jest jednostka Policji, w której terytorialnym zasięgu działania przestępstwo popełniono, w rozumieniu art. 6 § 2 k.k.

2. Jeśli nie można ustalić miejsca popełnienia przestępstwa, jednostkę Policji właściwą do przeprowadzenia postępowania określa się, stosując odpowiednio przepis art. 32 § 1 k.p.k.

3. Jeżeli przestępstwo popełniono w terytorialnym zasięgu działania kilku jednostek Policji, w których dokonano czynności w związku z tym przestępstwem, sprawę przekazuje się jednostce Policji, która najpierw wydała postanowienie o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia. Wówczas, gdy żadna z tych jednostek nie wydała postanowienia o wszczęciu postępowania, stosuje się odpowiednio przepis ust. 2.

4. Jeżeli przestępstwo popełniono za granicą, a jego sprawca ponosi odpowiedzialność na zasadach określonych w rozdziale XIII k.k., przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio.

5. Jeżeli nie można ustalić właściwości miejscowej według przepisów poprzedzających, jednostką Policji właściwą do prowadzenia postępowania jest Komenda Rejonowa Policji Warszawa I.

§ 6. 1. Jeżeli przestępstwo popełniono na polskim statku wodnym lub powietrznym, a nie można ustalić, w zasięgu działania której jednostki Policji zostało popełnione, właściwą jednostkę Policji określa się, stosując odpowiednio przepis art. 31 § 2 k.p.k.

2. W sprawach o kradzieże w transporcie lądowym, wodnym i powietrznym oraz o przestępstwa popełnione na szkodę pasażerów korzystających z tych rodzajów transportu, w razie niemożności ustalenia miejsca popełnienia przestępstwa, właściwa do prowadzenia postępowania jest jednostka Policji, w której terytorialnym zasięgu działania Policja powzięła wiadomość o przestępstwie i udokumentowała ją w sposób i w zakresie umożliwiającym wszczęcie postępowania.

§ 7. 1. W sprawach o przestępstwo określone w art. 209 k.k. postępowanie prowadzi jednostka Policji, w której terytorialnym zasięgu działania zamieszkuje osoba uprawniona do alimentacji.

2. W sprawach o przestępstwa przeciwko publicznemu obrotowi papierami wartościowymi, niezależnie od miejsca popełnienia tych przestępstw, właściwy do prowadzenia postępowań jest Wydział do Walki z Przestępczością Gospodarczą Komendy Stołecznej Policji, chyba że postępowanie prowadzi prokuratura określona w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 czerwca 2001 r. w sprawie utworzenia prokuratur apelacyjnych, okręgowych i rejonowych oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości (Dz. U. Nr 64, poz. 656 ze zm.⁵).

§ 8. 1. Jeżeli podejrzanemu zarzucono popełnienie dwóch lub więcej przestępstw w terytorialnym zasięgu działania dwóch lub więcej jednostek Policji, właściwą jednostkę Policji określa się, stosując odpowiednio przepis art. 33 § 1 k.p.k.

2. Jeżeli postępowania przeciwko sprawcom przestępstw, pomocnikom, podżegaczom oraz innym osobom, których przestępstwo pozostaje w ścisłym związku z przestępstwem sprawcy, połączono we wspólnym postępowaniu, właściwą jednostkę Policji określa się, stosując odpowiednio przepis art. 34 § 1 k.p.k.

§ 9. 1. Jednostka Policji, która została zawiadomiona o popełnionym przestępstwie, co do którego nie jest właściwa miejscowo w rozumieniu przepisów k.p.k. lub rzeczowo w rozumieniu zarządzenia nr 366 Komendanta Głównego Policji z dnia 20 kwietnia 2004 r. w sprawie regulaminu Komendy Głównej Policji (Dz. Urz. KGP Nr 7, poz. 31, Nr 20, poz. 125) i zarządzenia nr 25 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji (Dz. Urz. KGP z 2003 r. Nr 2, poz. 4, z 2004 r. Nr 10, poz. 44), a także § 13 - obowiązana jest niezwłocznie dokonać niezbędnych czynności zabezpieczających ślady i dowody przestępstwa i w możliwie najkrótszym czasie bezpośrednio przekazać sprawę właściwej jednostce Policji lub innemu organowi uprawnionemu do prowadzenia postępowań, zwanemu dalej "organem", wraz z pismem uzasadniającym przekazanie.

2. Jednostka Policji, która otrzymała sprawę w trybie określonym w ust. 1 i uznała siebie za niewłaściwą do prowadzenia postępowania, wszczyna spór o właściwość miejscową, zwany dalej "sporem", z jednostką Policji, od której sprawę otrzymała.

3. Przed przekazaniem sprawy do innej jednostki Policji lub do innego organu policjant występuje do prokuratora o zatwierdzenie czynności wymagających zatwierdzenia.

§ 10. 1. Spór rozstrzyga w ramach tego samego województwa:

- 1) w komendzie powiatowej, miejskiej, rejonowej Policji, jeżeli spór dotyczy terytorialnego zasięgu działania tej jednostki Policji - kierownik komórki dochodzeniowo-śledczej, a gdy jej nie powołano, kierownik komórki kryminalnej;
- 2) w komendzie wojewódzkiej (Stołecznej) Policji - naczelnik wydziału dochodzeniowo-śledczego lub naczelnik wydziału kryminalnego, gdy nie powołano wydziału dochodzeniowo-śledczego.

2. Spór między komendami wojewódzkimi (Stołeczną) Policji lub jednostkami Policji działającymi na obszarze różnych województw rozstrzyga naczelnik Wydziału Koordynacji Służby Kryminalnej Biura Taktyki Zwalczania Przestępczości Komendy Głównej Policji.

3. O rozstrzygnięcie sporu między jednostkami Policji na obszarze działania różnych prokuratur - jednostka go wszczynająca może zwrócić się bezpośrednio do prokuratora sprawującego nadzór nad postępowaniem przygotowawczym, prowadzonym w tej jednostce Policji. Zastosowanie tej procedury wyklucza korzystanie z trybu określonego w ust. 1 i 2.

4. O rozstrzygnięcie sporu o właściwość rzeczową pomiędzy Policją a innymi organami należy zwrócić się z wnioskiem do prokuratora.

5. Do czasu rozstrzygnięcia sporu czynności w sprawie wykonuje jednostka Policji, która wszczęła spór.

§ 11. Innej jednostce Policji lub innemu organowi przekazuje się za pośrednictwem prokuratora sprawę:

- 1) wpisaną w powszechnej jednostce organizacyjnej prokuratury do repertorium "Ds.", o którym mowa w § 53 ust. 1 pkt 1 tiret pierwsze zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 czerwca 2003 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów oraz innych działów administracji powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz. Urz. MS Nr 3, poz. 11);
- 2) w której prokurator sam dokonywał czynności lub był obecny przy ich dokonywaniu przez Policję;
- 3) do której prowadzenia właściwy jest prokurator.

§ 12. 1. W szczególnie uzasadnionych przypadkach kierownik nadrzędnej jednostki Policji może z inicjatywy własnej lub na polecenie kierownika powszechnej jednostki organizacyjnej prokuratury przekazać sprawę innej podległej jednostce Policji, która nie jest właściwa miejscowo do prowadzenia postępowania. Przekazanie może nastąpić zwłaszcza, gdy:

- 1) większość czynności będzie dokonywana w terytorialnym zasięgu działania jednostki Policji, do której przekazuje sprawę;
- 2) znaczne obciążenie sprawami w jednostce właściwej nie gwarantuje zachowania terminów procesowych;
- 3) wystąpią okoliczności, o których mowa w § 23.

2. Jeżeli przekazanie sprawy, o którym mowa w ust. 1, nastąpiło z własnej inicjatywy kierownika jednostki Policji - o przekazaniu informuje się prokuratora nadzorującego postępowanie.

Rozdział 2

Rodzaje postępowań prowadzonych przez Policję

§ 13. Policjanci dokonują czynności w ramach:

- 1) postępowań sprawdzających zawiadomienia o przestępstwie lub własne informacje Policji nasuwające przypuszczenie popełnienia przestępstwa, o których mowa w art. 307 k.p.k.;
- 2) czynności procesowych zabezpieczających dowody w niezbędnym zakresie, o których mowa w art. 308 k.p.k.;
- 3) postępowań przygotowawczych w formie śledztwa lub dochodzenia, o których mowa w art. 15 § 1, art. 298 § 1, art. 309 pkt 1, 4 i 5, art. 311 § 1, § 3 i § 4, art. 325b, art. 325c oraz 325h k.p.k.;
- 4) czynności zabezpieczających i dowodowych w sprawach z oskarżenia prywatnego, o których mowa w art. 488 k.p.k.;
- 5) niezbędnych czynności postępowania karnego oraz przejęcia ścigania karnego w sprawach ze stosunków międzynarodowych, o których mowa w art. 585 i art. 590 § 2 k.p.k.;
- 6) niezbędnych czynności dowodowych sprawdzających okoliczności uzasadniające wznowienie lub podjęcie prawomocnie umorzonego postępowania karnego, o których mowa w art. 327 § 3 k.p.k.;
- 7) niecierpiących zwłoki czynności zabezpieczających dowody oraz czynności w sprawach nieletnich, zleconych przez sąd rodzinny, o których mowa w art. 20 i art. 37 § 1 i 2 u.p.n.;
- 8) postępowań przygotowawczych w sprawach karnych skarbowych, o których mowa w art. 118 § 1, art. 121 § 2, art. 150 § 2 i 3 k.k.s.;
- 9) poleceń sądu lub prokuratora wydawanych w zakresie postępowania karnego, o których mowa w art. 15 § 1, art. 93 § 4 i art. 326 § 3 pkt 1 k.p.k.;
- 10) poleceń i wniosków wydawanych przez inne organy, jeżeli tak stanowi ustawa określająca uprawnienia tych organów.

§ 14. Przy dokonywaniu czynności uwzględnia się przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 kwietnia 1992 r. Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz. U. Nr 38, poz. 163 ze zm.⁶), zwanego dalej "regulaminem

prokuratury", o ile czynność wykonywana przez policjanta lub jej wynik skutkuje działaniami prokuratora, określonymi w tym rozporządzeniu.

§ 15. 1. Postępowania powierzone Policji przez prokuratora w zakresie, o którym mowa w art. 311 § 3 k.p.k., wpływają:

- 1) bezpośrednio do komendy powiatowej, miejskiej, rejonowej lub do komisariatu Policji;
- 2) do komórek komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji po uzgodnieniu z komendantem wojewódzkim (Stołecznym) Policji lub z kierownikiem odpowiedniej komórki służby kryminalnej lub prewencyjnej tej jednostki Policji;
- 3) do terenowych zarządów lub wydziałów Centralnego Biura Śledczego Komendy Głównej Policji po uzgodnieniu z naczelnikiem zarządu lub wydziału;
- 4) do wydziałów Biura Spraw Wewnętrznych Komendy Głównej Policji po uzgodnieniu z naczelnikiem wydziału.

2. Jeżeli w zarządzeniu dotyczącym powierzenia, o którym mowa w ust. 1, wskazano policjanta do prowadzenia postępowania, uwzględnienie tego wskazania pozostawia się decyzji kierownika jednostki Policji lub komórki, o której mowa w ust. 1.

§ 16. 1. Jeżeli Policja przeprowadziła czynności dowodowe na polecenie sądu, wydane na podstawie art. 488 § 2 k.p.k. - do materiałów przekazywanych do sądu załącza się materiały z czynności przeprowadzonych w trybie art. 308 k.p.k., jeżeli były dokonywane.

2. Policja na podstawie art. 488 § 1 k.p.k., przyjmując ustną lub pisemną skargę o przestępstwie ściganym z oskarżenia prywatnego, uzyskuje informacje, o których mowa w art. 487 k.p.k. Jeżeli pokrzywdzony nie zna imienia i nazwiska sprawcy - umieszczenie w skardze jego danych nie jest wymagane. Z przyjęcia ustnej skargi sporządza się protokół.

3. Policjant na podstawie art. 488 § 1 k.p.k. zabezpiecza dowody przestępstwa ściganego z oskarżenia prywatnego, w szczególności gdy zachodzi konieczność:

- 1) przeprowadzenia oględzin miejsca zdarzenia i zabezpieczenia śladów;
- 2) przesłuchania świadka, jeżeli istnieje niebezpieczeństwo, że nie będzie mógł być przesłuchany w postępowaniu sądowym.

4. Po przyjęciu ustnej lub pisemnej skargi o przestępstwie ściganym z oskarżenia prywatnego policjant przesyła ją do wydziału grodzkiego lub wydziału karnego sądu rejonowego, dołączając dowody, jeśli zaistniała potrzeba ich zabezpieczenia, chyba że zachodzą okoliczności, o których mowa w ust. 5. Jeżeli skarga dotyczy żołnierzy w czynnej służbie wojskowej, obowiązujący jest tryb postępowania wskazany w § 171 ust. 5.

5. Jeżeli policjant uzna, że mogą zachodzić przesłanki, o których mowa w art. 60 § 1 k.p.k., do ścigania z urzędu ściganego z oskarżenia prywatnego, niezwłocznie przesyła skargę prokuratorowi z wnioskiem o rozważenie zmiany trybu ścigania. Interes społeczny w ściganiu z urzędu przestępstw prywatnoskargowych może w szczególności dotyczyć następujących sytuacji:

- 1) czyn został nagłośniony medialnie i bulwersuje opinię społeczną;
- 2) czyn spowodował poważne szkody moralne wywołane zniesławieniem;
- 3) pokrzywdzony jest osobą nieporadną ze względu na wiek, chorobę lub kalectwo.

6. Jeżeli w toku postępowania przygotowawczego wszczętego w sprawie o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego okaże się, że czyn będący przedmiotem postępowania jest przestępstwem ściganym z oskarżenia prywatnego, policjant występuje do prokuratora z wnioskiem o:

- 1) kontynuowanie ścigania z urzędu z uwagi na wymagający tego interes społeczny;
- 2) umorzenie postępowania przygotowawczego, jeżeli interes społeczny nie wymaga objęcia tego przestępstwa ściganiem z urzędu.

§ 17. 1. W razie dokonywania czynności w sprawach karnych w ramach międzynarodowego obrotu prawnego policjant obowiązany jest przestrzegać następujących zasad:

- 1) czynności dokonuje się w zakresie wskazanym przez prokuratora;
- 2) czynności dokonuje się poza zwykłą kolejnością spraw wpływających do jednostki Policji lub komórki;
- 3) protokoły i inne dokumenty powinny być, w miarę możliwości, sporządzane pismem maszynowym lub za pomocą edytora tekstu oraz opatrzone pieczęcią urzędową; w treści protokołów i pism nie używa się skrótów nazw aktów prawnych, nazw własnych, w szczególności nazw instytucji lub organów albo skrótów ortograficznych.

2. Skierowany do Policji wniosek o udział w czynnościach przedstawiciela zagranicznego organu ścigania bez rozpatrzenia przekazuje się prokuratorowi lub sądowi.

3. W razie istnienia okoliczności, o których mowa w art. 607a k.p.k. z zastrzeżeniem przepisu art. 607b k.p.k., policjant zwraca się pismem do prokuratora o wystąpienie do właściwego sądu okręgowego o wydanie europejskiego nakazu aresztowania. W piśmie, poza uzasadnieniem, należy zawrzeć

odpowiednio informacje niezbędne do sporządzenia europejskiego nakazu aresztowania, określone w załączniku do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 kwietnia 2004 r. w sprawie wzoru europejskiego nakazu aresztowania (Dz. U. Nr 73, poz. 664, Nr 99, poz. 1004).

4. W razie istnienia okoliczności, o których mowa w art. 589b i 589c k.p.k., policjant zwraca się pismem do prokuratora o wystąpienie do Prokuratora Generalnego o powołanie w drodze porozumienia z właściwym organem państwa obcego wspólnego zespołu śledczego. W piśmie, poza uzasadnieniem, należy zawrzeć odpowiednio informacje niezbędne do sporządzenia umowy, której wzór załączono do zalecenia Rady z dnia 8 maja 2003 r. w sprawie ustanowienia wspólnych zespołów śledczych (Dz. U. C 121 z dnia 23 maja 2003 r.).

Rozdział 3

Wyłączanie materiałów i łączenie postępowań

§ 18. 1. Policjant może wyłączyć materiały do odrębnego postępowania wobec poszczególnych osób lub o poszczególne czyny.

2. W śledztwie lub w dochodzeniu, w którym prokurator przedłużył czas jego trwania na podstawie przepisów art. 310 § 2 albo art. 325i § 1 k.p.k., postanowienie o wyłączeniu materiałów do odrębnego postępowania wymaga zgody prokuratora; pisemne polecenie prokuratora, a w przypadku jego braku notatkę urzędową, sporządzoną przez policjanta, zawierającą wynik uzgodnień z prokuratorem, dołącza się do akt głównych postępowania.

3. Zgoda prokuratora, o której mowa w ust. 2, nie jest konieczna, jeżeli wyłączone materiały dotyczą innych osób lub czynów, niezwiązanych z danym postępowaniem.

4. Wyłączając materiały do odrębnego postępowania, policjant wydaje postanowienie, w którym wskazuje numery kart akt postępowania i oznaczenie dowodów podlegających wyłączeniu. W postanowieniu należy zaznaczyć, czy wyłączeniu podlega oryginał czy kopia karty.

5. Policjant, wyłączając materiały do odrębnego postępowania, tylko wówczas wydaje postanowienie o wszczęciu, jeżeli wyłączenie nie obejmuje czynu będącego przedmiotem postępowania pierwotnego.

6. Jeżeli nie ma zastosowania przepis ust. 5, policjant dołącza kopię postanowienia o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia, z którego dokonano wyłączenia. Czas trwania wyłączonego postępowania liczy się wówczas od daty wszczęcia postępowania pierwotnego.

7. Przepisy o wyłączeniu stosuje się odpowiednio przy wyłączaniu materiałów do innych postępowań, w szczególności dotyczących czynów wyczerpujących znamiona wykroczenia albo przy przekazywaniu materiałów organom prowadzącym postępowanie dyscyplinarne.

§ 19. 1. Jeżeli w postępowaniu uzyskano dowody wskazujące, że podejrzany dopuścił się innych przestępstw, w sprawie których postępowanie zostało umorzone, policjant niezwłocznie występuje do prokuratora z wnioskiem o podjęcie lub wznowienie postępowania. Policjant sam podejmuje dochodzenie, stosując przepis art. 325f § 3 k.p.k.

2. Jeżeli dla postępowań, o których mowa w ust. 1 zdanie drugie, po ich połączeniu przewidziane jest prowadzenie wspólnego postępowania w formie dochodzenia, policjant łączy postępowania bez konieczności powiadamiania prokuratora.

3. W razie łączenia dochodzeń będących w toku policjant stosuje odpowiednio przepis § 18 ust. 2.

4. Jeżeli przy łączeniu dochodzeń podjętych na podstawie art. 325f § 3 k.p.k. okaże się, że postępowanie połączone prowadzone będzie w formie śledztwa, o połączeniu należy powiadomić prokuratora poprzez przesłanie kopii postanowienia o wszczęciu śledztwa.

5. O połączenie postępowań, z których przynajmniej jedno prowadzone było lub obecnie jest prowadzone w formie śledztwa - należy wystąpić z wnioskiem do prokuratora.

6. Przepis ust. 5 stosuje się odpowiednio do dochodzeń zakończonych na podstawie innych przyczyn niż wskazane w art. 325f § 1 k.p.k.

7. Przy łączeniu postępowań równocześnie prowadzonych policjant stosuje się do przepisów § 84 regulaminu prokuratury.

Rozdział 4

Wyłączenie policjanta

§ 20. Jeżeli policjant uznaje, że zachodzi przyczyna wyłączająca go od udziału w sprawie na mocy art. 40 § 1 pkt 1 - 4, 6 i 10 k.p.k., a także art. 214 § 8 k.p.k., stosuje odpowiednio tryb postępowania

wskazany w art. 42 § 2 k.p.k. Przełożony, po złożeniu przez policjanta oświadczenia na piśmie, wyznacza do prowadzenia postępowania innego policjanta.

§ 21. O wyłączeniu policjanta, poza wyłączeniem protokolanta lub stenografa, o którym mowa w art. 146 § 1 k.p.k., decyduje prokurator nadzorujący postępowanie lub sędzia rodzinny, a także sąd w razie dokonywania czynności na podstawie art. 488 § 2 k.p.k., wydając w tej sprawie stosowne postanowienie. Wskazany tryb postępowania obowiązuje, jeżeli policjant złożył oświadczenie, o którym mowa w ust. 1, lub wystąpiła którakolwiek z następujących okoliczności:

- 1) zachodzi przyczyna wyłączenia policjanta z urzędu;
- 2) złożono wniosek o wyłączenie policjanta z powodu istnienia okoliczności, która mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności.

§ 22. 1. Wniosek o wyłączenie policjanta od udziału w sprawie i decyzję w przedmiocie wyłączenia załącza się do akt głównych postępowania. Pozostałe materiały dotyczące wyłączenia policjanta przekazuje się osobie, która podjęła decyzję o wyłączeniu, jeżeli uprzednio nie zostały przekazane, a ich kopie można umieścić w aktach kontrolnych.

2. Do czynności dokonanych przez policjanta przed jego wyłączeniem stosuje się przepis art. 48 § 2 k.p.k.

§ 23. Jeżeli z powodu wyłączenia policjantów prowadzenie sprawy w danej jednostce Policji nie jest możliwe, przepis § 12 stosuje się odpowiednio.

Rozdział 5

Planowanie w postępowaniu

§ 24. 1. Policjant obowiązany jest sporządzić plan śledztwa powierzonego Policji w całości. W śledztwie powierzonym w określonym zakresie i w dochodzeniu plan sporządza się na polecenie prokuratora. Plan, zwany dalej "planem czynności", należy sporządzić w wyznaczonym przez prokuratora terminie, uwzględniając jego pisemne wytyczne.

2. Przełożony zleca sporządzenie planu czynności w sprawie wieloczynowej o skomplikowanym stanie faktycznym i prawnym.

3. Przełożony może zlecić sporządzenie planu czynności w dochodzeniu i śledztwie własnym Policji, uwzględniając charakter sprawy, przewidywany stopień trudności postępowania, potrzebę wielokierunkowych działań, doświadczenie i kwalifikacje zawodowe policjanta prowadzącego sprawę oraz zakres i szczegółowość wytycznych prokuratora.

4. Plan czynności może być sporządzony w formie skróconej, w postaci planu czynności śledczych lub dochodzeniowych, zwanego dalej "skróconym planem czynności", poprzez określenie poszczególnych czynności, sposobu ich wykonania, terminów i nazwisk wykonawców.

5. W przypadkach uzasadnionych potrzebami postępowania można opracować plan realizacji niektórych czynności, zwany dalej "planem poszczególnych czynności", w szczególności przesłuchania, przeszukania, konfrontacji i eksperymentu procesowego, zatrzymania osoby, a także gdy czynności realizowane są wspólnie przez policjantów z kilku komórek lub jednostek Policji.

6. Jeżeli w toku postępowania przewiduje się korzystanie z form, metod i środków pracy operacyjnej, sporządza się odrębny plan czynności operacyjno-rozpoznawczych, zwany dalej "planem czynności operacyjnych", zgodnie z przepisami o pracy operacyjnej w Policji.

7. W dochodzeniu lub śledztwie własnym Policji można sporządzić wspólny plan czynności operacyjno-rozpoznawczych i procesowych, zwany dalej "planem czynności operacyjno-procesowych".

§ 25. Plany, o których mowa w § 24, mają na celu w szczególności:

- 1) koordynację całości działań;
- 2) zapewnienie prawidłowej organizacji pracy wykrywczej;
- 3) określenie prawidłowej taktyki postępowania;
- 4) zapewnienie systematyczności czynności w postępowaniu;
- 5) wskazanie środków niezbędnych do wyjaśnienia okoliczności i rozmiarów popełnionego przestępstwa;
- 6) wskazanie sposobu postępowania i środków niezbędnych do zapewnienia bezpieczeństwa policjantom dokonującym czynności.

§ 26. Plan czynności powinien zawierać:

- 1) analizę zgromadzonych materiałów;
- 2) określenie wersji zdarzenia i wynikających z nich kierunków działań;
- 3) określenie czynności, z podaniem sposobów i terminów realizacji oraz ich wykonawców, a w razie potrzeby także wskazanie niezbędnych środków materiałowych i sprzętu.

§ 27. 1. Plan czynności, skrócony plan czynności i plan poszczególnych czynności opracowuje policjant wyznaczony do prowadzenia postępowania. Jeżeli do prowadzenia postępowania powołano grupę operacyjno-procesową, o której mowa w § 31, plan opracowuje kierownik grupy przy udziale jej członków.

2. W zależności od sytuacji należy wskazać kilka wersji zdarzenia, nawet jeżeli wzajemnie się wykluczają. Policjant wyjaśnia wszystkie wersje, poczynawszy od najbardziej prawdopodobnej.

3. Jeżeli w czynnościach, zwłaszcza w oględzinach, brał udział policjant z laboratorium kryminalistycznego, komórki techniki kryminalistycznej, specjalista niebędący funkcjonariuszem organów procesowych lub biegły, należy przy określeniu wersji zdarzenia wysłuchać jego uwag i wniosków.

4. W każdym przypadku, gdy wszczęcie postępowania poprzedzone było formą pracy operacyjnej, albo gdy w postępowaniu zachodzić będzie potrzeba korzystania z form i metod pracy operacyjnej, w opracowaniu wersji zdarzenia powinien wziąć udział policjant komórki właściwej do prowadzenia pracy operacyjnej.

5. Budowanie wersji zdarzeń i planów, w szczególności w sprawach wielowątkowych, o dużym zasięgu terytorialnym, w przypadku przestępstw, których sposób popełnienia wskazuje na wysoką specjalizację działań sprawców, a także w sprawach rozwojowych - następuje przy udziale analityka kryminalnego, o którym mowa w zarządzeniu nr 1012 Komendanta Głównego Policji z dnia 23 września 2004 r. w sprawie stosowania przez Policję analizy kryminalnej (Dz. Urz. KGP Nr 20, poz. 124).

6. Jednocześnie z czynnościami powinny być, w miarę potrzeby, prowadzone czynności operacyjno-rozpoznawcze w odniesieniu do wszystkich przyjętych wersji zdarzenia. Odstąpienie od wyjaśnienia przyjętej wersji może nastąpić dopiero po jej całkowitym wykluczeniu, albo gdy w wyniku wyjaśnienia innej wersji został osiągnięty założony dla niej cel lub cel postępowania.

§ 28. Plany, o których mowa w § 24, należy aktualizować jednocześnie z dokonanymi czynnościami i czynnościami operacyjno-rozpoznawczymi oraz na polecenie prokuratora.

§ 29. 1. Plan, o którym mowa w § 24 ust.1, sporządzony obowiązkowo lub na polecenie prokuratora, należy wraz z akceptacją właściwego przełożonego przekazać do zatwierdzenia prokuratorowi.

2. Plany, o których mowa w § 24 ust. 2-4, zatwierdza przełożony, który wydał polecenie sporządzenia planu.

3. Plan poszczególnych czynności, o którym mowa w § 24 ust. 5, obejmujących działania kilku jednostek Policji zatwierdza:

- 1) komendant powiatowy, miejski, rejonowy Policji - jeżeli plan ma być realizowany siłami jednostek Policji z jego obszaru działania;
- 2) komendant wojewódzki (Stołeczny) Policji - jeżeli w realizacji planu mają uczestniczyć policjanci z kilku komend powiatowych (miejskich, rejonowych) Policji z terenu tego województwa;
- 3) komendant wojewódzki (Stołeczny) Policji, w którego obszarze działania prowadzona jest sprawa, po uzgodnieniu z komendantem wojewódzkim (Stołecznym) Policji przełożonym nad policjantami mającymi realizować czynność - jeżeli w realizacji planu mają uczestniczyć policjanci z jednostki Policji zlokalizowanych w kilku garnizonach;
- 4) naczelnik wydziału, naczelnik zarządu lub dyrektor Centralnego Biura Śledczego bądź odpowiednio Biura Spraw Wewnętrznych KGP, po uzgodnieniu z właściwym komendantem wojewódzkim (Stołecznym) Policji - jeżeli plan realizowany będzie siłami policjantów z tych jednostek Policji lub z jednostek Policji przez nich nadzorowanych.

4. Plan poszczególnych czynności, o którym mowa w § 24 ust. 5, obejmujących działania jednej jednostki Policji zatwierdza przełożony, który wydał polecenie sporządzenia planu.

5. Plan czynności operacyjno-procesowych, o którym mowa w § 24 ust. 7, zatwierdza przełożony policjanta prowadzącego postępowanie, przy akceptacji kierownika komórki właściwej do prowadzenia pracy operacyjnej. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio, z tym że zatwierdzeniu prokuratora podlega tylko część procesowa planu.

6. Nie wymaga zatwierdzenia plan, o którym mowa w ust. 2-5, sporządzony przez policjanta upoważnionego do jego zatwierdzenia.

7. Nie wymaga zatwierdzenia plan, o którym mowa w ust. 2-5, sporządzony przez kierownika grupy operacyjno-procesowej powołanej na podstawie § 31, chyba że przełożony nadzorujący pracę tej grupy zastrzegł, że zatwierdzi plan osobiście.

§ 30. 1. Plany, o których mowa w § 24 ust. 1-5, i kopię części procesowej planu czynności operacyjno-procesowych przechowuje się w aktach kontrolnych postępowania.

2. Plan czynności operacyjnych i plan czynności operacyjno-procesowych, o których mowa w § 24 ust. 6 i 7, przechowuje się w aktach sprawy operacyjnej.

3. Informacje zawarte w planach, o których mowa w § 24, objęte są ochroną na podstawie art. 266 § 2 k.k. Jeżeli w planie zawarte są informacje stanowiące tajemnicę państwową lub służbową, sporządzający plan lub jego przełożony przyznaje mu odpowiednią klauzulę tajności.

Rozdział 6

Powoływanie i organizacja grupy operacyjno-procesowej

§ 31. 1. Uwzględniając charakter sprawy, przewidywany stopień trudności postępowania, konieczność wielokierunkowych działań, a także jeżeli do prowadzenia postępowania przewidywane jest stałe zaangażowanie sił i środków kilku komórek lub kilku jednostek Policji, można powołać grupę operacyjno-procesową zwaną dalej "grupą".

2. Grupę powołuje, z inicjatywy własnej lub na wniosek podwładnego albo kierownika podległej jednostki Policji, uprawniony do wydawania decyzji kierownik komórki lub jednostki Policji odpowiedzialny z racji nadzoru nad czynnościami.

3. Decyzja o powołaniu grupy powinna zawierać informacje o:

- 1) celu powołania, zadaniach, strukturze i okresie funkcjonowania grupy;
- 2) wyznaczeniu kierownika, ewentualnie zastępcy lub zastępców kierownika;
- 3) wskazaniu przełożonego, któremu grupa podlega;
- 4) zakresie zwolnienia poszczególnych członków grupy z ich dotychczasowych obowiązków;
- 5) wyznaczeniu jednostki Policji lub komórki zobowiązanej do zapewnienia pomieszczeń i środków.

4. Kierownika grupy oraz zastępcę lub zastępców wyznacza się spośród policjantów posiadających właściwe przygotowanie i doświadczenie zawodowe z zakresu prowadzenia czynności dochodzeniowo-śledczych lub operacyjno-rozpoznawczych.

5. Uprawniony do powołania grupy przełożony może włączyć w jej skład policjantów z jednostki Policji podległej, jak również policjantów z jednostki Policji nadrzędnej, delegowanych przez właściwego przełożonego do wykonywania zadań w grupie.

6. W skład grupy można włączyć pracowników Policji z zastrzeżeniem, że nie mogą im być zlecane do wykonania jakiegokolwiek czynności wymagające korzystania z uprawnień przysługujących jedynie policjantom, o których mowa w art. 15 ust. 1 ustawy o Policji.

§ 32. 1. Rozwiązanie grupy następuje w formie decyzji po osiągnięciu celów, do których została powołana lub w przypadku wyczerpania możliwości ich realizacji.

2. Kierownik grupy, po zakończeniu jej funkcjonowania, sporządza sprawozdanie, w którym przedstawia rezultaty pracy oraz wnioski końcowe, w szczególności uzasadniające jej rozwiązanie. W sprawozdaniu można zawrzeć ocenę pracy członków grupy i propozycje personalne z nią związane. Sprawozdanie podlega akceptacji przełożonego, który wydał decyzję o powołaniu grupy.

Dział 2

Czynności poprzedzające wszczęcie postępowania przygotowawczego

Rozdział 1

Przyjęcie zawiadomienia o przestępstwie i wniosku o ściganie karne

§ 33. 1. Policjant jest obowiązany przyjąć zawiadomienie o przestępstwie od osoby, która przybyła do jednostki Policji, także wówczas, gdy z uwagi na właściwość miejscową lub rzeczową uprawniona do prowadzenia postępowania jest inna jednostka Policji lub inny organ.

2. Sporządzenie protokołu przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie nie jest konieczne, jeżeli zawiadomienie zostało złożone na piśmie i wyczerpująco przedstawia okoliczności popełnienia przestępstwa.

3. Jeżeli zawiadamiającym jest osoba niewładająca językiem polskim, protokół z tej czynności sporządza się z udziałem tłumacza, a jeżeli jest to osoba głuchoniema - daktylogoła.

4. Policjant, przyjmując zgłoszone ustnie zawiadomienie o przestępstwie, sporządza z tej czynności wspólny protokół przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie i przesłuchania w charakterze świadka osoby zawiadamiającej, o którym mowa w art. 304a k.p.k., o ile nie występują przeszkody prawne do jego sporządzenia, w szczególności wynikające z przepisu art. 185a § 2 k.p.k., a także w razie samooskarżenia.

5. Jeżeli zawiadamiającym jest sprawca przestępstwa, przed sporządzeniem protokołu z tej czynności uprzedza się go o odpowiedzialności karnej określonej w art. 238 k.k. W takim przypadku sporządza się protokół przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie, a następnie przesłuchuje zawiadamiającego w charakterze podejrzanego - zależnie od okoliczności w trybie art. 308 § 2 k.p.k. lub 313 § 1 k.p.k. albo 325g k.p.k.

6. Zawiadamiającego małoletniego, jeżeli w chwili składania zawiadomienia o przestępstwie nie ukończył 17 lat, przed przesłuchaniem należy zapoznać z treścią art. 233, 234 i 238 k.k. Małoletniego nie uprzedza się o odpowiedzialności karnej za naruszenie tych przepisów, natomiast informuje się o konsekwencjach prawnych naruszenia tych przepisów w rozumieniu u.p.n.

7. W przypadku zgłoszenia się osoby, która nie ma pełnego rozeznania co do przedsięwziętych czynności - treść przekazanych informacji dokumentuje się w notatce urzędowej. Jeżeli zakres informacji na to pozwala, przeprowadza się niezwłocznie czynności zmierzające do potwierdzenia zdarzenia, a gdy jest to konieczne do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, należy przeprowadzić czynności, o których mowa w art. 308 k.p.k.

8. Po ustaniu przyczyn wyłączających możliwość przesłuchania osoby, o której mowa w ust. 7, policjant postępuje zgodnie z przepisem ust. 4.

9. Po ustaniu przyczyn wyłączających możliwość przesłuchania osoby, o której mowa w ust. 7, w razie odmowy złożenia przez nią zawiadomienia o przestępstwie należy odebrać od niej pisemne oświadczenie o odmowie złożenia zawiadomienia o przestępstwie, a gdy nie chce tego uczynić - z rozmowy sporządza się notatkę urzędową. Jeżeli brak jest innych możliwości potwierdzenia zaistnienia przestępstwa i nie przeprowadzono czynności przewidzianych w art. 308 k.p.k. - sprawę należy uznać za ostatecznie załatwioną.

§ 34. 1. Wniosek o ściganie karne, gdy pokrzywdzonym jest małoletni, policjant przyjmuje od przedstawiciela ustawowego takiej osoby albo od osoby, pod której pieczęcią małoletni pozostaje. Jeżeli przedstawiciel ustawowy lub osoba, pod której pieczęcią małoletni pozostaje, nie składa - z naruszeniem dobra małoletniego - wniosku o ściganie lub jest sprawcą przestępstwa na szkodę tego małoletniego. Policja występuje do sądu opiekuńczego o wydanie zarządzenia w przedmiocie wniosku.

2. Wniosek o ściganie karne można przyjąć od osoby, która nie ukończyła 18 lat, ale nabyła pełną zdolność do czynności prawnych poprzez zawarcie małżeństwa, nawet gdy małżeństwo zostało unieważnione.

3. Wniosku o ściganie karne nie przyjmuje się od osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie lub częściowo. Jeżeli osoba taka nie ukończyła 18 lat, wniosek może złożyć rodzic lub opiekun. W przypadku osoby pełnoletniej ubezwłasnowolnionej całkowicie wniosek może złożyć opiekun, a ubezwłasnowolnionej częściowo - kurator. 4. Jeżeli nie zachodzą przesłanki wymienione w ust. 3, a osoba dorosła z uwagi na zaburzenia psychiczne nie rozumie swojej sytuacji prawnej i nie składa wniosku o ściganie, Policja występuje do sądu opiekuńczego o ustanowienie kuratora w tym zakresie.

§ 35. Jeżeli zawiadomienie zawiera dane uzasadniające podejrzenie popełnienia przestępstwa i brak jest przeszkód prawnych, a podane w zawiadomieniu okoliczności nie wymagają podjęcia czynności, o których mowa w art. 308 k.p.k., niezwłocznie wydaje się postanowienie o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia. W sprawach, w których prowadzenie śledztwa przez prokuratora jest obowiązkowe, stosuje się tryb przewidziany w art. 304 § 3 k.p.k.

§ 36. W razie złożenia zawiadomienia o przestępstwie, ściganym na wniosek przez osobę uprawnioną do złożenia wniosku o ściganie, policjant stosuje tryb postępowania, o którym mowa w art. 12 k.p.k., i umieszcza w protokole wzmiankę o pouczeniu z wpisem, czy osoba ta żąda bądź nie żąda ścigania sprawcy przestępstwa.

Rozdział 2

Postępowanie sprawdzające i odmowa wszczęcia

§ 37. 1. Jeżeli dane zawarte w zawiadomieniu o przestępstwie nie dostarczają dostatecznych podstaw do podjęcia decyzji o wszczęciu postępowania przygotowawczego albo o odmowie jego wszczęcia, policjant przeprowadza postępowanie sprawdzające.

2. Czynności policjanta w postępowaniu sprawdzającym, o którym mowa w art. 307 k.p.k., mogą polegać w szczególności na:

- 1) pisemnym zwróceniu się do odpowiedniej instytucji o potwierdzenie faktów albo zdarzeń, ze wskazaniem terminu udzielenia odpowiedzi;
- 2) przyjęciu uzupełniających informacji od przedstawiciela pokrzywdzonej instytucji lub organu kontroli;
- 3) zażądaniu od zawiadamiającego przedstawienia dodatkowych dokumentów albo wyjaśnień niezbędnych dla prawidłowej oceny zdarzenia, ze wskazaniem terminu ich przedstawienia;
- 4) uzyskaniu dokumentacji lekarskiej od osoby pokrzywdzonej lub za pośrednictwem prokuratora;
- 5) dokonaniu czynności operacyjno-rozpoznawczych.

§ 38. 1. W postępowaniu sprawdzającym policjant nie może wykraczać poza ustalenia konieczne do podjęcia decyzji co do wszczęcia postępowania lub odmowy jego wszczęcia, w szczególności nie może zmierzać do ustalenia, kto popełnił przestępstwo lub do ujęcia sprawcy.

2. Nie można przeprowadzać postępowania sprawdzającego, jeżeli uprzednio dokonano czynności niecierpiących zwłoki, o których mowa w art. 308 k.p.k.

3. Postępowania sprawdzającego nie przeprowadza się, a prowadzone kończy, gdy jednoznacznie ustalono, że występuje okoliczność wyłączająca ściganie, wymieniona w art. 17 § 1 k.p.k. lub 151 k.k.s.

§ 39. 1. Termin 30 dni na wydanie postanowienia o wszczęciu albo o odmowie wszczęcia śledztwa lub dochodzenia, o którym mowa w art. 307 § 1 k.p.k., należy liczyć od daty uzyskania zawiadomienia o przestępstwie przez organ, do którego najpierw skierowano zawiadomienie.

2. Jeżeli w toku postępowania sprawdzającego okaże się, że czyn będący jego przedmiotem wymagać będzie obowiązkowo prowadzenia śledztwa przez prokuratora, policjant niezwłocznie przekazuje prokuratorowi całość materiałów.

§ 40. 1. Policjant wydaje postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego, jeżeli okoliczności wskazane w zawiadomieniu lub ustalenia postępowania sprawdzającego nie dają podstawy do wszczęcia. Sprawę przekazuje się prokuratorowi wraz z wnioskiem o zatwierdzenie postanowienia o odmowie wszczęcia.

2. Jeżeli w toku postępowania sprawdzającego okaże się, że czyn będący jego przedmiotem stanowi wykroczenie, policjant wydaje postanowienie o odmowie wszczęcia, chyba że uczyni to prokurator. Dalszy tok postępowania regulują przepisy Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2001 r. Nr 106, poz. 1148 ze zm.⁷).

3. Nie wydaje się postanowienia o odmowie wszczęcia, jeżeli podstawą do prowadzenia postępowania sprawdzającego było anonimowe doniesienie, a postępowanie nie dostarczyło podstaw do jego wszczęcia. W takiej sytuacji policjant sporządza notatkę urzędową uzasadniającą odstąpienie od wszczęcia. Notatkę akceptuje bezpośredni przełożony policjanta. O sposobie załatwienia doniesienia anonimowego zawiadamia się prokuratora tylko wówczas, gdy do Policji przekazał je prokurator.

4. Notatkę, o której mowa w ust. 3, sporządza się także, jeżeli przedmiotem sprawdzeń były własne informacje Policji, o których mowa w art. 307 § 5 k.p.k., nasuwające przypuszczenie, że popełniono przestępstwo.

5. Przed wydaniem postanowienia o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia, w toku sprawdzeń własnych informacji, o których mowa w ust. 4, policjant może tylko przyjąć wniosek o ściganie w sprawie o przestępstwo wnioskowe. Żadna z czynności operacyjno-rozpoznawczych nie może być protokołowana w rozumieniu art. 148 k.p.k.

Dział 3

Wszczęcie postępowania przygotowawczego

Rozdział 1

Postępowanie w niezbędnym zakresie

§ 41. 1. Policjant obowiązany jest wykonywać polecenia prokuratora obecnego podczas dokonywania czynności, o których mowa w art. 308 § 1 k.p.k., lub kierującego przebiegiem tych czynności. Policjant dokonujący czynności lub uczestniczący w ich dokonywaniu może zwrócić się do prokuratora o wydanie poleceń i wytycznych na piśmie, również w przedmiocie wszczęcia dochodzenia lub śledztwa.

2. W toku czynności, o których mowa w art. 308 k.p.k., policjant nie może:

- 1) wnioskować do prokuratora o przeprowadzenie badań psychologicznych lub psychiatrycznych;
- 2) powołać biegłego poprzez wydanie postanowienia, w celu wykonania ekspertyzy;
- 3) wydać postanowienia o przedstawieniu zarzutów;
- 4) wydać postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania.

3. Ustna opinia biegłego uczestniczącego w czynnościach podejmowanych w trybie art. 308 § 1 k.p.k. powinna być utrwalona w protokole z czynności, w związku z którą złożył opinię. Policjant może wydać postanowienie o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego już po dokonaniu czynności, jeżeli wcześniej nie mógł wydać postanowienia.

Rozdział 2

Wydanie postanowienia o wszczęciu postępowania

§ 42. 1. Policjant wyznaczony do prowadzenia postępowania przygotowawczego stosuje przepis art. 303 k.p.k. Postanowienie o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia wydaje się niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o przestępstwie albo po uzyskaniu informacji, gdy wskazane fakty i dowody uzasadniają podejrzenie, że zostało ono popełnione, a nie występują przesłanki do prowadzenia postępowania w niezbędnym zakresie.

2. Postanowienia o wszczęciu dochodzenia nie wydaje się, jeżeli po przeprowadzeniu czynności w trybie art. 308 § 1 k.p.k. brak jest pozytywnych rokowań, co do wykrycia sprawcy w drodze czynności, o których mowa w art. 325f k.p.k.

3. W razie uprzedniego przeprowadzenia postępowania w niezbędnym zakresie, jeżeli istnieją przesłanki do wydania postanowienia o wszczęciu dochodzenia, należy je wydać niezwłocznie, najpóźniej szóstego dnia od dokonania pierwszej czynności.

4. Postanowienie o wszczęciu śledztwa należy wydać po przeprowadzeniu czynności, o których mowa w art. 308 § 1 k.p.k., nawet gdy brak jest pozytywnych rokowań co do wykrycia sprawcy w drodze czynności procesowych.

5. Przepisu ust. 2 nie stosuje się, jeżeli czynności, o których mowa w art. 325f k.p.k., są kontynuowane dłużej niż 5 dni lub jeżeli niezwłocznie po wykonaniu czynności w trybie art. 308 § 1 k.p.k. nie wydano decyzji kończącej postępowanie bądź nie przekazano postępowania do innego organu uprawnionego do prowadzenia postępowania lub do właściwej miejscowo jednostki Policji.

§ 43. 1. W toku prowadzonego dochodzenia policjant wydaje postanowienie o wszczęciu śledztwa, jeżeli zaistniały okoliczności uzasadniające zmianę formy postępowania przygotowawczego:

- 1) ze względu na czyn lub osobę sprawcy;
- 2) w razie niezakończenia dochodzenia w terminie 3 miesięcy od dnia pierwszej czynności dokonanej w trybie art. 308 § 1 i § 2 k.p.k., a gdy ich nie dokonywano - od dnia wydania postanowienia o wszczęciu dochodzenia.

2. Policjant niezwłocznie wydaje postanowienie o wszczęciu postępowania wcześniej umorzonego - po podjęciu na nowo, wznowieniu lub po uchyleniu przez Prokuratora Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej prawomocnego postanowienia o jego umorzeniu - tylko wówczas, gdy przed umorzeniem postępowania nie było wydane postanowienie o wszczęciu.

3. Policjant nie jest uprawniony do wydania postanowienia o wszczęciu dochodzenia w sprawach o przestępstwo z oskarżenia prywatnego.

§ 44. 1. W postanowieniu o wszczęciu postępowania, poza danymi określonymi w art. 303 k.p.k., policjant w sposób zwięzły wskazuje okoliczności faktyczne należące do znamion przestępstwa, wartość przedmiotu przestępstwa albo szkody wyrządzonej lub grożącej, czas i miejsce jego popełnienia oraz osobę pokrzywdzoną.

2. W postanowieniu, o którym mowa w ust. 1, nie określa się osoby podejrzanej o popełnienie czynu będącego przedmiotem postępowania. Wyjątkowo, wskazanie sprawcy w opisie czynu może nastąpić, gdy jest to niezbędne do jego poprawnego określenia, w szczególności w razie przestępstw indywidualnych, w których od cech osoby sprawcy zależy przestępność czynu oraz forma postępowania przygotowawczego, a jednocześnie zachodzą warunki do niezwłocznego sporządzenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów lub zastosowania trybu postępowania wskazanego w art. 325g § 2 k.p.k.

§ 45. 1. Policjant niezwłocznie przekazuje prokuratorowi odpis postanowienia o wszczęciu śledztwa.

2. Powiadomienie o wszczęciu postępowania, o którym mowa w art. 305 § 4 k.p.k., dotyczące wielu pokrzywdzonych i wiążące się ze znacznymi utrudnieniami w prowadzeniu postępowania - może nastąpić poprzez ogłoszenie w prasie, radiu lub telewizji.

3. Policja niezwłocznie informuje Generalnego Inspektora Informacji Finansowej o każdym przypadku wszczęcia śledztwa w sprawie o przestępstwo określone w art. 299 k.k. Informacja w szczególności powinna wskazywać kwalifikację prawną, czas, miejsce i okoliczności popełnienia przestępstwa oraz osoby biorące w nim udział.

Dział 4 Czynności dowodowe

Przepisy ogólne

§ 46. 1. Policjant przeprowadza dowód, gdy zajądą okoliczności, o których mowa w art. 167 k.p.k.

2. Policjant, na podstawie art. 170 § 1 k.p.k., oddała wniosek dowodowy, jeżeli przeprowadzenie dowodu jest niedopuszczalne z uwagi na to, że:

- 1) określonej tezy nie wolno w ogóle dowodzić, w szczególności treści i znaczenia normy prawnej;
- 2) wniosek dotyczy przesłuchania obrońcy, adwokata albo duchownego w zakresie ograniczeń wskazanych w art. 178 k.p.k.;
- 3) wniosek dotyczy przesłuchania na okoliczności objęte tajemnicą państwową, o której mowa w art. 179 k.p.k., służbową bądź związaną z wykonywaniem zawodu lub funkcji, o której mowa w art. 180 § 1 k.p.k. - jeżeli wcześniej czynności nie dokonano z uwagi na odmowę wydania zgody na przesłuchanie przez organ uprawniony;
- 4) dowód ma być przeprowadzony w warunkach wyłączających swobodę wypowiedzi osoby przesłuchiwanej lub dotyczy stosowania metod bądź środków, o których mowa w art. 171 § 5 k.p.k.

3. Poza przypadkami, o których mowa w ust. 2, na podstawie art. 170 § 1 k.p.k. policjant oddała wniosek dowodowy, jeżeli zajądą okoliczności wskazane w tym przepisie, a w szczególności gdy:

- 1) wniosek dotyczy okoliczności całkowicie ubocznej i niemającej żadnego związku z czynem podejrzanego, przy czym decyzja o oddaleniu wniosku dowodowego na tej podstawie musi być w pełni uzasadniona; w sytuacjach wątpliwych policjant konsultuje się z prokuratorem nadzorującym postępowanie;
- 2) dowód dotyczy przeprowadzenia odtworzenia procesowego w odmiennych warunkach niż te, które miały miejsce podczas zdarzenia;
- 3) wnioskowano o ponowne dokonanie oględzin przedmiotu, który uległ zniszczeniu.

4. W postanowieniu o oddaleniu wniosku dowodowego policjant uzasadnia jego oddalenie przez wskazanie okoliczności przemawiających za takim rozstrzygnięciem bez ujawniania swojego stanowiska co do winy lub niewinności podejrzanego.

§ 47. 1. Czynności dowodowe należy przeprowadzać w sposób powodujący jak najmniejsze uciążliwości dla pokrzywdzonego i z dbałością o zapewnienie ochrony jego interesów. Przy każdej czynności dowodowej z udziałem małoletniego policjant powinien kierować się przede wszystkim dobrem dziecka.

2. Niedopuszczalne jest równoczesne prowadzenie w jednym pomieszczeniu czynności w tej lub w innej sprawie w obecności podejrzanego, jeżeli nie jest to konieczne z uwagi na rodzaj czynności.

§ 48. 1. Przesłuchanie powinno być poprzedzone przygotowaniem się policjanta do dokonania tej czynności, w szczególności poprzez:

- 1) zapoznanie się z całością materiałów dotyczących przedmiotu przesłuchania, jak i osoby przesłuchiwanej;
- 2) zapoznanie się z topografią miejsca, w którym nastąpiło zdarzenie stanowiące przedmiot przesłuchania;
- 3) określenie ramowo zakresu zagadnień, do ustalenia których zmierzać będzie przesłuchanie,
- 4) ustalenie taktyki przesłuchania;
- 5) ustalenie czasu i miejsca przesłuchania;

- 6) ustalenie, w miarę możliwości, czy w przesłuchaniu powinni brać udział biegli potrzebnych w danym wypadku specjalności, w szczególności psycholog, psychiatra, lekarz sądowy;
- 7) ustalenie zakresu i sposobu wykorzystania technicznych środków utrwalających przebieg czynności i techniczne przygotowanie miejsca przesłuchania.

2. Przesłuchanie powinno być jednorazowe, chyba że ujawnione zostaną nowe okoliczności uzasadniające kolejne przesłuchanie tej samej osoby.

3. Każde przesłuchanie powinno odbyć się w miejscu i czasie wskazanym w wezwaniu, bez narażania wezwanego na zbędne oczekiwanie.

4. Przesłuchanie, z wyjątkiem przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie i przesłuchania w charakterze świadka osoby zawiadamiającej, powinien przeprowadzać policjant prowadzący postępowanie.

§ 49. 1. Policjant sprawdza dane osobowe osoby przesłuchiwanej na podstawie dokumentu stwierdzającego tożsamość, w szczególności dowodu osobistego, paszportu lub zagranicznego dokumentu tożsamości, czyniąc o tym adnotację w protokole przesłuchania. Brak dokumentu tożsamości należy również odnotować.

2. W przypadku wątpliwości co do tożsamości osoby przesłuchiwanej należy posłużyć się w toku czynności danymi uzyskanymi od tej osoby, a następnie zastosować tryb określony w:

- 1) art. 44h ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 87, poz. 960 ze zm.⁸) - o uzyskiwaniu informacji ze zbiorów danych osobowych PESEL;
- 2) art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1986 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r. Nr 161, poz. 1688) - o uzyskiwaniu odpisów oraz zaświadczeń.

3. Jeżeli podejrzany lub pokrzywdzony cudzoziemiec podaje, że nie uzyskał pełnoletności i nie można tego faktu udokumentować, wykorzystując przepis art. 74 § 2 k.p.k. i odpowiednio 192 § 4 k.p.k., w celu ustalenia wieku cudzoziemca można go, za zgodą jego lub jego przedstawiciela ustawowego, poddać badaniom medycznym, o których mowa w art. 21 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 128, poz. 1176 ze zm.⁹). Jeżeli wymienione osoby nie wyrażą zgody na badanie - cudzoziemca uznaje się za pełnoletniego, chociażby nadal podawał się za małoletniego.

§ 50. 1. W toku przesłuchania policjant stosuje przepis art. 171 k.p.k.

2. Przed przesłuchaniem policjant obowiązany jest poinformować osobę przesłuchiwaną o celu przesłuchania.

3. Wręczając pokrzywdzonemu lub podejrzanemu pisemne pouczenie o podstawowych uprawnieniach i obowiązkach, należy równocześnie wyjaśnić zawarte w nim treści. Podpisane przez te osoby kopie pouczeń załącza się do akt głównych postępowania.

4. Pokrzywdzonemu i podejrzanemu, który nie włada językiem polskim, policjant wręcza przetłumaczone na język dla niego zrozumiały pouczenie o uprawnieniach i obowiązkach. Jeżeli tekst obcojęzyczny nie jest dostępny, na dołączonej do akt kopii pouczenia sporządzonego w języku polskim nanosi się adnotację o jego ustnym przetłumaczeniu przez tłumacza, pouczając jednocześnie o możliwości żądania doręczenia pisemnego zestawienia uprawnień i obowiązków w języku dla niego zrozumiałym.

5. Powołanie biegłego do udziału w przesłuchaniu wymaga wydania postanowienia, chyba że jego udział w tej czynności ma związek z uprzednio wydaną opinią. Biegły może zadawać przesłuchiwanemu pytania bezpośrednio bądź za pośrednictwem prowadzącego czynność albo biegłego psychologa - w zależności od decyzji przesłuchującego.

§ 51. 1. Do spisania protokołu z czynności dowodowych, o których mowa w art. 143 k.p.k., należy wykorzystywać odpowiednie formularze procesowe.

2. W protokole z pierwszego przesłuchania podejrzanego odnotowuje się fakt pouczenia o ciężących obowiązkach i przysługujących uprawnieniach, o których mowa w art. 300 k.p.k. albo art. 142 § 2 k.k.s.

3. Pytania zadawane przez biegłego i inne osoby uczestniczące w przesłuchaniu powinny być protokołowane ze wskazaniem osoby zadającej pytania. Pytania zadawane przez przesłuchującego mogą być protokołowane, zwłaszcza gdy dotyczą kwestii kluczowych dla wyjaśnienia okoliczności zdarzenia będącego przedmiotem postępowania.

4. Policjant lub protokolant, spisując protokół z przesłuchania, zachowuje dokładność, przyjmuje jako formę gramatyczną pierwszą osobę czasu przeszłego dla wypowiedzi osoby przesłuchiwanej i zamieszcza w protokole charakterystyczne określenia lub zwroty użyte przez osobę przesłuchiwaną, a także stosuje przepis art. 148 k.p.k.

5. Każdą stronę protokołu, niezwłocznie po zakończeniu czynności, podpisują wszystkie osoby biorące udział w czynności, z zastrzeżeniem przepisu art. 151 § 2 k.p.k.

6. W formularzu protokołu z czynności należy zakreślić wolne miejsca w sposób uniemożliwiający ich późniejsze wypełnienie.

7. Niedopuszczalne jest wymazywanie, zamazywanie lub w inny sposób czynienie nieczytelnym pierwotnego zapisu w protokole. Tekst błędny należy przekreślić i zastosować przepis art. 151 § 1 k.p.k.

8. Do protokołów sporządzanych w dochodzeniu stosuje się uproszczenia, o których mowa w art. 325h k.p.k.

§ 52. 1. Notatka urzędowa nie może zastąpić protokołu. Notatka urzędowa może stanowić wyłącznie źródło informacji o dowodzie lub stanowić informację o czynnościach dokonywanych przez policjanta.

2. Notatka urzędowa powinna zawierać:

- 1) stopień, imię i nazwisko policjanta sporządzającego oraz nazwę jednostki Policji;
- 2) datę i miejsce sporządzenia;
- 3) numer sprawy, do jakiej notatka została sporządzona;
- 4) dane identyfikujące osoby, których notatka dotyczy;
- 5) stwierdzenie okoliczności, których notatka dotyczy;
- 6) podpis sporządzającego.

§ 53. W razie przekształcenia dochodzenia w śledztwo przeprowadzonych czynności nie powtarza się. Należy jednak dokonać czynności, które nie były wymagane w dochodzeniu.

§ 54. 1. W razie dokonywania czynności, o których mowa w art. 192a § 1 k.p.k., decyzję o zniszczeniu pobranego lub utrwalonego materiału zbędnego dla postępowania należy podjąć po dokładnej analizie zgromadzonej dokumentacji i po konsultacji z policjantem prowadzącym czynności operacyjno-rozpoznawcze w tej sprawie, w celu potwierdzenia definitywnego wyeliminowania z kręgu osób podejrzanych osoby, od której pobrano lub utrwalono materiał. Z czynności zniszczenia sporządza się protokół.

2. Zgodę osoby badanej na przeprowadzenie badań, o których mowa w art. 192a i 199a, odbiera się od tej osoby na piśmie i dołącza do dokumentacji z przeprowadzonego badania.

Rozdział 1

Przesłuchanie świadka

§ 55. 1. Policjant odstępuje od przesłuchania świadka, w szczególności w przypadku pokrzywdzonego cudzoziemca przebywającego czasowo na terenie Polski, gdy zajdą okoliczności, o których mowa w art. 316 § 3 k.p.k. Kierując bezpośrednio do sądu wnioszek o przesłuchanie świadka, policjant uzasadnia istnienie niebezpieczeństwa niemożności przesłuchania świadka na rozprawie.

2. Jeżeli w toku prowadzonego przez policjanta przesłuchania okaże się, że świadka nie będzie można przesłuchać na rozprawie, czynność należy dokończyć wówczas, gdy nie utrudni to lub nie uniemożliwi przesłuchania świadka przez sąd. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio.

§ 56. 1. Policjant odstępuje od przesłuchania świadka lub przerywa czynność, gdy w wyniku obserwacji zachowania świadka i sposobu jego wypowiedzi powźmie podejrzenie, iż jest on po spożyciu alkoholu, pod wpływem środka odurzającego lub substancji psychotropowej, albo innego podobnie działającego środka.

2. Przyczynę przerwania czynności dokumentuje się w protokole przesłuchania, a w notatce urzędowej, jeśli do przesłuchania nie doszło. Notatkę urzędową należy włączyć do akt głównych postępowania.

§ 57. 1. Jeżeli podczas przesłuchania policjant powźmie wątpliwości, o których mowa w art. 192 § 2 k.p.k., przerywa przesłuchanie świadka i zwraca się do prokuratora z wnioskiem o zarządzenie przesłuchania go przy udziale biegłego lekarza lub psychologa.

2. Wniosek, w którym mowa w ust. 1, powinien zawierać określenie sprawy i osoby, której dotyczy, oraz wskazanie okoliczności faktycznych uzasadniających wnioskowaną czynność.

§ 58. 1. Przesłuchując świadka, policjant powinien sprawdzić:

- 1) czy nie występują przeszkody wynikające z art. 178 k.p.k. albo czy nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 179 lub 180 k.p.k.;
- 2) czy nie zachodzi potrzeba zachowania w tajemnicy danych umożliwiających ujawnienie tożsamości świadka i wystąpienia z wnioskiem do prokuratora o wydanie postanowienia, o którym mowa w art. 184 § 1 k.p.k., a także zastosowania trybu określonego w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2003 r. w sprawie postępowania o zachowanie w tajemnicy okoliczności umożliwiających ujawnienie tożsamości świadka oraz sposobu postępowania z protokołami zeznań tego świadka (Dz. U. Nr 108, poz. 1024).

2. Przy wszystkich czynnościach z udziałem świadka, o którym mowa w art. 184 § 1 k.p.k., należy ze szczególną starannością przestrzegać procedur zapewniających zachowanie w tajemnicy wizerunku, głosu, danych osobowych oraz innych informacji lub okoliczności, które mogłyby umożliwić ujawnienie jego tożsamości osobom nieupoważnionym. Do przesłuchania tego świadka ma zastosowanie przepis art. 184 § 3 k.p.k.

§ 59. 1. W razie zastrzeżenia przez świadka danych dotyczących jego miejsca zamieszkania, na podstawie art. 191 § 3 k.p.k., policjant stosuje tryb postępowania wskazany w ust. 2-4.

2. Konsekwencją zastrzeżenia danych dotyczących miejsca zamieszkania świadka do wyłącznej wiadomości prokuratora lub sądu jest nieumieszczanie tych danych w protokole. W polu formularza protokołu przesłuchania, oznaczonym jako "miejsce zamieszkania", umieszcza się adnotację w brzmieniu "do wyłącznej wiadomości prokuratora lub sądu".

3. Policjant przekazuje prokuratorowi lub sądowi notatkę urzędową, w której umieszcza informację o miejscu zamieszkania świadka, który zastrzegł dane dotyczące miejsca zamieszkania i wskazuje adres, pod który będą kierowane pisma procesowe. Notatki tej nie włącza się do akt przekazywanych prokuratorowi lub sądowi.

4. Zgłoszone zastrzeżenie, o którym mowa w ust. 1, rozciąga się na wszystkie późniejsze czynności dokonywane z udziałem tego świadka w tym postępowaniu.

§ 60. 1. Policjant odnotowuje w protokole przesłuchania decyzję świadka co do składania lub odmowy składania zeznań na podstawie art. 182 k.p.k. Prawo świadka, o którym mowa w art. 182 k.p.k.:

- 1) odnosi się do zdarzeń zarówno przed, jak i po przedstawieniu zarzutu;
- 2) przysługuje tylko w takim zakresie, w jakim zeznania te miałyby dotyczyć tego podejrzanego.

2. Policjant odnotowuje w protokole przesłuchania uchylenie się świadka od odpowiedzi na pytania na podstawie art. 183 § 1 k.p.k. Z gwarancji przewidzianej w art. 183 § 1 k.p.k. może korzystać także osoba najbliższa, która uprawniona jest do odmowy zeznań na podstawie art. 182 k.p.k., ale z tego prawa nie korzysta.

3. Jeżeli świadek na podstawie art. 185 k.p.k. wnosi o zwolnienie go od zeznania w całości lub od odpowiedzi na konkretne pytania, wniosek złożony ustnie należy odnotować w protokole przesłuchania wraz z decyzją dotyczącą zwolnienia. Wniosek złożony na piśmie dołącza się do protokołu przesłuchania, a w treści przesłuchania należy umieścić adnotację o decyzji dotyczącej przedmiotowego zwolnienia.

§ 61. Przesłuchując świadka - pokrzywdzonego, szczególnie w przypadku przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, wolności seksualnej i obyczajności oraz rodzinie i opiece, policjant powinien kierować się następującymi zasadami:

- 1) czas i miejsce przesłuchania pokrzywdzonego należy ustalić w taki sposób, by nie narażać go na kontakt z osobą podejrzaną lub z podejrzanym, jeżeli nie jest to uzasadnione celami postępowania;
- 2) pokrzywdzonego przestępstwami przeciwko wolności seksualnej i obyczajności powinien, w miarę możliwości, przesłuchiwać odpowiednio przeszkolony policjant tej samej płci;
- 3) w przypadku, gdy przesłuchiwanym jest małoletni do lat 15, przesłuchanie powinno być, w miarę możliwości, prowadzone w pomieszczeniach specjalnie przystosowanych do tego rodzaju czynności oraz w warunkach, o których mowa w art. 171 § 3 k.p.k., z zastrzeżeniem ograniczeń wynikających z dyspozycji art. 185a k.p.k.

§ 62. 1. Podczas swobodnej wypowiedzi świadka niedopuszczalne jest:

- 1) przerywanie toku wypowiedzi świadka, chyba że wypowiedź ta w szerokim zakresie wykracza poza granice określone celem przesłuchania;
- 2) okazywanie zniecierpliwienia, ponaglanie w celu przyspieszenia relacji;

- 3) rozpraszenie świadka, prowadzenie rozmowy z innymi osobami;
- 4) pouczenie lub ocenianie świadka;
- 5) przedstawianie własnego punktu widzenia lub własnej oceny zdarzeń.

2. Podczas swobodnej wypowiedzi świadka policjant może robić odrębne notatki, zawierające oznaczenie niespójności w relacji, stwierdzenia świadka wzajemnie się wykluczające, luki w relacji, zmiany w emocjach świadka.

3. Po swobodnej wypowiedzi świadka policjant przystępuje do etapu pytań i odpowiedzi w celu:

- 1) uzyskania spójnego zeznania z przebiegu zdarzenia;
- 2) uzyskania dokładnej informacji dotyczącej czasu, miejsca i okoliczności zdarzenia, miejsca przestępstwa, wyglądu sprawców, ich cech charakterystycznych i zachowania, osób pokrzywdzonych, innych świadków, utraconych przedmiotów i miejsc ich przechowywania;
- 3) zidentyfikowania relacji nieszczerých.

§ 63. Bezpośrednio po przesłuchaniu należy świadka pouczyć o możliwości żądania zwrotu należności związanych ze stawiennictwem. W razie niezłożenia takiego żądania w tym samym dniu świadek traci prawo do zwrotu należności, o czym należy świadka uprzedzić, zgodnie z przepisem dekretu z dnia 26 października 1950 r. o należnościach świadków, biegłych i stron w postępowaniu sądowym (Dz. U. Nr 49, poz. 445), a wzmiankę o tym umieścić w protokole z czynności.

Rozdział 2

Przedstawienie zarzutów i przesłuchanie podejrzanego

§ 64. Policjant wpisuje treść zarzutów do protokołu przesłuchania podejrzanego, a odrębne postanowienie o przedstawieniu zarzutów sporządza:

- 1) w śledztwie, także jeżeli w toku czynności, o których mowa w art. 308 § 2 k.p.k., przesłuchał osobę podejrzaną w charakterze podejrzanego;
- 2) w śledztwie, jeżeli sprawę prowadzono uprzednio w formie dochodzenia, w którym przesłuchano podejrzanego w sposób wskazany w art. 325g § 2 k.p.k.;
- 3) w dochodzeniu na podstawie art. 325g § 1 k.p.k.;
- 4) w dochodzeniu, gdy podejrzany nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, w związku z wymogiem określonym w art. 72 § 3 k.p.k.;
- 5) w śledztwie i w dochodzeniu w razie zaistnienia okoliczności, o których mowa w art. 313 § 1 k.p.k. i § 104 regulaminu prokuratury.

§ 65. Przed przedstawieniem zarzutów policjant obowiązany jest:

- 1) przeprowadzić analizę całości zebranego materiału dowodowego pod kątem prawdopodobieństwa popełnienia przestępstwa przez określoną osobę;
- 2) ustalić, czy nie zachodzą okoliczności wyłączające ściganie, przestępność lub karalność czynu, określone w art. 17 § 1 k.p.k.;
- 3) ocenić, czy nie zachodzi konieczność zmiany kolejności czynności w planie, o którym mowa w § 24 ust. 1-4, 6 i 7, w celu koncentracji czynności dotyczących bezpośrednio osoby podejrzanego;
- 4) rozważyć, czy nie zachodzi potrzeba zatrzymania osoby podejrzanego, wystąpienia z wnioskiem o zastosowanie środka zapobiegawczego, przeprowadzenia przeszukania, zatrzymania rzeczy lub danych informatycznych, tymczasowego zajęcia mienia ruchomego;
- 5) sformułować zarzut, który powinien spełniać wymogi, o których mowa w art. 313 § 2 k.p.k.

§ 66. 1. Jeżeli z materiału dowodowego wynika, że podejrzany dopuścił się dwu lub więcej przestępstw, należy w jednym postanowieniu o przedstawieniu zarzutów podać wszystkie czyny przestępne lub umieścić je w protokole przesłuchania podejrzanego.

2. W przypadku, gdy podejrzany jednym czynem naruszył kilka przepisów ustawy, w kwalifikacji prawnej podaje się wszystkie naruszone przepisy.

§ 67. 1. Policjant w śledztwie, na podstawie art. 314 k.p.k., sporządza nowe postanowienie o przedstawieniu zarzutów w uzupełnionym zakresie tylko wtedy, gdy w wyniku przeprowadzonych i udokumentowanych czynności dowodowych ustalono, że podejrzany oprócz czynu, który mu zarzucono, dopuścił się innego czynu.

2. Policjant w śledztwie, na podstawie art. 314 k.p.k., sporządza nowe postanowienie o przedstawieniu zarzutów w zmienionym zakresie tylko wtedy, gdy w wyniku przeprowadzonych i udokumentowanych czynności dowodowych ustalono, że podejrzanemu należy zarzucić:

- 1) inny czyn niż ten, który mu zarzucono; jeżeli ujawniono, że wcześniej zarzucanego czynu nie popełnił, należy umorzyć postępowanie w części dotyczącej czynu, którego nie popełnił;
- 2) ten sam czyn, ale w zmienionej w istotny sposób postaci, w szczególności w wyniku zmiany czasu, miejsca, sposobu popełnienia czynu oraz jego skutków, zwłaszcza wysokości powstałej lub grożącej szkody;
- 3) ten sam czyn, ale zakwalifikowany z surowszego przepisu lub zakwalifikowany z łagodniejszego przepisu, co pozostaje w bezpośrednim związku z nowymi ustaleniami faktycznymi albo z błędem popełnionym przez policjanta, który wydał poprzednie postanowienie.

3. W dochodzeniu, jeżeli wcześniej nie wydano postanowienia o przedstawieniu zarzutów, treść uzupełnionego lub zmienionego zarzutu policjant wpisuje do protokołu przesłuchania podejrzanego; przepis ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio.

§ 68. 1. Pouczenie podejrzanego o uprawnieniach, o których mowa w art. 313 § 3 k.p.k., i oświadczenie podejrzanego dokumentuje się odpowiednią wzmianką w postanowieniu o przedstawieniu zarzutów lub w protokole przesłuchania podejrzanego, jeżeli treść zarzutu wpisano do protokołu przesłuchania.

2. W uzasadnieniu zarzutów, o którym mowa w art. 313 § 4 k.p.k., należy pomijać te okoliczności i dowody, których ujawnienie podejrzanemu nie byłoby wskazane ze względu na dobro postępowania - jeżeli ich wskazanie nie jest niezbędne dla wykazania zasadności zarzutów. Należy zwłaszcza unikać przedwczesnego ujawniania podejrzanemu, które osoby i w jakim zakresie obciążają go swoimi zeznaniami lub wyjaśnieniami.

3. Uzasadnienie zarzutów doręcza się podejrzanemu i jego obrońcy pod warunkiem, że został ustanowiony w terminie 14 dni od zgłoszonego przez podejrzanego żądania.

4. Uzasadnienie, o którym mowa w ust. 2, sporządza się w trzech jednobrzmiących egzemplarzach, jeżeli ma być doręczone podejrzanemu i obrońcy. Podejrzany i obrońca potwierdzają podpisem odbiór lub przyjęcie do wiadomości treści uzasadnienia, a gdy nie chcą potwierdzić - czyni się stosowną adnotację na oryginale uzasadnienia, chyba że nastąpiło doręczenie w trybie określonym w rozdziale 15 k.p.k.

§ 69. Po przedstawieniu, zmianie lub uzupełnieniu zarzutów w dochodzeniu lub śledztwie podejrzanego przesłuchuje policjant prowadzący postępowanie, a w śledztwie powierzonym - prokurator, jeśli zastrzegł tę czynność do własnego wykonania.

§ 70. 1. Jeżeli podejrzany podczas przesłuchania oświadczy, że był leczony z powodu choroby psychicznej, przeszedł uraz mózgu albo cierpi na inną chorobę, która z reguły prowadzi do zmian w psychice i stwierdza, że chorobę psychiczną potwierdza diagnoza - należy przerwać przesłuchanie i przekazać prokuratorowi materiały postępowania z wnioskiem o powołanie biegłych, o których mowa w art. 202 k.p.k.

2. Jeżeli zachowanie podejrzanego podczas przesłuchania lub podczas popełnienia czynu, w związku z którym jest przesłuchiwany, nasuwa uzasadnioną wątpliwość, co do jego poczytalności - należy postąpić według przepisu ust.1.

3. Oświadczenie podejrzanego, że był leczony psychiatrycznie, jeżeli nie wystąpią przesłanki, o których mowa w ust. 1 i 2, nie jest wystarczające do uznania obecności obrońcy przy tej czynności za obowiązkową.

§ 71. 1. Policjant obowiązany jest przygotować się do przesłuchania podejrzanego w szczególności poprzez:

- 1) zaznajomienie się z całością materiałów postępowania;
- 2) uzyskanie dostępnej wiedzy o sprawcy, jego przeszłości i stylu życia - jeżeli jest to istotne dla sprawy;
- 3) przygotowanie argumentów, które mogą przekonać przesłuchiwanego do wyjaśnienia wszystkich okoliczności popełnionego przestępstwa.

2. Jeśli przesłuchanie podejrzanego poprzedzone jest przedstawieniem zarzutu, policjant pyta, czy podejrzany zrozumiał zarzut i w razie wątpliwości wyjaśnia jego treść.

3. Policjant, umożliwiając podejrzanemu swobodne wypowiedzenie się, ogranicza wypowiedź tylko wówczas, gdy w szerokim zakresie wykracza ona poza granice przesłuchania.

4. Po etapie swobodnej wypowiedzi policjant przystępuje do kolejnej części przesłuchania, podczas której:

- 1) zadaje szczegółowe pytania, których celem jest uzyskanie spójnej relacji z przebiegu przestępstwa;
- 2) przedstawia podejrzanemu te fakty i okoliczności przestępstwa, które wskazują na kłamliwość wyjaśnień;
- 3) podaje przekonujące powody, dla których korzystne jest złożenie wyjaśnień i przyznanie się do popełnienia przestępstwa i informuje w szczególności o treści art. 60 i 61 k.k. oraz art. 23a i 335 k.p.k. - tylko wtedy, gdy są ku temu przesłanki.

5. Podczas przesłuchania podejrzanego niedopuszczalne jest:

- 1) fizyczne bądź psychiczne znęcanie się;
- 2) składanie obietnic co do konkretnego, łagodnego wymiaru kary lub groźenie konkretną surową karą.

6. Jeżeli podczas przesłuchania policjant odtwarza podejrzanemu przebieg innej czynności utrwalonej na nośniku, okazuje nagranie video, zdjęcie lub inne przedmioty albo odczytuje protokoły z czynności lub ich fragmenty - w protokole przesłuchania czyni o tym stosowną wzmiankę wraz ze wskazaniem sposobu, w jaki to nastąpiło.

§ 72. 1. Niewyrażenie przez policjanta zgody na złożenie przez podejrzanego wyjaśnień na piśmie, na podstawie art. 176 § 2 k.p.k., może nastąpić w szczególności, gdy istnieje konieczność doprowadzenia podejrzanego do sądu z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania, a zachodzi obawa upływu 48 godzin zatrzymania. Zarówno żądanie, jak i odmowę, z podaniem jej przyczyn, należy umieścić w protokole przesłuchania. Odmowa nie wymaga postanowienia i nie podlega zaskarżeniu.

2. Jeśli w toku przesłuchania podejrzanym przekazał przesłuchującemu policjantowi wcześniej przygotowaną wersję wyjaśnień na piśmie, należy dołączyć ją do akt postępowania. Pismo to nie stanowi załącznika do protokołu przesłuchania w rozumieniu art. 176 § 4 k.p.k.

§ 73. 1. W razie istnienia przesłanek do zastosowania trybu określonego w art. 335 § 1 k.p.k. policjant uzyskuje od prokuratora, osobiście lub za pomocą środków łączności, propozycję w przedmiocie kary lub środka karnego. Jeśli prokurator nie przekazał tej propozycji na piśmie, fakt uzyskania przez policjanta zaproponowanych warunków skazania należy udokumentować w protokole przesłuchania podejrzanego, w notatce urzędowej lub w pisemnym oświadczeniu przyjętym od podejrzanego.

2. Przedstawienie podejrzanemu przez policjanta, z upoważnienia prokuratora, warunków skazania, o których mowa w ust. 1, a także zgodę wyrażoną osobiście przez podejrzanego lub brak zgody dokumentuje się w protokole przesłuchania podejrzanego lub w oświadczeniu podpisanym przez podejrzanego.

3. Jeżeli podejrzanym nie wyraził zgody na warunki skazania bez przeprowadzania rozprawy, należy powiadomić prokuratora.

Rozdział 3

Gromadzenie danych o podejrzanym

§ 74. 1. W ramach gromadzenia danych o podejrzanym, o których mowa w art. 213 § 1 k.p.k., należy ustalić wartość majątku ruchomego i nieruchomego podejrzanego, a w razie możliwości rodzaj i wielkość zobowiązań na rzecz innych osób, instytucji lub przedsiębiorców, w szczególności: alimenty, renty, pożyczki, kredyty, zobowiązania podatkowe lub ubezpieczeniowe. Informacje należy uzyskiwać od podejrzanego, występując do prokuratora o pomoc w ustaleniach lub korzystać z innych dostępnych dla Policji źródeł informacji.

2. Jeżeli dane o karalności podejrzanego, uzyskane w trybie określonym w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 listopada 2003 r. w sprawie udzielania informacji o osobach oraz o podmiotach zbiorowych na podstawie danych zgromadzonych w Krajowym Rejestrze Karnym (Dz. U. Nr 198, poz. 1930), pochodzą sprzed 6 miesięcy, należy ponownie o nie wystąpić.

3. Dane o podejrzanym, o których mowa w art. 213 § 1 k.p.k., policjant powinien uzyskać przed podjęciem decyzji o wystąpieniu z wnioskiem do prokuratora o zastosowanie wobec podejrzanego środka zapobiegawczego. Dane, o których mowa w ust. 2, należy zebrać niezwłocznie po przedstawieniu zarzutu.

4. Jeżeli podejrzanym jest nieletni, albo jeżeli karalność czynu zależy od wieku pokrzywdzonego, do akt sprawy załącza się wyciąg z dowodu osobistego lub z aktu urodzenia podejrzanego lub pokrzywdzonego albo z dowodu osobistego rodziców. Dla potwierdzenia daty urodzenia można też posiłkować się danymi ze zbioru PESEL. Przepis § 49 ust. 2 pkt 1 stosuje się odpowiednio. W odniesieniu do cudzoziemca ma odpowiednio zastosowanie § 49 ust. 3.

5. Jeśli w odniesieniu do podejrzanego, pomimo zastosowania trybu, o którym mowa w § 49 ust. 2, nadal istnieją wątpliwości co do jego tożsamości, należy przeprowadzić "wywiad daktyloskopijny" w trybie i na zasadach określonych w zarządzeniu nr 6 Komendanta Głównego Policji z dnia 16 maja 2002

r. w sprawie uzyskiwania, przetwarzania i wykorzystywania przez Policję informacji oraz sposobów zakładania i prowadzenia zbiorów tych informacji (Dz. Urz. KGP Nr 8, poz. 44, z 2003 r. Nr 9, poz. 47).

§ 75. Jeżeli nie istnieją przesłanki do obowiązkowego przeprowadzenia wywiadu środowiskowego na podstawie art. 214 § 1 k.p.k., policjant występuje do prokuratora o zarządzenie wywiadu środowiskowego, gdy uzna, że dane osobopoznawcze, zebrane stosownie do treści art. 213 k.p.k., nie są wystarczające.

Rozdział 4

Czynności na miejscu zdarzenia

§ 76. Podczas dokonywania czynności na miejscu zdarzenia policjant informuje dyżurnego jednostki Policji właściwej terytorialnie dla miejsca zdarzenia o najistotniejszych ustaleniach, a także o potrzebie wsparcia i o ewentualnych zagrożeniach.

§ 77. 1. Zadaniem policjanta, którzy pierwszy przybył na miejsce zdarzenia, jest:

- 1) ratowanie życia i zdrowia ludzi oraz ograniczenie ewentualnych zagrożeń dla otoczenia;
- 2) ocena ryzyka naniesienia zanieczyszczeń na miejsce zdarzenia; jeżeli takie zagrożenie istnieje, należy szczegółowo udokumentować źródło zanieczyszczeń;
- 3) dopilnowanie, aby przedstawiciele organów państwowych lub samorządowych, przedstawiciele innych służb poza prowadzącymi akcją ratowniczą, przedstawiciele inspekcji lub instytucji, mediów lub jakiegokolwiek inne osoby nie wchodziły na wyznaczony obszar oględzin;
- 4) spisanie danych personalnych, adresowych i innych danych wszystkich osób zastanych na miejscu zdarzenia lub wchodzących na jego teren, ze wskazaniem czasu i celu przybycia oraz czasu opuszczenia miejsca.

2. Od osób, o których mowa w ust. 1 pkt 4, należy obowiązkowo wymagać okazania dokumentu tożsamości i podania przyczyny wejścia lub przebywania w miejscu zdarzenia. Od policjantów należy żądać okazania legitymacji służbowej, podania przyczyn wejścia na teren lub przyczyny przebywania. Osoby prowadzące akcję ratowniczą mogą podać swoje dane ustnie, gdy nie utrudni to akcji ratowniczej. Od osób tych nie wymaga się podania adresu zamieszkania. Obowiązkowe jest spisanie rodzaju i numeru rejestracyjnego albo taktycznego pojazdu, którym przybyli.

3. Ewidencję, o której mowa w ust. 1 pkt 4, prowadzi się do czasu zakończenia badania miejsca zdarzenia.

4. Po przybyciu na miejsce zdarzenia grupy operacyjno-procesowej, o której mowa w § 81 ust. 1, policjant który pierwszy przybył na miejsce zdarzenia zdaje relację jej kierownikowi z dotychczasowych ustaleń i przebiegu zabezpieczenia tego miejsca, a następnie, gdy kierownik grupy uzna to za konieczne, pozostaje do jego dyspozycji.

§ 78. 1. O ujawnieniu zdarzenia i o podjętych w niezbędnym zakresie czynnościach Policja niezwłocznie powiadamia właściwego miejscowo prokuratora rejonowego w sprawach o przestępstwa, w których właściwym do prowadzenia śledztwa jest prokurator, a także w przypadku spraw o znacznym stopniu szkodliwości społecznej, w szczególności o:

- 1) ujawnieniu zwłok ludzkich lub szczątków ludzkich będących częściami ciała ludzkiego odłączonymi od całości, gdy istnieje podejrzenie przestępnego spowodowania śmierci, zwanych dalej "zwłokami";
- 2) przestępstwie z użyciem broni palnej, materiałów lub urządzeń wybuchowych;
- 3) przestępstwie o charakterze terrorystycznym;
- 4) katastrofie;
- 5) poważnym wypadku w komunikacji lub przy pracy;
- 6) groźnym pożarze lub awarii.

2. Policjant ustala, czy prokurator będzie obecny na miejscu zdarzenia. Po przybyciu prokuratora należy mu przedstawić okoliczności zdarzenia oraz poinformować go o podjętych działaniach zmierzających do ratowania życia i zdrowia osób oraz ratowania mienia, a także o dokonanych ustaleniach.

3. Jeżeli prokurator podjął decyzję o osobistym dokonaniu oględzin lub innych czynności procesowych, kierujący czynnościami i inni policjanci współdziałają z prokuratorem. Policjanci są obowiązani wykonywać polecenia prokuratora w zakresie przedsięwzięć zmierzających do zabezpieczenia miejsca zdarzenia oraz podejmowanych czynności procesowych i techniczno-kryminalistycznych.

4. W razie odstąpienia przez prokuratora od przybycia na miejsce zdarzenia policjant, o którym mowa w ust. 2, dokumentuje ten fakt w notatce urzędowej z podaniem sposobu i czasu powiadomienia. Notatkę urzędową dołącza się do akt głównych postępowania.

§ 79. 1. W zależności od właściwości miejsca zdarzenia oraz rodzaju przestępstwa, rozległości miejsca oględzin, liczby i rodzaju dowodów rzeczowych, w tym rodzaju śladów kryminalistycznych mogących wystąpić na miejscu zdarzenia, w jednostkach Policji mogą funkcjonować, poza wskazanym w § 80, następujące modele organizacyjne oględzin:

- 1) dokonywane samodzielnie przez policjanta służby kryminalnej, służby śledczej lub odpowiedniej komórki służby prewencyjnej;
- 2) dokonywane przez policjanta służby kryminalnej, służby śledczej lub odpowiedniej komórki służby prewencyjnej wraz z policjantem komórki techniki kryminalistycznej lub specjalistą niebędącym funkcjonariuszem organów procesowych;
- 3) dokonywane przez stały lub doraźnie powoływany zespół lub zespoły.

2. Bez udziału technika kryminalistyki lub specjalisty niebędącego funkcjonariuszem organów procesowych powinny być dokonywane oględziny miejsca zdarzenia, jeżeli niezbędne podczas ich dokonywania czynności techniczno-kryminalistyczne mają polegać tylko na:

- 1) wykonaniu fotografii z wyłączeniem zdjęć makroskopowych i innych specjalistycznych technik fotografowania;
- 2) wykonaniu szkicu ogólnego z podaniem istotnych wymiarów;
- 3) ujawnianiu i zabezpieczaniu śladów za pomocą standardowego wyposażenia techniczno-kryminalistycznego, jeżeli nie występują ślady wymagające specjalnych technik i procedur ujawniania i zabezpieczania, w szczególności pozostawione na nietypowych podłożach.

3. Jeżeli podczas oględzin konieczne jest przeprowadzenie czynności techniczno-kryminalistycznych przekraczających kompetencje policjanta, dokonujący czynność wzywa do pomocy policjanta komórki techniki kryminalistycznej lub innego policjanta lub pracownika laboratorium kryminalistycznego albo specjalistę niebędącego funkcjonariuszem organów procesowych.

§ 80. 1. W razie ujawnienia przestępstwa o skomplikowanym stanie faktycznym i prawnym oraz w zakresie taktyki i techniki kryminalistycznej działania Policji powinna realizować zorganizowana w sposób doraźny grupa operacyjno-procesowa, zwana dalej "doraźną grupą".

2. Doraźną grupę powołuje kierownik jednostki Policji lub upoważniony przez niego policjant.

3. W skład doraźnej grupy można włączyć policjantów lub pracowników służby kryminalnej, śledczej, prewencyjnej i wspomagającej. Przepis § 31 ust. 5 i 6 stosuje się odpowiednio.

4. Zadaniem doraźnej grupy jest zorganizowanie, przeprowadzenie i udokumentowanie wszelkich czynności zmierzających do ustalenia i wyjaśnienia okoliczności popełnionego przestępstwa, wykrycia i zatrzymania jego sprawcy lub sprawców oraz ujawnienia, zebrania, zabezpieczenia i utrwalenia dowodów osobowych, rzeczowych i z dokumentów.

5. W ramach doraźnej grupy, w zależności od potrzeb, można wyodrębnić zespoły realizujące następujące zadania:

- 1) zabezpieczający - ochrona miejsca zdarzenia przed zmianami oraz dostępem osób nieuprawnionych i ograniczenie skutków przestępstwa;
- 2) prewencyjny - organizowanie i wykonywanie pościgów, działań blokadowych i innych, w ramach interwencji, akcji i operacji policyjnych;
- 3) oględzinowy - zorganizowanie i dokonanie oględzin miejsca lub miejsc zdarzeń;
- 4) operacyjny - zorganizowanie, przeprowadzenie i dokumentowanie czynności operacyjno-rozpoznawczych oraz samodzielne, albo we współdziałaniu z policjantami zespołu procesowego, prowadzenie i dokumentowanie czynności procesowych;
- 5) procesowy - organizowanie i dokonanie czynności z wyłączeniem oględzin miejsca zdarzenia;
- 6) analityczny - gromadzenie i przetwarzanie informacji z poszczególnych zespołów oraz przekazywanie przetworzonych informacji kierownikowi doraźnej grupy w celu podejmowania przez niego decyzji;
- 7) logistyczny - zapewnienie policjantom odpowiednich warunków materiałowych i socjalnych;
- 8) do spraw kontaktów z dziennikarzami - gromadzenie informacji przekazywanych przez kierujących poszczególnymi zespołami i bieżące przekazywanie przetworzonych informacji przedstawicielom środków społecznego przekazu, z zastrzeżeniem, że rodzaj i zakres informacji nie może utrudniać osiągania celów postępowania karnego.

6. Doraźną grupę można powołać w jednostkach Policji na stałe, przy czym określenie liczby i rodzaju wyodrębnionych zespołów, a także ich składu osobowego, pozostaje w kompetencji kierownika jednostki Policji.

§ 81. 1. Do oględzin miejsc zdarzeń o skomplikowanym stanie faktycznym i prawnym kieruje się zespół oględzinowy, złożony z policjantów i pracowników komórki dochodzeniowo-śledczej, laboratorium kryminalistycznego lub techniki kryminalistycznej, albo specjalistów niebędących funkcjonariuszami organów procesowych.

2. W skład zespołu oglądzi nowego, który należy dostosować do rodzaju przestępstwa, obszaru lub obiektu, przewidywanego zakresu czynności oraz innych specyficznych okoliczności, mogą wchodzić:

- 1) kierujący zespołem oględzinowym;
- 2) policjant lub policjanci komórki dochodzeniowo-śledczej prowadzący oględziny miejsca zdarzenia albo wydzielonych sektorów tego miejsca;
- 3) koordynator czynności techniczno-kryminalistycznych, którym może być:
 - a) kierownik lub zastępca kierownika laboratorium kryminalistycznego,
 - b) kierownik lub zastępca kierownika komórki techniki kryminalistycznej,
 - c) policjant lub pracownik wskazany przez osoby wymienione w pkt 3. lit. a) lub b), po uzgodnieniu z kierującym zespołem oględzinowym;
- 4) policjant lub policjanci laboratorium kryminalistycznego lub komórki techniki kryminalistycznej albo specjalista niebędący funkcjonariuszem organów procesowych, ujawniający i zabezpieczający dowody przestępstwa, w tym ślady kryminalistyczne, oraz dokumentujący stan miejsca zdarzenia, przebieg oględzin oraz ich wyniki - poprzez sporządzanie planów, szkiców oraz, w miarę potrzeby, za pomocą urządzeń i środków technicznych służących do utrwalania obrazu lub dźwięku;
- 5) lekarz z zakładu medycyny sądowej lub inny lekarz;
- 6) eksperci kryminalistyki w zakresie posiadanych uprawnień, biegli z listy sądowej oraz inni biegli spoza Policji i spoza listy sądowej, włączeni do zespołu oględzinowego z uwagi na posiadane wiadomości specjalne;
- 7) przewodnik psa służbowego.

3. Kierujący zespołem oględzinowym po przybyciu na miejsce zdarzenia dokonuje wspólnie z prokuratorem, jeżeli w tym czasie jest on obecny, i z koordynatorem czynności techniczno-kryminalistycznych, sprawdzenia prawidłowości dokonanych przed jego przybyciem czynności, koryguje sposób ich dokonania i obejmuje nadzór nad dalszymi czynnościami. Przepis § 78 ust. 3 stosuje się odpowiednio. Kierujący zespołem oględzinowym w szczególności:

- 1) sprawdza prawidłowość wyznaczenia i zabezpieczenia obszaru miejsca zdarzenia;
- 2) sprawdza prawidłowość zabezpieczenia obszaru oględzin przed zanieczyszczeniem lub utratą materiału dowodowego;
- 3) określa stopień i rodzaj zagrożeń dla życia lub zdrowia albo mienia, jeżeli jest to możliwe bez wchodzenia na wyznaczony obszar oględzin;
- 4) wyznacza stanowisko kierowania oględzinami poza zabezpieczonym obszarem, a także wyznacza miejsce dla stanowiska wsparcia logistycznego oględzin i informuje o ich położeniu wszystkich uczestników oględzin;
- 5) wyznacza policjanta odpowiedzialnego za prowadzenie ewidencji osób wchodzących na wyznaczony teren oględzin.

4. Po dokonaniu czynności, o których mowa w ust. 3, kierujący zespołem oględzinowym, prokurator, jeżeli w tym czasie jest on obecny, i koordynator czynności techniczno-kryminalistycznych wchodzi na obszar oględzin i dokonują wstępnej oceny jego stanu i zakresu koniecznych działań. Podejmują dodatkowe czynności zmierzające do jak najlepszego zabezpieczenia dowodów rzeczowych, w tym śladów kryminalistycznych, dbając by wszelkie podejmowane przez nich działania w zakresie zachowania i zabezpieczenia dowodów były dokładnie udokumentowane, w szczególności mogą skorygować wcześniej wyznaczoną przez policjanta służby prewencyjnej albo innego policjanta drogę poruszania się po miejscu zdarzenia lub wyznaczyć alternatywne drogi poruszania się.

5. Podczas wstępnej oceny stanu miejsca zdarzenia należy:

- 1) dokładnie rozpoznać miejsce zdarzenia, jego strukturę i właściwości;
- 2) uściślić położenie miejsca i jego granice;
- 3) zbadać, czy nie zachodzi konieczność zabezpieczenia śladów zapachowych, które powinny być zabezpieczone przed dokonaniem innych działań na miejscu zdarzenia i przed zabezpieczeniem innych śladów;
- 4) ujawnić i zabezpieczyć dowody rzeczowe, w tym ślady kryminalistyczne, które mogą ograniczać swobodne poruszanie się po miejscu zdarzenia;
- 5) dokonać wstępnej rekonstrukcji przebiegu przestępstwa i ocenić dowody rzeczowe, w tym ślady kryminalistyczne, pod kątem możliwości ich natychmiastowego wykorzystania w procesie wykrywczym;
- 6) ustalić, które zmiany spowodował sprawca lub sprawcy przestępstwa, a które inne osoby;
- 7) ustalić plan oględzin oraz przydzielić zadania;
- 8) przyjąć odpowiednią metodę badań szczegółowych;
- 9) utrwalić zastaną sytuację, co w zależności od rodzaju przestępstwa polega na:
 - a) wykonaniu nagrania wideo lub zdjęć ogólnie-orientacyjnych miejsca zdarzenia,

- b) sporządzeniu odręcznego szkicu miejsca oględzin,
 - c) oznaczeniu kolejnymi numerami widocznych dowodów rzeczowych, w tym śladów kryminalistycznych,
 - d) obraniu stałych punktów lub linii odniesienia,
 - e) wykonaniu zdjęć sytuacyjnych obrazujących położenie względem stałych punktów lub linii odniesienia już oznaczonych numerami zwłok, dowodów rzeczowych, w tym śladów kryminalistycznych, i przedmiotów występujących na miejscu zdarzenia,
 - f) wykonaniu szczegółowych zdjęć zwłok, poszczególnych dowodów rzeczowych, w tym śladów kryminalistycznych i innych przedmiotów;
- 10) podjąć czynności mające zapewnić bezpieczeństwo pracy osobom biorącym udział w oględzinach miejsca zdarzenia.

§ 82. 1. W toku oględzin, o których mowa w art. 207 § 1 k.p.k., należy przestrzegać następujących zasad:

- 1) przestrzeń poddawaną oględzinom określa policjant wykonujący tę czynność, uwzględniając rodzaj przestępstwa i wstępnie ustalony lub domniemany sposób jego popełnienia;
- 2) oględzinom poddaje się każdą rzecz:
 - a) ujawnioną w toku oględzin miejsca zdarzenia,
 - b) znaną lub odkrytą podczas przeszukania miejsca lub osoby,
 - c) wydaną lub odebraną od osoby podejrzanej albo od innej osoby, przy czym protokołu oględzin można nie sporządzać, jeśli rzecz dołącza się do akt postępowania i nie ma potrzeby ujawnienia i zabezpieczenia śladów,
 - d) której posiadanie jest zabronione;
- 3) oględziny osoby obejmują ciało, a w razie potrzeby odzież osoby.

2. W toku oględzin dokumentuje się zastany stan rzeczy, ujawnia i zabezpiecza ślady przestępstwa i przedmioty mogące mieć związek z przestępstwem. Badanie śladów i przedmiotów w czasie oględzin powinno zmierzać do ustalenia, które z nich mają związek z przestępstwem, a które takiego związku nie mają, a także do udokumentowania ich rozmieszczenia i położenia względem siebie.

3. W miarę możliwości oględzin powinien dokonać policjant, który prowadzi lub będzie prowadził postępowanie.

§ 83. 1. Etap oględzin szczegółowych to zespół czynności taktycznych i techniczno-kryminalistycznych, zmierzających do odtworzenia przebiegu zdarzenia, przeprowadzanych w sposób planowy, z uwzględnieniem właściwości miejsca, przestrzeni zamkniętej lub otwartej oraz szczegółowe badanie różnych grup śladów kryminalistycznych i przedmiotów, ich położenia, właściwości, stanu i cech indywidualnych.

2. W fazie statycznej oględzin szczegółowych należy utrwalić:

- 1) miejsce popełnienia przestępstwa i miejsce wystąpienia skutku przestępstwa;
- 2) miejsce, gdzie nastąpiły zmiany w wyniku przestępstwa;
- 3) teren przyległy;
- 4) drogę dojścia i odejścia sprawcy.

3. W fazie dynamicznej oględzin szczegółowych należy:

- 1) ujawnić w miejscach i na przedmiotach wszelkie ślady, w szczególności:
 - a) linii papilarnych,
 - b) biologiczne,
 - c) nieorganiczne,
 - d) mikroślady;
- 2) dokonać:
 - a) zabezpieczenia technicznego śladów i przedmiotów w ten sposób, aby uchronić je przed wszelkimi zmianami,
 - b) udokumentowania procesowego śladów i przedmiotów poprzez:
 - oznaczenie ich kolejnymi numerami,
 - opis w metryczce śladowej,
 - sfotografowanie,
 - opisanie w protokole oględzin ich usytuowania, rozmieszczenia, właściwości, cech, oznaczeń,
 - umieszczenie ich położenia na szkicu.

§ 84. 1. Oględziny zewnętrzne zwłok polegają w szczególności na stwierdzeniu:

- 1) rozmieszczenia i nasilenia wczesnych i późnych znamion śmierci;

- 2) reakcji tkanek w procesie ich obumierania;
- 3) zanieczyszczeń powłok ciała płynami ustrojowymi, wydzielinami i wydaliniami lub substancjami obcego pochodzenia, w szczególności na kończynach;
- 4) obecności owadów i stadium ich rozwoju;
- 5) obrażeń ciała z uwzględnieniem podziału na obrażenia powstałe za życia i po śmierci.

2. Oględziny zwłok, o których mowa w art. 209 § 3 k.p.k., rozpoczyna się od zarejestrowania, przy użyciu urządzeń wskazanych w § 87 ust. 8, ich wyglądu i ułożenia oraz stanu otoczenia. Następnie opisuje się wygląd i ułożenie zwłok oraz sporządza szkic ułożenia zwłok. W dalszej kolejności, na miejscu znalezienia zwłok albo kontynuując oględziny w zakładzie medycyny sądowej lub prosektorium, dokumentuje się oględziny odzieży, w którą zwłoki są ubrane, opisując jej poszczególne części w takim porządku, w jakim znajdują się one na zwłokach lub odzieży, która znajduje się obok zwłok, uwzględniając ewentualne ślady na odzieży lub jej uszkodzenia.

3. Każdą część ubrania zdejmowaną ze zwłok podczas oględzin należy umieszczać w odrębnym papierowym opakowaniu. Niedopuszczalne jest umieszczanie wilgotnej odzieży w zamkniętym worku foliowym. Odzież taką należy wysuszyć w pomieszczeniu przewiewnym, ciemnym i suchym. Zabronione jest suszenie w podwyższonej temperaturze odzieży lub innych przedmiotów, na których znajdują się lub mogą znajdować się ślady biologiczne.

4. Podczas oględzin zwłok, po ich rozebraniu, należy ponownie utrwalić wygląd zwłok przy użyciu urządzeń, o których mowa w § 87 ust. 8, z uwzględnieniem uszkodzeń ciała lub innych śladów, a także obejrzeć całą powierzchnię ciała, łącznie z otworami naturalnymi.

5. Jeżeli przeprowadzenie oględzin, o których mowa w ust. 1, jest niemożliwe lub znacznie utrudnione na miejscu ich znalezienia, w szczególności ze względu na duży ruch drogowy lub złe warunki atmosferyczne, oględzin dokonuje się w zakładzie medycyny sądowej lub w prosektorium. Przed zabraniem zwłok opisuje się ich ułożenie i sporządza odpowiednią dokumentację techniczną.

6. Należy rozebrać zwłoki podczas oględzin na miejscu ich znalezienia, jeżeli:

- 1) do ustalenia czasu śmierci i tożsamości zwłok niezbędne jest ich niezwłoczne rozebranie;
- 2) istnieje niebezpieczeństwo zniekształcenia lub zniszczenia śladów na odzieży podczas transportu zwłok do zakładu medycyny sądowej lub prosektorium;
- 3) prokurator nakazał rozebranie zwłok;
- 4) istnieją powody, indywidualne dla zdarzenia, wskazujące na konieczność rozebrania zwłok.

7. Jeżeli nie zaistniała żadna z przesłanek, o których mowa w ust. 6, warunkująca rozebranie zwłok na miejscu ich znalezienia, zwłoki rozbiera się w zakładzie medycyny sądowej lub prosektorium. Przepisy ust. 3 i § 86 stosuje się odpowiednio.

8. Jeżeli nie ustalono tożsamości zwłok, sporządza się ich szczegółowy rysopis, wykonuje fotografie twarzy, znaków szczególnych ciała oraz wszystkich ważnych dla celów identyfikacyjnych przedmiotów znalezionych przy zwłokach, a także daktyloskopuje się zwłoki. Jeżeli stan zwłok nie pozwala na wykonanie fotografii przydatnej dla identyfikacji, należy podczas otwarcia zwłok zabezpieczyć czaszkę zmarłego oraz materiał biologiczny w postaci próbki z tkanek do badań genetycznych; decyzja o zabezpieczeniu czaszki leży w kompetencji prokuratora obecnego podczas otwarcia zwłok.

9. Na podstawie ustaleń poczynionych w toku oględzin, lekarz powinien wypowiedzieć się co do czasu zgonu, przyczyny śmierci i przypuszczalnego narzędzia, którym zadano obrażenia.

§ 85. 1. Podczas oględzin osoby obejrzeniu, zbadaniu oraz opisaniu, a w razie potrzeby także utrwaleniu za pomocą urządzeń, o których mowa w § 87 ust. 8, z uwzględnieniem umiejscowienia, kształtu i rozmiaru, podlegają:

- 1) uszkodzenia ciała, tak jak rany, oparzenia, zadrapania, blizny, guzy, podbiegnięcia krwawe, otarcia, deformacje i tatuaże;
- 2) ślady zabrudzenia, zamoczenia, okopcenia, nadpalenia tkanek;
- 3) wszelkie ślady na odzieży oraz przedmioty znajdujące się w kieszeniach lub ukryte w odzieży.

2. Oględziny ciała przeprowadza się, w razie potrzeby, z udziałem lekarza wezwanego w charakterze biegłego. Lekarz biorący udział w oględzinach wydaje opinię co do przyczyny powstania określonego śladu na ciele osoby badanej, co do przedmiotu, od którego ślad pochodzi oraz co do czasu, w jakim przypuszczalnie ślad powstał.

3. W toku oględzin osoby pobiera się od niej, w razie potrzeby, materiał do badań laboratoryjnych. W uzasadnionych przypadkach należy zabezpieczyć do badań całą odzież lub jej części. Wówczas dostarcza się osobie poddawanej oględzinom inną odzież pobraną z jej mieszkania, a jeżeli jest to niemożliwe lub osoba ta nie wyrazi zgody na jej dostarczenie - wydaje się odzież zastępczą do zwrotu. Podstawowy zestaw odzieży zastępczej przechowuje się w pomieszczeniu dyżurnego jednostki Policji.

4. Policjanci nie dokonują oględzin ciała osób pokrzywdzonych przestępstwami przeciwko wolności seksualnej i obyczajności. Osoby te, niezwłocznie po przekazaniu przez nie informacji o zaistniałym zdarzeniu, o jego miejscu i sprawcy, a jeszcze przed wykonaniem innych czynności, policjant kieruje na badania lekarskie:

- 1) ginekologiczne, połączone - w razie konieczności - z zabezpieczeniem przez lekarza dowodów lub innych materiałów mających związek z przestępstwem;
- 2) w zakresie rodzaju i charakteru doznanych obrażeń.

5. W postanowieniu o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego należy - jeżeli zachodzi potrzeba - wskazać na konieczność zabezpieczenia przez lekarza dowodów lub innych materiałów mających związek z przestępstwem.

6. Osoby odmiennej płci, o których mowa w art. 208 k.p.k., mogą być obecne podczas oględzin, zwłaszcza gdy jest to spowodowane oporem stawianym przez osobę podejrzaną poddawaną oględzinom na podstawie przepisów art. 74 § 3 k.p.k. lub podejrzanego - na podstawie przepisu art. 74 § 2 pkt 1 k.p.k., a także pokrzywdzonego - na podstawie przepisu art. 192 § 1 k.p.k.

7. W treści protokołu spisanego z oględzin, podczas których zastosowano przymus bezpośredni wobec osoby podejrzanego, podejrzanego lub świadka, umieszcza się wzmiankę, na czym przymus polegał.

§ 86. 1. Gromadzony w toku oględzin materiał dowodowy należy zabezpieczyć w celu zachowania jego wartości dowodowej. Materiał dowodowy podlega ochronie przed:

- 1) zatarciem śladów lub ich części;
- 2) wprowadzeniem materiału przypadkowego, w szczególności śladów pozostawionych przez osoby uczestniczące w oględzinach, a także przeniesieniem materiału z innego miejsca albo sektora oględzin;
- 3) kontaktem z innym materiałem dowodowym, w tym doprowadzeniem do bezpośredniego kontaktu odzieży zabezpieczonej od pokrzywdzonego i od osoby podejrzanego przez składowanie odzieży razem bez zabezpieczenia, albo pośredniego, w szczególności przez przesłuchiwanie obu osób w tym samym pomieszczeniu lub przewożenie ich tym samym pojazdem przed zabezpieczeniem odzieży.

2. Ochronianie materiału dowodowego przed zanieczyszczeniem należy rozpocząć od chwili podjęcia pierwszych czynności policyjnych na miejscu zdarzenia, kontynuować podczas oględzin miejsca zdarzenia oraz zbierania i zabezpieczania dowodów. Należy używać odzieży ochronnej i środków ochronnych oraz stosować odpowiednie techniki pakowania materiału dowodowego.

3. Zarówno na miejscu prowadzenia oględzin lub innych czynności, jak i w jednostce Policji po zakończeniu czynności materiał dowodowy musi być składowany w odpowiednich warunkach gwarantujących jego ochronę przed uszkodzeniem, zniszczeniem. Zabronione jest dotykanie bez ochrony materiału dowodowego; do badań kryminalistycznych powinien on dotrzeć w stanie niezmiennym, z zastrzeżeniem przepisu art. 207 § 2 k.p.k.

4. W razie prawdopodobieństwa wprowadzenia do materiału dowodowego innego materiału pobiera się materiał kontrolny lub do eliminacji.

§ 87. 1. Z oględzin sporządza się protokół, odpowiednią dokumentację techniczną oraz niezbędną dokumentację dodatkową.

2. Podczas sporządzania protokołu oględzin należy przestrzegać następujących zasad:

- 1) protokół sporządza się na miejscu oględzin; jeżeli protokół jest nieczytelny należy sporządzić jego czytelną kopię i po uwierzytelnieniu oryginał i kopię dołączyć do akt głównych postępowania;
- 2) miejsce zdarzenia, przedmioty, dokumenty i ślady kryminalistyczne opisuje się w takim stanie, w jakim je zastano w czasie oględzin;
- 3) w treści protokołu należy używać ujednoliconego nazewnictwa, unikać używania wyrazów wieloznacznych lub niezrozumiałych;
- 4) w protokole nie wolno zamieszczać wniosków lub przypuszczeń;
- 5) treść protokołu należy pisać czytelnie, czynność opisać w formie nieosobowej dokonanej, a stan miejsca w czasie teraźniejszym;
- 6) wszystkie pola formularza protokołu oględzin muszą być wypełnione lub zakreślone.

3. Jeżeli oględziny rzeczy są przeprowadzone bezpośrednio na miejscu zdarzenia, opisuje się ich przebieg w protokole oględzin tego miejsca. Można również sporządzić odrębny protokół oględzin rzeczy.

4. Gdy zachodzi potrzeba wyłączenia przedmiotu lub dokumentu ujawnionego na miejscu zdarzenia, w protokole oględzin miejsca zdarzenia zamieszcza się odpowiednią wzmiankę o przyczynie i celu wyłączenia. Z oględzin tego przedmiotu lub dokumentu sporządza się odrębny protokół oględzin.

5. W przypadkach przestępstw, których skutkiem jest śmierć osoby, sporządza się odrębny protokół oględzin zwłok.

6. Oględziny miejsca zdarzenia drogowego i pojazdu mechanicznego w związku z wypadkiem drogowym dokumentuje się w specjalnych formularzach protokołów do tego przeznaczonych.

7. Dokumentację techniczną do protokołu oględzin mogą stanowić:

- 1) szkice ogólne, szczegółowe i specjalne, uwzględniające najistotniejsze dane;

- 2) fotografie ogólnoorientacyjne, sytuacyjne i szczegółowe, przedstawiające miejsce oględzin oraz ujawnione na tym miejscu ślady i przedmioty;
- 3) nagrania utrwalające obraz lub dźwięk.

8. Do utrwalania przebiegu i wyników oględzin należy także wykorzystywać przeznaczone do tego celu urządzenia i środki techniczne służące do utrwalania obrazu lub dźwięku, w tym urządzenia mechaniczne i elektroniczne typu analogowego lub cyfrowego, w szczególności aparaty fotograficzne, kamery filmowe, kamery wideo, magnetofony, dyktafony.

9. O rodzaju wizualnej dokumentacji sporządzanej podczas oględzin miejsca zdarzenia decyduje prokurator albo kierujący zespołem oględzinowym. Nośnik z nagraniem lub fotografia stanowią załącznik do protokołu oględzin.

10. Przed przystąpieniem do przemieszczania i zabezpieczania dowodów rzeczowych, w tym śladów kryminalistycznych, należy sporządzić plany lub szkice ukazujące ich wzajemne położenie. Kierujący zespołem oględzinowym określa, jak szczegółowe mają być plany i szkice niezbędne dla udokumentowania stanu miejsca oględzin.

11. Dodatkowa dokumentacja z oględzin powinna zawierać w szczególności:

- 1) wykaz osób uczestniczących w oględzinach, z określeniem ich indywidualnych zadań oraz czasu wejścia i opuszczenia miejsca oględzin, a także opis wymuszonych wkroczeń na obszar oględzin osób spoza zespołu oględzinowego i innych osób, o których mowa w § 77 ust. 1 pkt 4;
- 2) wstępne informacje o obszarze lub obiekcie oględzin oraz zdarzeniach, jakie zaistniały przed rozpoczęciem oględzin, w tym o przyrządach do ratowania życia lub zdrowia użytych podczas udzielania pomocy medycznej albo do ratowania mienia;
- 3) obieg wszystkich dowodów rzeczowych, w tym śladów kryminalistycznych, w sposób pozwalający na dokładne ustalenie, gdzie w danej chwili znajdują się poszczególne dowody, w tym ślady, oraz kto i w jakim celu miał z nimi kontakt;
- 4) sposób przekazania miejsca lub obiektu oględzin uprawnionemu dysponentowi po zakończeniu czynności.

12. Za prowadzenie całości dokumentacji z oględzin miejsca zdarzenia, w szczególności za jej sporządzanie zgodnie z wymaganiami procedury karnej i przyjętymi uzgodnieniami prowadzenia oględzin oraz za jej gromadzenie, odpowiada kierujący zespołem oględzinowym.

§ 88. 1. Jeżeli w toku oględzin miejsca zdarzenia użyto psa służbowego, należy tę czynność traktować jako część składową oględzin i uczynić o tym stosowną wzmiankę w protokole.

2. Z faktu użycia w toku oględzin psa służbowego i z wyników jego pracy przewodnik sporządza notatkę urzędową, a jeżeli zachodzi potrzeba - szkic ścieżki, po której pies prowadził od miejsca rozpoczęcia do zakończenia tropienia. Notatkę urzędową i szkic załącza się do protokołu oględzin. Wzór notatki określa załącznik nr 13 do zarządzenia nr 11 Komendanta Głównego Policji z dnia 4 lipca 2002 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań z użyciem psów służbowych, szczegółowych zasad ich szkolenia oraz norm żywienia (Dz. Urz. KGP Nr 10, poz. 64).

§ 89. 1. W razie prowadzenia oględzin na obszarze otwartym w nocy, we mgle, podczas opadów, w celu zapewnienia możliwości powtórnego przeprowadzenia czynności należy zabezpieczyć miejsce przed dostępem osób postronnych oraz, jeśli to możliwe, przed niekorzystnym wpływem czynników atmosferycznych i ponowić oględziny w lepszych warunkach.

2. Osoby, o których mowa w § 81 ust. 3, bezpośrednio po wykonaniu wszystkich czynności wchodzących w zakres oględzin, przed podjęciem decyzji o opuszczeniu tego miejsca dokonują kontrolnego przeglądu obszaru oględzin. Celem przeglądu jest sprawdzenie, czy podczas gromadzenia materiału dowodowego nie pominięto czegokolwiek. W przypadku stwierdzenia, że pominięto dowody rzeczowe, w tym ślady kryminalistyczne, należy dokonać oględzin uzupełniających.

3. Kierownik zespołu oględzinowego jest odpowiedzialny za usunięcie opakowań i przedmiotów jednorazowego użytku pozostawionych przez osoby dokonujące czynności.

4. Osoby, o których mowa w § 81 ust. 3, ustalają dalszą taktykę wykorzystania materiału dowodowego poprzez określenie kolejności prowadzenia specjalistycznych badań kryminalistycznych - ze wskazaniem rodzajów specjalności biegłych, instytucji naukowych albo specjalistycznych. Dokonane ustalenia dokumentuje się w notatce pooględzinowej, którą podpisuje kierownik doraźnej grupy. Notatkę dołącza się do akt kontrolnych postępowania.

5. W planowanych działaniach, o których mowa w ust. 4, uwzględnia się wyniki pracy zespołów wchodzących w skład doraźnej grupy, w szczególności zespołu operacyjnego i procesowego.

6. Po zakończeniu oględzin kierujący zespołem oględzinowym składa kierownikowi doraźnej grupy szczegółową relację z ich przebiegu i wyników, a następnie przekazuje miejsce do jego dyspozycji. Kierownik doraźnej grupy w porozumieniu z prokuratorem podejmuje decyzję co do dalszego sposobu dysponowania tym miejscem w przedmiocie pozostawienia w dyspozycji prokuratury lub Policji, oddania pod dozór lub przekazania do użytkowania dysponentowi miejsca.

Rozdział 5

Eksperyment procesowy

§ 90. 1. Policjant, na podstawie art. 211 k.p.k., może przeprowadzić eksperyment procesowy jednorazowo lub kilkakrotnie, w każdym stadium postępowania, również w toku dokonywania innych czynności, w celu:

- 1) sprawdzenia, czy przestępstwo mogło być popełnione w określonych warunkach;
- 2) sprawdzenia, czy określona osoba mogła w danych warunkach popełnić przestępstwo;
- 3) ustalenia, czy przestępstwo mogło być popełnione w określony sposób;
- 4) ustalenia możliwości wystąpienia określonych skutków przestępstwa w rezultacie działania sprawy;
- 5) ujawnienia dowodów przestępstwa, w tym śladów kryminalistycznych;
- 6) sprawdzenia prawdziwości zeznań lub wyjaśnień;
- 7) wyjaśnienia sprzeczności w zeznaniach lub wyjaśnieniach.

2. Eksperymentu procesowego nie dokonuje się, jeżeli jego przeprowadzenie może:

- 1) zagrażać życiu lub zdrowiu uczestników;
- 2) łączyć się z udziałem pokrzywdzonego, o którym mowa w art. 185a k.p.k.;
- 3) łączyć się z udziałem osób, o których mowa w art. 192 § 3 k.p.k., chyba że wyrażą zgodę;
- 4) zagrażać ujawnieniem tajemnicy prawnie chronionej;
- 5) uwłaczać godności osobistej uczestników;
- 6) zagrażać mieniu w rozmiarach niewspółmiernych do znaczenia eksperymentu;
- 7) łączyć się z przybraniem zwłok do czynności.

§ 91. Policjant może przeprowadzić eksperyment procesowy w formie doświadczenia na miejscu zdarzenia lub w innym miejscu w celu sprawdzenia, czy dany typ czynności, zachowania albo zjawiska jest w ogóle możliwy.

§ 92. Przed dokonaniem eksperymentu procesowego policjant sporządza plan, który może być uzgodniony z prokuratorem nadzorującym postępowanie i powinien określać:

- 1) cel, czas i miejsce eksperymentu;
- 2) liczbę i rodzaj zamierzonych doświadczeń;
- 3) szczegółowy scenariusz opracowany w ścisłym związku z hipotetycznym przebiegiem zdarzenia, ustalonym na podstawie wyników oględzin, zeznań i wyjaśnień;
- 4) osoby uczestniczące w eksperymencie wraz z przydziałem ról oraz sposób ich powiadomienia;
- 5) środki techniczne, środki transportu oraz materiały konieczne do przeprowadzenia eksperymentu;
- 6) ewentualne pytania do uczestników eksperymentu;
- 7) podział czynności między policjantami biorącymi udział w eksperymencie;
- 8) sposób zabezpieczenia przebiegu eksperymentu, zwłaszcza zapewnienia bezpieczeństwa jego uczestnikom i uniemożliwienia ucieczki podejrzanemu.

§ 93. 1. Policjant może przeprowadzić eksperyment procesowy w formie odtworzenia, które powinno być ściśle powiązane z przebiegiem zdarzenia lub z jego częścią, a więc dokonane w tym samym miejscu, o tej samej porze, a jeśli miało miejsce na terenie otwartym, w takich samych, w miarę możliwości, warunkach zewnętrznych: atmosferycznych, przy podobnej widoczności, źródłach i natężeniu hałasu.

2. Policjant przeprowadza wizję lokalną z udziałem podejrzanego lub świadka, wykorzystując złożone przez nich wyjaśnienia lub zeznania, w celu:

- 1) potwierdzenia popełnienia przestępstwa w określonym miejscu lub w określony sposób;
- 2) upewnienia się, czy opis miejsca, przedstawiony przez składającego wyjaśnienia lub zeznania, jest zgodny z rzeczywistością;
- 3) odszukania zwłok;
- 4) odszukania narzędzi oraz przedmiotów pochodzących z przestępstwa;
- 5) ujawnienia i utrwalenia dowodów rzeczowych, w tym śladów kryminalistycznych.

3. Podczas wizji lokalnej można odczytywać fragmenty protokołów przesłuchań.

4. Wizję lokalną rozpoczyna się od stałego punktu terenowego znajdującego się w pobliżu miejsca objętego czynnością.

5. Aktywność w zakresie przebiegu wizji lokalnej należy pozostawić osobie, której wyjaśnienia lub zeznania spowodowały przeprowadzenie tej czynności.

§ 94. 1. Jeżeli eksperyment procesowy jest samodzielną czynnością procesową, z jego przeprowadzenia sporządza się protokół i w miarę potrzeby dokumentację techniczną.

2. Jeżeli eksperyment procesowy jest częścią innej czynności, jego przebieg i wyniki protokołuje się w protokole czynności, w ramach której jest przeprowadzany. Wskazane jest, aby przebieg eksperymentu był utrwalony za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk.

Rozdział 6

Zatrzymanie rzeczy lub danych informatycznych. Przeszukanie osoby, miejsca, systemu informatycznego lub rzeczy

§ 95. W razie konieczności przeprowadzenia zatrzymania rzeczy lub danych informatycznych na podstawie art. 217 § 4 k.p.k. albo przeprowadzenia przeszukania osoby, miejsca, systemu informatycznego na podstawie art. 220 § 3 k.p.k., gdy jest to możliwe, kierownik jednostki Policji wystawia nakaz zatrzymania rzeczy lub danych informatycznych, albo przeszukania, w którym wskazuje:

- 1) cel czynności ze wskazaniem przedmiotów lub danych informatycznych, które mają być odnalezione lub zatrzymane;
- 2) dane osoby, która ma być zatrzymana albo przymusowo doprowadzona - w przypadku przeszukania;
- 3) dane osoby, u której ma być przeprowadzona czynność, lub instytucję, w której ma być przeprowadzona czynność.

§ 96. 1. Nie jest przeszukaniem w znaczeniu czynności procesowej:

- 1) kontrola osobista, a także przeglądanie zawartości bagaży i sprawdzanie ładunku, dokonywane na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 5 ustawy o Policji;
- 2) obejrzenie miejsca, osoby lub rzeczy, szczególnie podczas pościgu za sprawcą;
- 3) sprawdzenie, czy osoba zatrzymana posiada broń lub inne niebezpieczne przedmioty;
- 4) przeszukanie osoby wynikające z regulaminu służby w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych i w aresztach w celu wydalenia, a także w strzeżonych ośrodkach dla cudzoziemców.

2. Z czynności, o których mowa w ust. 1, policjant sporządza notatkę urzędową lub dokumentuje je w notatniku służbowym albo w książce do tego przeznaczonej.

3. Jeżeli żąda tego właściciel, przewoźnik lub spedytor bagażu albo ładunku, z przeglądania zawartości bagaży - zgodnie z wymogami § 18 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 września 1990 r. w sprawie trybu legitymowania, zatrzymywania osób, dokonywania kontroli osobistej oraz przeglądania bagaży i sprawdzania ładunku przez policjantów (Dz. U. Nr 70, poz. 409 ze zm.¹⁰) - sporządza się protokół, bez względu na wynik tych czynności.

4. Po ujawnieniu przedmiotów lub osób w toku czynności, o których mowa w ust. 1 i 3, niedopuszczalne jest przeprowadzenie czynności przeszukania w rozumieniu art. 219 k.p.k., chyba że zachodzi prawdopodobieństwo ujawnienia kolejnych przedmiotów lub osób, przy czym ujawnionych wcześniej przedmiotów lub osób nie dokumentuje się w protokole przeszukania. Obowiązkowo należy przesłuchać policjanta, który dokonał ujawnienia, a ujawnione przedmioty poddać oględzinom.

§ 97. 1. Nie jest potrzebna zgoda kierownika lub zastępcy kierownika instytucji albo organu nadrzędnego na przeprowadzenie przeszukania, o którym mowa w art. 222 § 1 k.p.k.

2. Nie jest wymagana zgoda dowódcy na przeprowadzenie przeszukania pomieszczeń zajętych przez wojsko lub systemu informatycznego należącego do wojska, o którym mowa w art. 222 § 2 k.p.k. Przepis § 171 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

3. O przeszukaniu pomieszczenia zajętego przez policjanta albo pracownika Policji należy powiadomić kierownika jednostki Policji, która przeprowadza czynność, oraz jednostki Policji, w której policjant pełni służbę lub pracuje pracownik. Przełożony policjanta lub pracownika zajmującego pomieszczenie podlegające przeszukaniu może wyznaczyć osobę, którą przeprowadzający czynność dopuszcza do udziału w przeszukaniu.

§ 98. 1. Jeżeli policjant w toku czynności przeszukania dojdzie do przekonania, że w miejscu dokonywania czynności mogą znajdować się inne rzeczy mogące stanowić dowód w sprawie lub podlegające zajęciu w postępowaniu karnym albo inne dane informatyczne, które nie zostały ujęte w

postanowieniu sądu lub prokuratora, kontynuuje przeszukiwanie, a po ich znalezieniu wpisuje je do protokołu i zabezpiecza. Art. 220 § 3 k.p.k. stosuje się odpowiednio.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w razie podejrzenia, że w pomieszczeniu znajduje się osoba podlegająca zatrzymaniu lub przymusowemu doprowadzeniu.

§ 99. 1. W przypadku odmowy dobrowolnego otwarcia pomieszczenia policjant przystępujący do przeszukania może wejść - jeśli nie jest to możliwe w inny sposób - przy użyciu siły, nawet gdy spowodowałoby to uszkodzenie mienia.

2. Wejście do pomieszczenia przy użyciu siły powinno być, w miarę możliwości, uzgodnione z przełożonym, a z prokuratorem tylko wówczas, gdy w ramach własnego postępowania powierzył Policji dokonanie tej czynności.

3. Każdy przypadek wejścia do pomieszczenia przy użyciu siły oraz każdy przypadek uszkodzenia mienia podczas dokonywania czynności powinien być odnotowany w protokole przeszukania i podlega zgłoszeniu przełożonemu raportem.

4. W dokumentach, o których mowa w ust. 3, policjant umieszcza informacje na temat przyczyn i skutków użycia siły fizycznej lub technicznych środków do pokonania zamknięć budowlanych bądź jakichkolwiek innych przeszkód materialnych uniemożliwiających lub utrudniających otwarcie pomieszczenia.

5. W razie potrzeby skutki siłowego pokonania przeszkód utrudniających lub uniemożliwiających przeprowadzenie przeszukania należy utrwalić przy użyciu urządzenia rejestrującego obraz. W takim przypadku dokumentacja fotograficzna lub zapis obrazu stają się załącznikami do protokołu przeszukania.

6. Po zakończeniu przeszukania poprzedzonego siłowym wejściem do pomieszczenia, gdy nie zastano domowników lub innych osób upoważnionych do korzystania z pomieszczenia, należy pomieszczenie właściwie zabezpieczyć, pozostawiając na drzwiach informację określającą jednostkę Policji, która przeprowadziła czynność, wraz z podaniem adresu i kontaktu telefonicznego. Zabezpieczenie pomieszczeń niezamieszkałych należy do administratora budynku.

7. Przystępując do przeszukania systemu informatycznego, w przypadku gdy zasoby przeszukiwanego systemu lub połączonego z nim innego komputera są zaszyfrowane i niemożliwe jest zapoznanie się z nimi bez podania hasła lub klucza prywatnego, można użyć urządzeń lub programów komputerowych umożliwiających dostęp do informacji przechowywanych w systemie komputerowym.

8. Na żądanie przeprowadzającego przeszukiwanie dysponent lub użytkownik systemu informatycznego obowiązany jest do ujawnienia hasła lub haseł umożliwiających dostęp, chyba że dysponentem lub użytkownikiem jest osoba, o której mowa w art. 74, art. 182 lub art. 183 k.p.k.

9. Przeszukania, o którym mowa w ust. 7 lub 8, dokonuje się przy udziale biegłego. Niedopuszczalne jest podczas przeszukania umożliwienie dysponentowi lub użytkownikowi bezpośredniego dostępu do urządzeń lub systemów.

§ 100. 1. Z zatrzymania rzeczy lub danych informatycznych i z przeszukania osoby, miejsca, systemu informatycznego lub rzeczy sporządza się protokół i w trzech jednobrzmiących egzemplarzach spis i opis rzeczy lub danych informatycznych. Protokół i pierwszy egzemplarz spisu i opisu dołącza się do akt głównych, drugi egzemplarz pozostaje jako pokwitowanie u osoby, u której czynność przeprowadzono, a trzeci egzemplarz włącza się do akt kontrolnych.

2. Policjant sporządza odrębny protokół z przeszukania lub zatrzymania, o których mowa w ust. 1, w razie zatrzymania lub przyjęcia w postępowaniu innych przedmiotów, w tym dokumentów albo danych informatycznych, na które rozciąga się obowiązek zachowania tajemnicy państwowej, służbowej albo związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji.

3. Do postępowania z przedmiotami, w tym z dokumentami albo danymi informatycznymi zawierającymi tajemnice ustawowo chronione, stosuje się przepis § 121.

4. Przedmioty w sprawach z zakresu prawa autorskiego i praw pokrewnych tego samego rodzaju i o identycznej zawartości nośników, w szczególności kasyety wideo, płyty CD, CD-ROM, wpisuje się zbiorczo do protokołu przeszukania lub zatrzymania rzeczy z podaniem ich łącznej liczby, określeniem rodzaju i nazwy tych przedmiotów, a także ze wskazaniem cech pozwalających na ich identyfikację.

5. Zbiorczo należy wpisywać do protokołu przeszukania lub zatrzymania rzeczy także przedmioty inne niż wymienione w ust. 4, jeżeli są wielokrotnością egzemplarzy tego samego rodzaju; należy wówczas podać liczbę egzemplarzy i ich cechy.

6. W protokole, o którym mowa w ust. 1, odnotowuje się użycie sprzętu specjalistycznego, w tym urządzeń lub programów komputerowych umożliwiających dostęp do informacji przechowywanych w systemie komputerowym. W protokole należy także odnotować użycie psa służbowego.

§ 101. 1. W razie konieczności zabezpieczenia większej ilości dokumentów, gdy szczegółowy ich opis w protokole przeszukania lub zatrzymania rzeczy wydłużyłby nadmiernie czas czynności, policjant

powinien zapakować je w oddzielny pakiet. Prowadzący czynność na opakowaniu oznacza jego zawartość, wpisuje imię i nazwisko osoby, u której zostały one zabezpieczone z datą i podpisem tej osoby, a w przypadku jej nieobecności - osoby przybranej. Opakowanie pakietu należy tak zabezpieczyć, aby niemożliwe było otwarcie bez naruszenia tej części, na której znajduje się podpis osoby wydającej dokumenty. Jeżeli nie ma później możliwości otwarcia pakietu w obecności osoby wydającej dokumenty - otwarcie następuje komisyjnie.

2. Dokumenty zabezpieczone w sposób, o którym mowa w ust. 1, poddaje się w późniejszym terminie oględzinom, w miarę możliwości z udziałem osoby, która wydała dokumenty, lub innej uprawnionej osoby. Jeżeli oględzin nie zakończono w jednym dniu, należy pozostałe dokumenty ponownie zabezpieczyć, umieszczając na opakowaniu podpisy osób biorących udział w oględzinach.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio także do innych przedmiotów.

§ 102. Dodatkową dokumentację do protokołu, o którym mowa w § 100 ust. 1, mogą stanowić szkice oraz utrwalenia techniczne ujawnionych dowodów lub rzeczy podlegających zajęciu i miejsc ich ukrycia.

Rozdział 7

Biegli, specjaliści i tłumacze

§ 103. Policjant przed wydaniem postanowienia, o którym mowa w art. 194 k.p.k.:

- 1) określa przedmiot i zakres badań;
- 2) zabezpiecza i kompletuje materiał przeznaczony do badań;
- 3) uzyskuje materiał porównawczy, w razie potrzeby przy udziale lekarza, policjanta komórki techniki kryminalistycznej lub specjalisty niebędącego funkcjonariuszem organów procesowych albo eksperta laboratorium kryminalistycznego lub innego biegłego;
- 4) w rozmowie z biegłym ustala, czy nie zachodzą okoliczności wyłączające biegłego od udziału w sprawie lub inne powody osłabiające zaufanie do jego wiedzy lub bezstronności;
- 5) określa zakres, w jakim zostaną udostępnione akta sprawy, a w razie potrzeby konsultuje się w tej sprawie z biegłym; jeżeli biegły zwróci się o udostępnienie akt w szerszym zakresie, policjant powinien rozważyć argumentację biegłego co do potrzeby wykorzystania w badaniach dodatkowych materiałów, w tym akt w całości; udostępnienie akt postępowania w części może polegać nie tylko na przekazaniu oryginałów, lecz również kopii, gdy nie wpłynie to negatywnie na jakość wydanej opinii;
- 6) w razie wątpliwości co do potrzeby powołania biegłego i zakresu badań konsultuje powołanie biegłego z prokuratorem.

§ 104. Przepis § 103 pkt 6 stosuje się odpowiednio przed wystąpieniem do prokuratora o powołanie:

- 1) biegłego lekarza lub biegłego psychologa, który ma uczestniczyć w przesłuchaniu na podstawie art. 192 § 2 k.p.k.;
- 2) biegłych lekarzy psychiatrów w celu wydania opinii o stanie zdrowia psychicznego podejrzanego na podstawie art. 202 § 1 k.p.k.;
- 3) biegłych lekarzy psychiatrów w celu przeprowadzenia badania psychiatrycznego połączonego z obserwacją w zakładzie leczniczym na podstawie art. 203 § 2 k.p.k.;
- 4) biegłych w celu oględzin zwłok i ich otwarcia na podstawie art. 209 § 4 i 5 k.p.k.

§ 105. Policjant, który bezpośrednio uczestniczył w czynności zabezpieczenia materiału dowodowego, nie może pobierać materiału porównawczego, jeżeli istnieje zagrożenie przeniesienia śladów pomiędzy tymi materiałami. Przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2003 r. w sprawie poddawania badaniom lub dokonywania czynności z udziałem oskarżonego oraz osoby podejrzanego (Dz. U. Nr 108, poz. 1021) oraz decyzję nr 36/2003 Dyrektora Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego KGP z dnia 29 maja 2003 r. w sprawie wprowadzenia do stosowania metodyki badań osmologicznych - stosuje się odpowiednio.

§ 106. 1. Jeżeli ustalenie okoliczności mających istotne znaczenie dowodowe wymaga wiadomości specjalnych w określonej dziedzinie i pozostaje to poza możliwościami laboratoriów kryminalistycznych Policji oraz osób wpisanych na listy biegłych sądowych, należy zasięgnąć opinii innych osób lub instytucji,

o których na podstawie dokumentów wiadomo, że posiadają wiadomości specjalne, a także dysponują środkami niezbędnymi do przeprowadzenia badań.

2. Nie należy powoływać biegłych, zwłaszcza w sytuacji, gdy pokrzywdzona organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi bądź osoba fizyczna albo prawna chroniąca określone prawo przedstawia dowody, które w sposób oczywisty wystarczają do rozstrzygnięcia, czy czyn zabroniony, będący przedmiotem postępowania, wyczerpuje znamiona przestępstwa określonego w przepisach chroniących własność intelektualną lub przemysłową.

3. Policjant może odstąpić od powołania biegłego w sprawach dotyczących posiadania niewielkich ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych, w przypadku pozytywnego wyniku testu dokonanego za pomocą testera narkotykowego wskazującego, że można mieć do czynienia ze środkiem lub substancją i niebudzącego wątpliwości przyznania się osoby, iż była w ich posiadaniu.

4. Sprawdzenia w Systemie Automatycznej Identyfikacji Daktyloskopijnej "AFIS" należy dokonać jak najszybciej, w trybie i na zasadach określonych w zarządzeniu nr 6, o którym mowa w § 74 ust. 5. Wynik sprawdzenia nie jest dowodem z opinii biegłego. Po otrzymaniu informacji o pozytywnym wyniku sprawdzenia policjant obowiązany jest dopuścić dowód z opinii biegłego poprzez wydanie postanowienia:

- 1) w którym nie umieszcza pytań związanych z wynikiem sprawdzenia lub rejestracji odwzorowań w Systemie Automatycznej Identyfikacji Daktyloskopijnej "AFIS";
- 2) do którego dołącza oryginalną kartę daktyloskopijną sporządzoną w ramach tego postępowania, jako materiał porównawczy.

5. Jeżeli wydanie opinii przez biegłego wiąże się ze znacznymi kosztami, kierownik komórki konsultuje powołanie biegłego z kierownikiem komórki uprawnionej do dysponowania środkami finansowymi. Jeżeli pokrycie wydatków nie jest możliwe, zwraca się do nadrzędnej jednostki Policji, a gdy i ta nie jest w stanie pokryć kosztów - wnioskuje do prokuratora nadzorującego postępowanie o pokrycie wydatków.

6. Przy zasięgnięciu opinii biegłego należy uwzględnić czas wykonania ekspertyzy oraz, przede wszystkim, jej koszty - spośród biegłych o podobnych kwalifikacjach należy powołać tego, który oferuje najkorzystniejsze warunki finansowe.

§ 107. 1. Postanowienie o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego należy sporządzić w odpowiedniej liczbie jednobrzmiących egzemplarzy, z przeznaczeniem do akt głównych i kontrolnych oraz dla biegłego, podejrzanego, obrońcy i pełnomocnika, jeśli zostali ustanowieni, a także dla pokrzywdzonego oraz dla komórki uprawnionej do dysponowania środkami finansowymi w celu rozliczenia kosztów pracy biegłego.

2. Wzywając biegłego w wypadkach niecierpiących zwłoki, stosuje się przepis § 41 ust. 3.

§ 108. 1. Policjant obowiązany jest zapoznać się z opinią biegłego niezwłocznie po jej uzyskaniu.

2. Przed ponownym wezwaniem biegłego w tej samej sprawie i co do tego samego zakresu, na podstawie art. 201 k.p.k., policjant upewnia się, czy uzyskana opinia jest:

- 1) niepełna, czyli nie udziela odpowiedzi na wszystkie postawione pytania albo nie uwzględnia wszystkich istotnych okoliczności lub nie zawiera uzasadnienia wyrażonych w niej ocen i poglądów, lub
- 2) niejasna, czyli nie pozwala na zrozumienie wyrażonych w niej ocen i poglądów bądź sposobu dochodzenia do nich albo zawiera wewnętrzne sprzeczności, nielogiczne lub nieznajdujące oparcia w badaniach wnioski końcowe, jest niezrozumiała lub nie można ustalić na jej podstawie ostatecznego poglądu biegłego.

3. Stwierdzenia stron, że wydana opinia jest niepełna lub niejasna, nie są podstawą do zastosowania przepisu art. 201 k.p.k., chyba że zajdą okoliczności wskazane w ust. 2.

4. Policjant, na podstawie art. 200 § 3 k.p.k., przesłuchuje w charakterze biegłych osoby, które brały udział w wydaniu opinii, w szczególności gdy trudno jest ocenić merytoryczne aspekty opinii ze względu na złożoność problemu.

5. Ekspertyza wykonana na zlecenie strony nie jest dowodem z opinii biegłego w rozumieniu art. 193 § 1 k.p.k. Uzyskana w ten sposób opinia może być podstawą do powołania nowego biegłego przez organ procesowy. Dopuszczalne jest powołanie w charakterze biegłego autora prywatnej opinii albo przesłuchanie go w charakterze świadka.

§ 109. Zapoznanie się osób, o których mowa w art. 318 k.p.k., z pisemną opinią biegłego należy udokumentować na ostatniej stronie opinii wraz z datą i podpisem każdej z nich.

§ 110. 1. W stosunku do specjalisty, o którym mowa w art. 205 § 1 k.p.k., nie wydaje się postanowienia o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego. W przypadku gdy specjalista posiada

wiadomości specjalne wymagane od biegłego, policjant może, niezależnie od wcześniejszej konsultacji z nim, powołać go w charakterze biegłego.

2. Policjant może, w razie potrzeby, przesłuchać specjalistę w charakterze świadka.

§ 111. 1. Policjant powinien wezwać tłumacza do każdej czynności procesowej, przy której jego udział jest niezbędny, w celu umożliwienia stronom czynnego udziału w postępowaniu, a także do udziału w czynności dokonywanej z osobą niewładającą językiem polskim.

2. Tłumacza, o którym mowa w art. 204 § 1 pkt 2 i § 2 k.p.k., należy wezwać także, jeżeli przesłuchujący policjant zna język, którym włada osoba przesłuchiwana lub w którym sporządzone jest pismo. Odebranie od tłumacza, który nie jest wpisany na listę biegłych sądowych, przyrzeczenia, zgodnie z art. 197 § 1 k.p.k., należy udokumentować w protokole z czynności, do której został wezwany.

Rozdział 8

Konfrontacja

§ 112. 1. Konfrontacja, o której mowa w art. 172 k.p.k., polega na bezpośrednim i jednoczesnym przesłuchaniu dwóch osób, których zeznania lub wyjaśnienia złożone wcześniej są ze sobą sprzeczne co do istotnych faktów, gdy może to się przyczynić do ustalenia stanu faktycznego. W razie wystąpienia sprzeczności w zeznaniach lub wyjaśnieniach większej liczby osób policjant kolejno konfrontuje po dwie osoby, planując wcześniej kolejność konfrontacji.

2. Pierwsza składa zeznania lub wyjaśnienia osoba, której wypowiedzi policjant ocenia jako wiarygodne. Przy konfrontacji świadka z podejrzanym pierwszy powinien składać zeznania świadek, a następnie wypowiada się podejrzany, jeżeli nie odmówi złożenia wyjaśnień.

3. W przypadkach przestępstw szczególnie dolegliwych dla pokrzywdzonego konfrontacja pokrzywdzonego z podejrzanym powinna być ograniczona do sytuacji wyjątkowych. Policjant może wystąpić do prokuratora z wnioskiem o osobiste dokonanie przez niego tej czynności.

4. Jeżeli podczas konfrontacji nie było to wskazane ze względów taktycznych, policjant ponownie przesłuchuje co do przyczyn zmiany zeznań lub wyjaśnień osobę, która przy konfrontacji zmieniła swoje poprzednie zeznanie lub wyjaśnienie. 5. Policjant w toku konfrontacji nie może dopuścić do nawiązania bezpośredniej rozmowy między konfrontowanymi osobami.

§ 113. 1. Przygotowanie się policjanta do dokonania konfrontacji polega na:

- 1) dokonaniu analizy protokołów przesłuchań konfrontowanych osób oraz zapoznaniu się w niezbędnym zakresie z innymi materiałami sprawy;
- 2) określeniu zagadnień mających być przedmiotem konfrontacji;
- 3) właściwym, ze względu na okoliczności sprawy, doborze miejsca i czasu konfrontacji;
- 4) określeniu kolejności wypowiedzi osób konfrontowanych;
- 5) ustaleniu kolejności konfrontacji i odpowiednich przerw między konfrontacjami;
- 6) właściwym doborze osób obecnych przy konfrontacji z punktu widzenia bezpieczeństwa i celu czynności.

2. Z konfrontacji sporządza się protokół.

Rozdział 9

Okazanie

§ 114. 1. W zależności od założeń taktycznych postępowania i od warunków, jakie można zapewnić, okazanie, o którym mowa w art. 173 k.p.k., następuje:

- 1) bezpośrednio poprzez przedstawienie rozpoznającemu naocznie określonej osoby lub rzeczy;
- 2) pośrednio poprzez przedstawienie utrwalonego na nośniku wizerunku w postaci obrazu, fotografii lub głosu, a także rysunku, rekonstrukcji albo modelu.

2. Policjant dokonujący okazania, stosując się do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 czerwca 2003 r. w sprawie warunków technicznych przeprowadzenia okazania (Dz. U. Nr 104, poz. 981), obowiązany jest przestrzegać następujących zasad:

- 1) można okazywać tylko osoby lub rzeczy o cechach odpowiadających opisowi uzyskanemu w przesłuchaniu;
- 2) nie przybiera się do okazania policjantów jednostki Policji, w której dokonywane jest okazanie lub prowadzone jest postępowanie;

- 3) każda osoba przybrana do osoby okazywanej musi wyrazić zgodę na uczestniczenie w tej czynności;
- 4) w uzasadnionych przypadkach osoba okazywana może wypowiadać słowa lub artykułować głoski wskazane przez prowadzącego czynność;
- 5) odstępuje się od okazania przy użyciu lustra obserwacyjnego, wizjera lub sprzętu elektronicznego (kamery), jeżeli pokrzywdzony lub inny świadek wnosi o dokonanie okazania bezpośrednio;
- 6) w razie okazania na placu spacerowym obowiązkowo przybiera się osoby do osoby okazywanej; przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio.

3. Policjant może udać się ze świadkiem lub podejrzanym na miejsce, w którym istnieje możliwość spotkania sprawcy przestępstwa lub świadka. Osobę rozpoznaną należy wylegitymować, a w razie istnienia podstaw - zatrzymać.

4. Podczas czynności, o której mowa w ust. 3, należy zapisać personalia osób, które znajdowały się w towarzystwie osoby rozpoznanej, i przesłuchać je w charakterze świadków, głównie co do faktu, że osoba rozpoznana była w danym miejscu w chwili rozpoznania. Świadka lub podejrzanego, który rozpoznał osobę, należy przesłuchać na tę okoliczność.

§ 115. 1. Policjant okazuje wizerunek osoby, rysunek lub rekonstrukcję wyglądu osoby, jeżeli:

- 1) osoba podejrzana ukrywa się, przebywa za granicą, w odległym miejscu lub jest obłożnie chora;
- 2) sprawca przestępstwa nie jest znany, ale można przypuszczać, że jego zdjęcie umieszczone jest w fotograficznych albumach, o których mowa w ust. 3;
- 3) okazanie jawne byłoby przedwczesne lub niepożądane, okazanie dyskretne zaś łączyłoby się z nadmiernymi trudnościami lub byłoby niemożliwe;
- 4) osoba podlegająca rozpoznaniu zaginęła lub nie żyje.

2. Fotografie osoby policjant okazuje w zestawie zdjęć innych osób podobnych, przy czym - w miarę możliwości - powinna ona pochodzić z najbliższego okresu, w którym rozpoznający widział osobę okazywaną mu z fotografii. Przy doborze fotografii wskazane jest, aby fotografie barwne okazywać z barwnymi, a czarno-białe z czarno-białymi.

3. Okazanie fotografii przybranych osób, innych niż umieszczonych w albumie zawierającym fotografie uzyskane od osób na podstawie art. 20 ust. 2 pkt 3 ustawy o Policji w warunkach i trybie przepisów zarządzenia nr 6, wskazanego w § 74 ust. 5, wymaga uzyskania ich pisemnej zgody. Pisemną zgodę umieszcza się w aktach kontrolnych, a w razie żądania - przekazuje prokuratorowi lub sądowi.

4. Przed okazaniem fotografii, o którym mowa w ust. 3, policjant sporządza tablicę poglądową poprzez naklejenie fotografii, a także:

- 1) numeruje fotografie;
- 2) przesywa fotografie, a końce nici przymocowuje do tablicy;
- 3) na rogach zdjęć odciska pieczęć obejmującą także podłoże;
- 4) oznacza tablicę danymi identyfikującymi postępowanie, w związku z którym została sporządzona, a także danymi wskazującymi na to, kto ją sporządził;
- 5) jeżeli w postępowaniu sporządzono kilka tablic, nadaje się im kolejne numery porządkowe;
- 6) na odwrocie tablicy umieszcza wykaz osób, których fotografie okazano, nie udostępniając go rozpoznającemu.

5. Przy sporządzaniu tablicy poglądowej za pomocą technik komputerowych stosuje się przepis ust. 4 pkt 1, 4, 5 i 6. Tablicę można opisać na odwrocie. Pieczęć jednostki umieszcza się na pierwszej stronie tablicy lub na odwrocie.

6. Jeżeli policjant okazuje tablice z fotografiami, o których mowa w ust. 4 i 5, czyni o tym wzmiankę w protokole z podaniem nazwiska osoby rozpoznanej i numeru odpowiedniej fotografii. Tablica stanowi załącznik do protokołu. Tablicę poglądową można okazywać kolejnym osobom w tym samym postępowaniu, jeżeli wiadomo, że nie mogły się one porozumieć co do wyniku okazania. Wówczas w treści protokołów z tych czynności należy uczynić stosowną wzmiankę identyfikującą tablicę ze wskazaniem daty sporządzenia, danych osoby sporządzającej. Tablicy nie załącza się do protokołów z kolejnych okazań.

7. W przypadku okazania albumu fotograficznego policjant po rozpoznaniu powinien wpisać do protokołu z karty albumowej dane personalne osoby rozpoznanej, a w razie potrzeby wykonać kopię zdjęcia, którą załącza do protokołu.

8. W razie okazywania wizerunku osoby w postaci zapisu audiowizualnego na taśmie wideofonicznej lub innym nośniku nośnik ten stanowi załącznik do protokołu. Przepis ust. 6 zdanie 3-5 stosuje się odpowiednio.

9. Zwłoki okazuje się w miejscu ich znalezienia, kostnicy lub sali sekcyjnej, nie przybierając do tej czynności innych zwłok.

§ 116. Z okazania sporządza się protokół.

Rozdział 10

Zakazy i ograniczenia dowodowe dotyczące informacji stanowiących tajemnicę prawnie chronioną

§ 117. 1. Zakaz dotyczący zakresu przesłuchiwania w charakterze świadka osób wskazanych w art. 178 k.p.k. obowiązuje nawet w razie wyrażenia przez te osoby zgody na przesłuchanie.

2. Osoby, o których mowa w ust. 1, mają obowiązek stawienia się na wezwanie i mogą być przesłuchiwane w charakterze świadków na okoliczności, których zakaz dowodowy nie dotyczy.

3. Okoliczności objęte zakazem dowodowym, o którym mowa w art. 178 k.p.k., mogą być dowiedzione za pomocą innych środków dowodowych, w szczególności przez przesłuchanie innej osoby, która uzyskała informacje objęte zakazem pochodzące od obrońcy, adwokata czy duchownego.

4. Policjant jest uprawniony do przesłuchania obrońcy, adwokata, duchownego w charakterze podejrzanego, także gdy zarzucono im czyn związany z faktami objętymi zakazem.

§ 118. 1. Policjant, w razie wątpliwości, czy ma do czynienia z tajemnicę państwową, sprawdza wszelkie dokumenty, w tym protokoły, pod kątem oznaczeń klauzulami tajności "tajne", "ściśle tajne", "TOP SECRET" i "SECRET" lub równorzędnymi, a jeżeli nie ma tych oznaczeń, sprawdza, czy nie zawierają wiadomości spełniających łącznie dwa następujące warunki:

- 1) wskazane zostały w załączniku nr 1 do ustawy z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 11, poz. 95 ze zm.¹¹);
- 2) ich ujawnienie mogłoby spowodować skutki, o których mowa w art. 23 ust. 1 ustawy o ochronie informacji niejawnych.

2. W przypadku uzasadnionym potrzebami postępowania policjant wnioskuje do prokuratora o wystąpienie do właściwego naczelnego organu administracji rządowej o zwolnienie świadka od obowiązku zachowania tajemnicy państwowej.

3. Jeżeli podejrzanym uprzedził policjanta, że treść wyjaśnień obejmuje wiadomości stanowiące tajemnicę państwową, należy niezwłocznie wystąpić do prokuratora o przesłuchanie podejrzanego.

§ 119. 1. Policjant, w razie wątpliwości, czy ma do czynienia z tajemnicą służbową albo związaną z wykonywaniem zawodu lub funkcji, sprawdza wszelkie dokumenty, w tym protokoły, pod kątem oznaczeń klauzulami tajności "zastrzeżone" lub "poufne", a jeżeli nie mają tych oznaczeń, upewnia się, czy nie zawierają:

- 1) dokumentów dotyczących kontroli operacyjnej, które na podstawie art. 19 ust. 15 ustawy o Policji zostały włączone do akt postępowania przygotowawczego jako materiał dowodowy, chyba że zakwalifikowano je jako tajemnicę państwową;
- 2) procesowego powodu zapytania o miejsce, skierowanego do zbiorów Krajowego Systemu Informacyjnego Policji - przed przeszukaniem, zatrzymaniem rzeczy i tymczasowym zajęciem mienia ruchomego;
- 3) wiadomości, o których mowa w art. 23 ust. 2 ustawy o ochronie informacji niejawnych, powołanej w § 118 ust. 1 pkt 1;
- 4) wiadomości dotyczących w szczególności tajemnicy sędziowskiej, prokuratorskiej, skarbowej, bankowej, maklerskiej, lekarskiej, pielęgnarskiej i położniczej, psychiatrycznej, adwokackiej, notarialnej i radcy prawnego, komorniczej, dziennikarskiej, ubezpieczeniowej, telekomunikacyjnej - w zakresie określonym w ustawach ustrojowych.

2. Policjant występuje z wnioskiem do prokuratora o zwolnienie świadka z obowiązku zachowania tajemnicy służbowej lub tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji, jeżeli osoba wezwana odmówiła zeznań, powołując się na taką tajemnicę.

3. Jeżeli w postępowaniu zachodzi potrzeba przesłuchania w charakterze świadka osoby, o której mowa w art. 180 § 1 k.p.k., policjant zwraca się do prokuratora o zwolnienie lub o wystąpienie do sądu z wnioskiem o zwolnienie tych osób od obowiązku zachowania tajemnicy.

4. Jeżeli w postępowaniu zachodzi potrzeba przesłuchania w charakterze świadka osoby, o której mowa w art. 180 § 2 k.p.k., policjant zwraca się do prokuratora o wystąpienie do sądu z wnioskiem o zezwolenie na przesłuchanie.

5. W przypadku, gdy prawidłowy przebieg postępowania uzależniony jest od zachowania w tajemnicy niektórych czynności procesowych, policjant powinien wezwać świadka w taki sposób, aby o fakcie tym nie dowiedział się podejrzanym lub inne osoby. Świadka należy zobowiązać do zachowania w tajemnicy faktu wezwania. W toku czynności policjant uprzedza świadka o odpowiedzialności karnej z art. 241 § 1 k.k., o czym należy uczynić wzmiankę w protokole.

§ 120. Policjant przesłuchuje podejrzanego, świadka, biegłego, kuratora na okoliczności, na które rozciąga się obowiązek zachowania tajemnicy państwowej, służbowej albo związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji, tylko na pisemne polecenie prokuratora.

§ 121. 1. Jeżeli podczas przeszukania albo zatrzymania rzeczy lub danych informatycznych znajdują okoliczności, o których mowa w art. 225 § 1 lub § 3 k.p.k., pisma lub inne dokumenty przed przekazaniem prokuratorowi lub sądowi należy zapakować w sposób wskazany w § 101 ust. 1. 2. Jeżeli w postępowaniu zgromadzono dokumenty, o których mowa w tym rozdziale, policjant stosuje odpowiednio tryb postępowania wskazany w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2003 r. w sprawie sposobu postępowania z protokołami przesłuchań i innymi dokumentami lub przedmiotami, na które rozciąga się obowiązek zachowania tajemnicy państwowej, służbowej albo związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji (Dz. U. Nr 108, poz. 1023 i Nr 204, poz. 1987) oraz w rozporządzeniu powołanym w § 58 ust. 1 pkt 2.

Dział 5

Środki przymusu w postępowaniu przygotowawczym

Rozdział 1

Zatrzymanie osoby

§ 122. 1. Policjant, na podstawie art. 244 § 1 k.p.k., zatrzymuje osobę podejrzaną tylko wówczas, gdy wystąpi przynajmniej jedna z przyczyn będących następstwem wymienionych zachowań lub okoliczności:

- 1) obawa ucieczki lub ukrycia się takiej osoby - wynikająca z podjęcia próby ich realizacji, z wypowiedzi tej osoby wskazującej, że opuści ona stałe miejsce zamieszkania bez podania nowego adresu, nie stawi się na wezwania, będzie unikać kontaktu z organem procesowym;
- 2) obawa zatarcia przez nią śladów przestępstwa - poprzez podejmowanie wszelkich działań zmierzających do uniemożliwienia lub utrudnienia czynności mających na celu wyjaśnienie okoliczności sprawy;
- 3) niemożność ustalenia jej tożsamości - uniemożliwiająca ustalenie miejsca pobytu tej osoby, a także zastosowania właściwego trybu postępowania, związanego z wystąpieniem przesłanek procesowych, o których mowa w art. 17 § 1 pkt 4, 7, 8, 10 oraz art. 21, art. 32 § 1 pkt 3, art. 33 § 1, art. 40, art. 79 § 1 pkt 1 k.p.k. oraz niemożnością zastosowania innych przepisów, których realizacja uzależniona jest od określenia tożsamości osoby.

2. Policjant może zatrzymać podejrzanego, o którym mowa w art. 75 § 2 k.p.k., jeżeli spełnione zostały jednocześnie następujące warunki:

- 1) podejrzanym został poinformowany o obowiązkach związanych ze stawiennictwem;
- 2) wezwanie do stawiennictwa zostało prawidłowo doręczone.

3. W związku z przepisem art. 247 § 1 k.p.k. policjant może wystąpić do prokuratora o zarządzenie zatrzymania i przymusowego doprowadzenia osoby podejrzanego, zwłaszcza wobec konieczności przedstawienia zarzutów lub zaistnienia podstaw do tymczasowego aresztowania.

4. Bezpośrednio po zatrzymaniu należy sprawdzić, czy osoba zatrzymana posiada przy sobie niebezpieczne przedmioty mogące stanowić zagrożenie dla niej lub dla policjanta. Czynność ta nie wymaga sporządzenia protokołu i nie podlega zatwierdzeniu. Przepis § 96 stosuje się odpowiednio.

5. Policjant przeprowadza przeszukanie osoby zatrzymanej, jej odzieży i podręcznych przedmiotów tylko wówczas, gdy istnieją uzasadnione podstawy do przypuszczenia, że osoba zatrzymana posiada przy sobie rzeczy mogące stanowić dowody w sprawie lub podlegające zajęciu w postępowaniu karnym. Przepis art. 219 § 2 k.p.k. stosuje się odpowiednio.

§ 123. 1. Policjant, który na podstawie art. 244 § 1 k.p.k. dokonał zatrzymania, niezwłocznie informuje osobę podejrzaną o:

- 1) fakcie zatrzymania, a także wskazuje przepisy prawa, które uprawniają policjanta do dokonania zatrzymania;
- 2) okolicznościach uzasadniających przypuszczenie, że popełniła ona określone przestępstwo, a także o wystąpieniu przynajmniej jednej z przesłanek wymienionych w § 122 ust. 1 pkt 1-3;
- 3) przysługujących jej prawach, o których mowa w art. 245, art. 246 § 1 i § 2, art. 612 § 2 k.p.k., które w razie żądania policjant realizuje w następujący sposób:
 - a) umożliwienie kontaktu z adwokatem za pomocą - w zależności od możliwości jednostki Policji - telefonu, faksu, poczty elektronicznej,

- b) umożliwienie kontaktu z właściwym urzędem konsularnym - na zasadach określonych w pkt 3 lit. a,
- c) powiadomienie osoby najbliższej - na zasadach określonych w pkt 3 lit. a; jeżeli to niemożliwe, policjant udaje się do miejsca zamieszkania wskazanej osoby,
- d) powiadomienie pracodawcy, szkoły lub uczelni, a dowódcy w przypadku zatrzymania żołnierza - na zasadach określonych w pkt 3 lit. a.,
- e) zażalenie na zatrzymanie, które przekazuje niezwłocznie wraz z materiałami sprawy lub ich uwierzytelnioną kopią, bez pośrednictwa prokuratora, do sądu rejonowego miejsca zatrzymania, a gdy zatrzymanie nastąpiło po wydaniu postanowienia o wszczęciu postępowania - do sądu, w którego okręgu ma siedzibę organ Policji prowadzący postępowanie, niezależnie od miejsca zatrzymania; niedopuszczalne jest ingerowanie w jakikolwiek sposób w prawo zatrzymanego do złożenia zażalenia.

2. Wysłuchując zatrzymanego, policjant obowiązany jest umożliwić mu złożenie wniosków i oświadczeń w celu wskazania okoliczności, które mogą przemawiać za jego zwolnieniem, w szczególności takich, które wykluczają popełnienie przez niego przestępstwa lub wynikają ze stanu zdrowia. Okoliczności podane przez zatrzymanego podlegają niezwłocznemu sprawdzeniu.

3. Przepis ust. 1 pkt 3 lit. e stosuje się w razie zatrzymania, o którym mowa w § 122 ust. 1-3.

§ 124. O zatrzymaniu osoby policjant niezwłocznie zawiadamia prokuratora w sposób uzgodniony przez kierowników powszechnej jednostki organizacyjnej prokuratury i jednostki Policji.

§ 125. 1. W razie konieczności sprawdza się, czy zatrzymany jest po spożyciu alkoholu lub pozostaje pod wpływem środka odurzającego. Wynik badania policjant załącza do akt głównych postępowania. Badania przeprowadza się w warunkach i w sposób uregulowany w:

- 1) rozporządzeniu Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 6 maja 1983 r. w sprawie warunków i sposobu dokonywania badań na zawartość alkoholu w organizmie (Dz. U. Nr 25, poz. 117) - dotyczy osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa w stanie po spożyciu alkoholu;
- 2) rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 11 czerwca 2003 r. w sprawie wykazu środków działających podobnie do alkoholu oraz warunków i sposobu przeprowadzania badań na ich obecność w organizmie (Dz. U. Nr 116, poz. 1104, z 2004 r. Nr 52, poz. 524) - dotyczy osób kierujących pojazdami lub innych osób, w stosunku do których istnieje uzasadnione podejrzenie, że mogły kierować pojazdem;
- 3) zarządzeniu nr 496 Komendanta Głównego Policji z dnia 25 maja 2004 r. w sprawie badań na zawartość w organizmie alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu (Dz. Urz. KGP Nr 9, poz. 40) - dotyczy uczestników ruchu drogowego.

2. Na żądanie zatrzymanego lub jeśli posiada wyraźne obrażenia, albo gdy policjant uzna to za konieczne, przed umieszczeniem w policyjnym pomieszczeniu przeznaczonym dla osób zatrzymanych osobę zatrzymaną poddaje się badaniu lekarskiemu, o którym mowa w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 czerwca 2002 r. w sprawie badań lekarskich osób zatrzymanych przez Policję (Dz. U. Nr 97, poz. 880). Zaświadczenie lekarskie z przeprowadzonego badania policjant załącza do akt głównych postępowania.

§ 126. Po przejściu zatrzymanego z policyjnego pomieszczenia przeznaczonego dla osób zatrzymanych celem dokonania z jego udziałem czynności niedopuszczalne jest pozostawienie go bez dozoru.

§ 127. 1. Policjant z zatrzymania osoby sporządza protokół w co najmniej czterech jednobrzmiących egzemplarzach, którego oryginał włącza do akt głównych postępowania, a kopię do akt kontrolnych, następną kopię przekazuje zatrzymanemu, a kolejną prokuratorowi. Dodatkowy egzemplarz jest niezbędny do policyjnego pomieszczenia przeznaczonego dla osób zatrzymanych w przypadku umieszczenia w nim zatrzymanego.

2. W razie zatrzymania osoby ujętej na podstawie art. 243 k.p.k. - dzień i godzina zatrzymania odpowiada przejściu tej osoby przez Policję.

Rozdział 2

Środki zapobiegawcze

§ 128. 1. W postępowaniu przygotowawczym kierownik jednostki Policji albo kierownik komórki prowadzącej postępowanie występuje do prokuratora z pisemnym wnioskiem o:

- 1) zastosowanie środka zapobiegawczego, o którym mowa w rozdziale 28 k.p.k. - z wyjątkiem tymczasowego aresztowania;
- 2) skierowanie do sądu wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania.

2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, powinien zawierać:

- 1) dane podejrzanego;
- 2) wskazanie rodzaju wnioskowanego środka zapobiegawczego;
- 3) wskazanie przesłanek dających podstawę do wnioskowania o dany środek zapobiegawczy;
- 4) szczegółowe wskazanie dowodów świadczących o dużym prawdopodobieństwie, że podejrzany popełnił zarzucane mu przestępstwo oraz uzasadniających zastosowanie określonego środka zapobiegawczego.

3. Można wnioskować o zastosowanie dwóch i więcej środków zapobiegawczych łącznie.

4. Wniosek o zastosowanie środka zapobiegawczego, o którym mowa w art. 276 k.p.k., kieruje się do prokuratora w szczególności wtedy, gdy popełnienie przestępstwa pozostaje w związku z wykonywanymi przez podejrzanego czynnościami służbowymi, działalnością zawodową lub prowadzeniem przez niego określonego rodzaju pojazdów, a zachodzi obawa zacierania dowodów przestępstwa lub ponowienia przestępstwa.

5. Nakaz powstrzymania od prowadzenia określonego rodzaju pojazdów, o którym mowa w ust. 4, nie obejmuje zatrzymania prawa jazdy, przewidzianego w ustawie z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (tekst jednolity Dz. U. z 2003 r. Nr 58, poz. 515 ze zm.¹²) w razie stwierdzenia, że kierujący pojazdem znajduje się w stanie nietrzeźwości (art. 135 ust. 1 pkt 1 lit. a) lub w razie uzasadnionego podejrzenia, że kierowca popełnił przestępstwo, za które może być orzeczony zakaz prowadzenia pojazdów (art. 135 ust. 1 pkt 2).

§ 129. 1. W przypadkach uzasadnionych okolicznościami sprawy kierownik jednostki Policji albo kierownik komórki wnioskuje do prokuratora o przedłużenie, zmianę lub uchylenie zastosowanego środka zapobiegawczego.

2. W razie potrzeby przedłużenia tymczasowego aresztowania wniosek kierownika jednostki Policji albo kierownika komórki wraz z aktami sprawy powinien wpłynąć do prokuratora nie później niż 21 dni przed upływem terminu; jeżeli zachodzi potrzeba przedłużenia tymczasowego aresztowania na okres powyżej roku - nie później niż 28 dni przed upływem terminu, chyba że prokurator zadecyduje inaczej. Dla zapewnienia ciągłości czynności należy w jednostce Policji pozostawić kopię akt lub ich części.

Rozdział 3

Tymczasowe zajęcie mienia ruchomego

§ 130. 1. Policjant, w trybie określonym w art. 295 k.p.k., może tymczasowo zająć każdy rodzaj mienia ruchomego, z uwzględnieniem ograniczeń w egzekucji, o których mowa w art. 829 - 833 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.¹³), a także z wyłączeniem mienia ruchomego stanowiącego własność:

- 1) spółek prawa handlowego, innych osób prawnych, w których podejrzany lub osoba podejrzana posiada udziały lub zajmuje stanowiska;
- 2) banków, firm leasingowych lub innych osób prawnych, a oddanych do użytkowania podejrzanemu lub osobie podejrzanemu na podstawie odpowiedniej umowy.

2. Poza mieniem ruchomym, którego podejrzany lub osoba podejrzana jest faktycznym właścicielem, tymczasowemu zajęciu podlega mienie:

- 1) wchodzące w skład majątku wspólnego małżonków;
- 2) stanowiące własność podejrzanego lub osoby podejrzanego, na zakup którego zaciągnięto kredyt bądź pożyczkę, w szczególności to, którego spłata jest zaawansowana w stopniu pozwalającym na zaspokojenie wierzytelności banku i uzyskanie kwot na poczet zabezpieczenia majątkowego.

§ 131. 1. Wartość tymczasowo zajętego mienia ruchomego określa się według przeciętnej ceny rynkowej, przy uwzględnieniu stopnia zużycia rzeczy, a gdy takich danych brak - na podstawie oszacowania.

2. Wartość tymczasowo zajętego mienia nie powinna przewyższać łącznie:

- 1) możliwej do orzeczenia grzywny, gdy sankcja karna przewiduje grzywnę lub gdy grzywna może być orzeczona na zasadzie art. 33 § 2 k.k., art. 58 § 3 k.k. lub art. 71 § 1 k.k.;
- 2) możliwego do orzeczenia świadczenia pieniężnego na określony cel społeczny w wysokości określonej w art. 49 k.k., gdy jest możliwe odstępianie od wymierzenia kary i gdy zachodzą przesłanki do

takiego orzeczenia, o których mowa w art. 59 i 61 k.k., a także w razie zawieszenia wykonania kary na podstawie art. 72 § 2 k.k.;

- 3) możliwego do orzeczenia przepadku, w tym przypadku korzyści pochodzących, chociażby pośrednio, z popełnienia przestępstwa, na podstawie art. 44 i 45 k.k.;
- 4) możliwej do orzeczenia nawiązki przy uwzględnieniu jej maksymalnego wymiaru określonego w art. 48 § 1 i 2 k.k.;
- 5) możliwego do orzeczenia obowiązku naprawienia szkody za przestępstwa, o których mowa w art. 46 § 1 k.k.;
- 6) możliwej do uiszczenia należności publicznoprawnej uszczuplonej lub narażonej na uszczuplenie;
- 7) wartości szkody wyrządzonej przestępstwem przeciwko mieniu;
- 8) wartości szkody wyrządzonej przestępstwem w mieniu.

§ 132. 1. Tymczasowo zajęte kosztowności, obiegowe pieniądze polskie i zagraniczne, inne środki płatnicze, w tym karty płatnicze oraz książeczki oszczędnościowe i papiery wartościowe zabiera się i przekazuje prokuratorowi wraz z wnioskiem, o którym mowa w § 134.

2. Inne niż wymienione w ust. 1 ruchomości można zabrać lub pozostawić u podejrzanego, jego rodziny lub oddać na przechowanie osobie godnej zaufania. W szczególności dotyczy to mebli, pojazdów silnikowych, statków wodnych i powietrznych, maszyn i urządzeń technicznych wymagających konserwacji.

§ 133. 1. Z tymczasowego zajęcia mienia ruchomego policjant sporządza protokół w czterech jednobrzmiących egzemplarzach, z których:

- 1) jeden niezwłocznie przesyła prokuratorowi z wnioskiem o wydanie postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym;
- 2) drugi pozostawia u osoby, u której dokonano tymczasowego zajęcia mienia - stanowi on jednocześnie pokwitowanie zajętych rzeczy;
- 3) trzeci włącza do akt głównych;
- 4) czwarty włącza do akt kontrolnych.

2. W razie pozostawienia tymczasowo zajętego mienia u podejrzanego lub osoby godnej zaufania, policjant sporządza w trzech jednobrzmiących egzemplarzach protokół oddania rzeczy na przechowanie, z których:

- 1) pierwszy pozostawia u osoby zobowiązanej do przechowania rzeczy;
- 2) drugi włącza do akt głównych;
- 3) trzeci włącza do akt kontrolnych.

§ 134. 1. Wniosek o wydanie postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym musi zawierać informacje o rodzaju mienia ruchomego i miejscu, w którym się znajduje.

2. Jeżeli prokurator nie wydał postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym w ciągu 7 dni od daty zajęcia mienia ruchomego, policjant zawiadamia pisemnie podejrzanego oraz osobę, której oddano pod dozór zajęte mienie, o upadku zajęcia i niezwłocznie zwraca za pokwitowaniem tymczasowo zajęte mienie osobie, u której zostało zajęte - jeżeli prokurator nie zwrócił mienia i nie zawiadomił tych osób.

Rozdział 4

Kary porządkowe

§ 135. Policjant wnioskuje do prokuratora o nałożenie kary porządkowej w postaci kary pieniężnej, o której mowa w art. 285 § 1 k.p.k. i 287 § 1 k.p.k., zatrzymania i przymusowego doprowadzenia, o którym mowa w art. 285 § 2 k.p.k. zdanie pierwsze i drugie, obciążenia dodatkowymi kosztami postępowania, o którym mowa w art. 289 § 1 k.p.k. zdanie pierwsze, a także o wystąpieniu do sądu o aresztowanie, o którym mowa w art. 287 § 2 k.p.k. - tylko wówczas, gdy podstawy wystąpienia z wnioskiem są należycie udokumentowane.

§ 136. 1. Niestawiennictwo oskarżonych, świadków i innych uczestników postępowania karnego z powodu choroby uznaje się za usprawiedliwione, jeżeli spełnione zostały wymogi rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 czerwca 2003 r. w sprawie warunków i trybu usprawiedliwiania niestawiennictwa oskarżonych, świadków i innych uczestników postępowania karnego z powodu choroby oraz sposobu wyznaczania lekarzy uprawnionych do wystawiania zaświadczeń potwierdzających

niemożność stawienia się na wezwanie lub zawiadomienie organu prowadzącego postępowanie (Dz. U. Nr 110, poz. 1049).

2. Należy na bieżąco aktualizować wykaz lekarzy z terenu województwa, uprawnionych do wydawania zaświadczeń potwierdzających niemożność stawienia się na wezwania, wywieszany w siedzibach komend i komisariatów Policji wraz z informacją o innych możliwościach uzyskania zaświadczenia, o którym mowa w rozporządzeniu powołanym w ust.1.

3. Wykaz, o którym mowa w ust. 2, należy również wywiesić w posterunkach Policji, jeżeli w strukturze komendy lub komisariatu posterunek został powołany.

§ 137. Wniosek Policji o zastosowanie kary porządkowej powinien w szczególności zawierać:

- 1) określenie sprawy;
- 2) określenie czynu i jego kwalifikacji prawnej;
- 3) dane personalne osoby, której dotyczy;
- 4) określenie charakteru, w jakim osoba została wezwana ze wskazaniem prawidłowości wezwania i uprzedzenia o skutkach niestawiennictwa;
- 5) określenie skutku niewykonania obowiązków, w tym ewentualnych dodatkowych kosztów postępowania;
- 6) propozycje co do rodzaju i wysokości kary, wysokości kary pieniężnej lub obciążenia dodatkowymi kosztami;
- 7) uzasadnienie.

Dział 6

Przedłużenie okresu prowadzenia i zawieszenie postępowania przygotowawczego

§ 138. 1. Wniosek o przedłużenie okresu prowadzenia postępowania przygotowawczego wymaga formy pisemnej i powinien wyjaśniać powody, dla których nie można było zakończyć postępowania w przewidzianym terminie, a także wskazywać kierunki dalszego prowadzenia.

2. Policjant przekazuje prokuratorowi akta postępowania wraz z wnioskiem o przedłużenie okresu:

- 1) dochodzenia do 3 miesięcy - nie później niż 7 dni przed upływem terminu prowadzenia;
- 2) śledztwa na czas powyżej 3 miesięcy do roku - nie później niż 7 dni przed upływem terminu prowadzenia;
- 3) śledztwa na czas powyżej roku - nie później niż 21 dni przed upływem terminu prowadzenia.

§ 139. 1. Przeszkodami uniemożliwiającymi prowadzenie postępowania poza wymienionymi w art. 22 § 1 k.p.k. i określonymi w art. 7 ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym (Dz. U. Nr 114, poz. 738 ze zm.¹⁴) oraz w art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jednolity Dz. U. z 2003 r. Nr 24, poz. 198, Nr 122, poz. 1143) mogą być w szczególności:

- 1) długotrwała nieobecność podejrzanego w kraju;
- 2) klęska żywiołowa;
- 3) zaginięcie lub zniszczenie akt postępowania.

2. Nie wydaje się postanowienia o zawieszeniu postępowania z powodu zarządzonej i trwającej czynności procesowej, chociażby jej wykonanie rozciągało się w czasie, w szczególności w razie oczekiwania na uzyskanie opinii biegłego.

3. Jeżeli policjant prowadzi postępowanie przeciwko kilku podejrzanym, a co do jednego z nich zachodzi przeszkoda, o której mowa w art. 22 § 1 k.p.k., zawiesza postępowanie w części dotyczącej tego podejrzanego.

4. Jeżeli przyczyny zawieszenia, o którym mowa w ust. 3, trwają nadal do czasu zakończenia śledztwa lub dochodzenia, przed sporządzeniem aktu oskarżenia należy wyłączyć do odrębnego postępowania sprawę podejrzanego, co do którego postępowanie zawieszono, lub wystąpić do prokuratora o wyłączenie.

5. Przepisów ust. 4 nie stosuje się i zawiesza się postępowanie w całości, jeżeli łączne prowadzenie sprawy jest wskazane dla wszechstronnego wyjaśnienia okoliczności przestępstwa.

§ 140. 1. Występując z wnioskiem o zatwierdzenie postanowienia o zawieszeniu postępowania z powodu nieujęcia podejrzanego, policjant występuje do prokuratora także o zarządzenie poszukiwania podejrzanego.

2. Przed wystąpieniem do prokuratora z wnioskiem o zatwierdzenie postanowienia o zawieszeniu postępowania policjant sprawdza, czy zostały zebrane i zabezpieczone w sprawie wszystkie dostępne materiały dowodowe i czy podjęto niezbędne czynności w celu wykrycia i ujęcia podejrzanego.

3. W uzasadnieniu postanowienia o zawieszeniu śledztwa policjant wskazuje wszystkie elementy podstawy zawieszenia, czyli zaistnienie faktu uznanego za przeszkodę, długotrwałość tej przeszkody oraz konsekwencje w postaci uniemożliwienia prowadzenia śledztwa.

§ 141. 1. W okresie zawieszenia postępowania policjant obowiązany jest dokonywać wszystkich niezbędnych czynności procesowych, których potrzeba wynika z ustaleń postępowania przed jego zawieszeniem i w czasie zawieszenia postępowania.

2. Policjant w czasie trwania zawieszenia postępowania, nie rzadziej niż raz w ciągu 3 miesięcy, sprawdza, czy przyczyny zawieszenia trwają nadal. Sprawdzenie odnotowuje się w aktach kontrolnych postępowania.

3. Po ustaniu przyczyn zawieszenia postępowania policjant występuje do prokuratora z wnioskiem o podjęcie postępowania - chyba że prokurator sam je podjął.

4. Jeżeli ustały przyczyny, które spowodowały zarządzenie poszukiwania lub wydanie postanowienia o poszukiwaniu listem gończym, należy niezwłocznie wystąpić do prokuratora o odwołanie poszukiwań i zawiadomienie o tym właściwej jednostki Policji.

Dział 7

Zamknięcie postępowania, akt oskarżenia, umorzenie postępowania

§ 142. 1. Jeżeli podejrzany lub jego obrońca nie stawił się i nie usprawiedliwił niestawiennictwa, o którym mowa w art. 321 § 4 k.p.k., zaznajamia się z materiałami postępowania osobę, która stawiła się na wezwanie. Dodatkowego terminu zaznajomienia nie wyznacza się. Przepis § 136 ust. 1 stosuje się odpowiednio.

2. Zaznajomienie z materiałami, o którym mowa w ust. 1, następuje po przeprowadzeniu czynności wystarczających do wystąpienia do prokuratora z wnioskiem o podjęcie jednej z następujących decyzji kończących postępowanie:

- 1) wniesienie aktu oskarżenia, o którym mowa w art. 331 § 1 k.p.k.;
- 2) skierowanie do sądu wniosku o warunkowe umorzenie postępowania, o którym mowa w art. 336 § 1 k.p.k.;
- 3) wystąpienie do sądu z wnioskiem o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających, o których mowa w art. 324 § 1 k.p.k.

3. Zaznajomienie z materiałami postępowania, o którym mowa w ust. 1, obejmuje wszystkie materiały tego postępowania, a także polega na poinformowaniu o przeprowadzonych dowodach, również dotyczących innych podejrzanych w tej sprawie, o ich treści i znaczeniu dowodowym. W sprawach wieloosobowych, gdy policjant uzna to za zasadne, dopuszczalne jest grupowe zaznajomienie podejrzanych z materiałami postępowania.

4. Udostępnienie podejrzanemu i jego obrońcy do przejrzenia akt postępowania następuje zawsze w obecności prowadzącego, a gdy nie jest to możliwe, w obecności innego policjanta upoważnionego przez prowadzącego postępowanie lub przez przełożonego. Udostępnienie akt może nastąpić bezpośrednio przed zaznajomieniem z materiałami postępowania lub w innym terminie poprzedzającym zaznajomienie.

5. Po uzupełnieniu postępowania o wnioskowane czynności, o których mowa w art. 321 § 5 k.p.k., policjant na wniosek podejrzanego lub jego obrońcy zaznajamia ich z materiałami, z prawem wcześniejszego przejrzenia akt postępowania - w uzupełnionym zakresie.

6. Jeżeli postępowanie przygotowawcze toczy się przeciwko kilku podejrzanym, a uzupełniano je na wniosek tylko niektórych podejrzanych, to z zebranymi dodatkowo materiałami zaznajamia się tylko tych obrońców i tych podejrzanych, których uzupełnienie dotyczy i tylko wówczas, gdy o to wnosili.

7. Jeżeli nie zachodzi potrzeba uzupełnienia postępowania, niezależnie od liczby podejrzanych, policjant wydaje jedno postanowienie o zamknięciu postępowania, o którym mowa w art. 321 § 6 k.p.k. lub w art. 325g § 1 k.p.k.

§ 143. 1. Policjant prowadzący dochodzenie niezwłocznie po jego zakończeniu sporządza akt oskarżenia, o którym mowa art. w 332 § 1 k.p.k., który wraz z aktami przekazuje prokuratorowi.

2. Podając w akcie oskarżenia kwalifikację prawną, należy wskazać wszystkie zbiegające się przepisy. Należy również podać dane o zatrzymaniu, jeśli nastąpiło zatrzymanie.

3. W razie objęcia aktem oskarżenia kilku osób stosuje się tryb postępowania, o którym mowa w § 218 pkt 3 i 4 regulaminu prokuratury.

4. Wskazanie sądu właściwego do rozpoznania sprawy następuje w sposób podany w § 219 regulaminu prokuratury.

5. Jeżeli policjant sporządza uzasadnienie do aktu oskarżenia, to poza danymi wymienionymi w art. 332 § 2 k.p.k. wskazuje dane, o których mowa w § 220 ust. 1 i 2 regulaminu prokuratury.

6. Dołączając do aktu oskarżenia listę osób pokrzywdzonych, o której mowa w art. 333 § 3 k.p.k., policjant stosuje odpowiednio tryb wskazany w § 220 ust. 2 regulaminu prokuratury.

7. Policjant sporządza akt oskarżenia w tylu jednobrzmiących egzemplarzach, aby oryginał dołączyć do akt głównych, a po jednym odpisie do akt kontrolnych Policji i podręcznych prokuratora, a także po jednym odpisie dla każdego oskarżonego, a jeżeli oskarżony pozbawiony wolności ma obrońcę, również dla obrońcy.

§ 144. Jeżeli w toku postępowania zaistniały przesłanki uzasadniające wystąpienie przez prokuratora z wnioskiem o wydanie wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych przez prokuratora z podejrzanym kary lub środka karnego - policjant, po wykonaniu czynności, o których mowa w § 73 ust. 1 i 2, przekazując prokuratorowi akta postępowania wraz z aktem oskarżenia, jeżeli go sporządził, wnioskując o zastosowanie trybu przewidzianego w art. 335 § 1 i § 3 k.p.k.

§ 145. Jeżeli w wyniku śledztwa lub dochodzenia prowadzonego przeciwko kilku podejrzanym zachodzą podstawy, o których mowa w art. 66 k.k., do warunkowego umorzenia postępowania w stosunku do jednego lub niektórych z nich, wówczas co do innych policjant sporządza akt oskarżenia i występuje do prokuratora o wyłączenie sprawy w odpowiedniej części do odrębnego prowadzenia.

§ 146. 1. Jeżeli zajdą okoliczności, o których mowa w art. 322 k.p.k. - policjant umarza postępowanie wobec braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa przez podejrzanego. W stosunku do czynu postępowanie należy kontynuować bądź umorzyć z powodu niewykrycia sprawcy.

2. W uzasadnieniu postanowienia o umorzeniu śledztwa lub dochodzenia, jeżeli uzasadnienie postanowienia o umorzeniu dochodzenia jest sporządzane, należy zawrzeć informacje, o których mowa w § 186 regulaminu prokuratury.

3. Jeżeli w toku prowadzonego postępowania przygotowawczego okaże się, że czyn stanowi wykroczenie, policjant, na podstawie przepisów art. 1811 k.p.k., umarza postępowanie. Występując do właściwego sądu z wnioskiem o ukaranie, policjant dołącza uwierzytelnione kopie odpowiednich kart postępowania - chyba że wniosek do sądu skieruje prokurator. Jeżeli sprawca wykroczenia nie jest znany, policjant sam go ustala lub przekazuje w tym celu kopię akt postępowania do komórki prowadzącej czynności w sprawach o wykroczenia.

4. Postępowanie przygotowawcze może być umorzone w całości lub w części. Umorzenie postępowania w części może dotyczyć osób, zarzucanych czynów lub zdarzeń objętych postępowaniem przygotowawczym.

5. Przed wydaniem decyzji kończącej postępowanie policjant sprawdza, czy zostały wyczerpane wszystkie możliwości wykrywcze i dowodowe, w szczególności zapoznaje się z wynikami zarządzanej ekspertyzy lub z wynikami sprawdzeń w systemie AFIS bądź w bazie kodów genetycznych, o których mowa w zarządzeniu powołanym w § 74 ust. 5, albo w innych centralnych kryminalistycznych bazach danych - jeżeli wcześniej tego nie uczynił.

§ 147. Przeprowadzenie czynności utrwalonych w protokole, o którym mowa w art. 304a k.p.k., jeżeli ich wyniki nie stwarzają dostatecznych podstaw do wykrycia sprawcy w drodze dalszych czynności procesowych, jest wystarczające do wydania postanowienia o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw, pod warunkiem że:

- 1) były to czynności niecierpiące zwłoki;
- 2) pokrzywdzony nie miał bezpośredniego kontaktu ze sprawcą lub kontakt był krótkotrwały;
- 3) pokrzywdzony nie jest w stanie odtworzyć wyglądu sprawcy;
- 4) nie było innych świadków przestępstwa;
- 5) na miejscu zdarzenia nie ujawniono śladów działania sprawcy nadających się do badań identyfikacyjnych.

§ 148. W piśmie przewodnim do prokuratora należy wskazać właściwą podstawę zakończenia postępowania i wskazać wnioskowaną decyzję:

- 1) zatwierdzenie bądź sporządzenie aktu oskarżenia;
- 2) wystąpienie do sądu o warunkowe umorzenie;

- 3) zatwierdzenie postanowienia bądź umorzenie postępowania z uwagi na zaistnienie przesłanek, o których mowa w art. 17 § 1 k.p.k., ze wskazaniem konkretnej przesłanki lub przesłanek;
- 4) zatwierdzenie postanowienia bądź wydanie postanowienia o umorzeniu śledztwa z powodu niewykrycia sprawców;
- 5) zatwierdzenie postanowienia bądź wydanie postanowienia o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw;
- 6) zatwierdzenie postanowienia bądź wydanie postanowienia o umorzeniu postępowania z powodu niepełnienia przez podejrzanego zarzucanego mu przestępstwa.

Dział 8

Podjęcie na nowo i wznowienie postępowania przygotowawczego

§ 149. 1. Wniosek o podjęcie śledztwa lub dochodzenia umorzonego na innej podstawie niż określona w 325f § 1 k.p.k. albo o wznowienie postępowania kieruje się do prokuratora, który wydał lub zatwierdził postanowienie o umorzeniu. We wniosku należy określić sygnaturę akt umorzonego postępowania, jego rodzaj, podstawę umorzenia oraz wskazać na okoliczności i dowody uzasadniające podjęcie lub wznowienie postępowania przygotowawczego.

2. W toku czynności dowodowych, o których mowa w art. 327 § 3 k.p.k., policjant stosuje się do ograniczenia, o którym mowa w § 200 ust. 1 regulaminu prokuratury. Wykonane czynności policjant dokumentuje w aktach głównych postępowania.

3. Dochodzenie, o którym mowa w art. 325f § 1 k.p.k., może być podjęte przez Policję w wyniku przeprowadzonych czynności operacyjno-rozpoznawczych, które doprowadziły do ustalenia sprawy przestępstwa. Wynik takich ustaleń dokumentuje się w notatce urzędowej będącej wówczas podstawą do podjęcia dochodzenia.

§ 150. 1. Jeżeli w wyniku przeprowadzonych czynności, o których mowa w § 149 ust. 2, okaże się, że brak jest podstaw do podjęcia lub wznowienia umorzonego postępowania, policjant przedstawia prokuratorowi zebrane materiały wraz z wnioskiem o zaniechanie dalszych czynności.

2. Materiałów z przeprowadzonych czynności operacyjno-rozpoznawczych, które nie doprowadziły do ustalenia sprawy przestępstwa, nie dołącza się do akt postępowania.

§ 151. 1. Jeżeli Policja ujawni dane wskazujące na niezasadność prawomocnego umorzenia postępowania przygotowawczego w stosunku do osoby, która występowała w charakterze podejrzanego, niezwłocznie przekazuje prokuratorowi, który wydał lub zatwierdził postanowienie o umorzeniu, materiały zawierające te dane z wnioskiem o uchylenie postanowienia przez Prokuratora Generalnego.

2. Z wnioskiem, o którym mowa w ust. 1, należy wystąpić za pośrednictwem kierownika komórki organizacyjnej komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji odpowiedzialnego za nadzór nad postępowaniami przygotowawczymi lub - dla spraw prowadzonych w służbie śledczej - za pośrednictwem naczelnika wydziału lub zarządu w Centralnym Biurze Śledczym KGP.

3. Jeżeli Policja ujawni okoliczności, o których mowa w art. 68 k.k., informuje o nich prokuratora, który skierował do sądu wniosek o warunkowe umorzenie postępowania wobec określonej osoby.

Dział 9

Mediacja

§ 152. 1. Policjant informuje prokuratora o skierowaniu dochodzenia, na podstawie art. 325i § 2 k.p.k., do postępowania mediacyjnego tylko wówczas, gdy w trakcie dochodzenia wykonywane były przez prokuratora jakiegokolwiek czynności procesowe i termin zakończenia mediacji przekroczy 2 miesiące od wszczęcia dochodzenia.

2. W razie zaistnienia w śledztwie warunków do skierowania sprawy na drogę postępowania mediacyjnego policjant występuje do prokuratora z wnioskiem o skierowanie sprawy do mediacji.

§ 153. 1. Przed skierowaniem sprawy do postępowania mediacyjnego, o którym mowa w art. 23a k.p.k., policjant informuje pokrzywdzonego o korzyściach z niego wynikających, a w szczególności o możliwości:

- 1) naprawienia szkody, zadośćuczynienia finansowego lub moralnego bez oczekiwania na zakończenie procesu karnego;

- 2) wycofania się w każdej fazie postępowania mediacyjnego w razie braku satysfakcjonujących go efektów;
- 3) aktywnego uczestniczenia w rozwiązywaniu problemu;
- 4) uświadomienia sprawcy wyrządzonej jego czynem szkody i krzywdy;
- 5) uzyskania informacji na temat motywacji i zachowania sprawcy;
- 6) uzyskania przeprosin sprawcy;
- 7) uniknięcia rozprawy sądowej.

2. Przed skierowaniem sprawy do mediacji policjant informuje podejrzanego o następujących okolicznościach, które sąd uwzględni lub może uwzględnić przy wymierzaniu kary bądź środków karnych:

- 1) starania sprawcy o naprawienie szkody lub zadośćuczynienie w innej formie społecznemu poczuciu sprawiedliwości, o którym mowa w art. 53 § 2 k.k.;
- 2) pozytywne wyniki przeprowadzonej mediacji pomiędzy pokrzywdzonym a sprawcą albo ugodę pomiędzy nimi osiągniętą w postępowaniu karnym, o których mowa w art. 53 § 3 k.k.;
- 3) pojednanie się pokrzywdzonego ze sprawcą, naprawienie szkody albo uzgodnienie sposobu naprawienia szkody, o których mowa w art. 60 § 2 pkt 1 k.k.;
- 4) czynienie przez sprawcę starań o naprawienie szkody, o których mowa w art. 60 § 2 pkt 2 k.k.

3. Po poinformowaniu o istocie, celu i zasadach prowadzenia mediacji policjant pozostawia stronom niezbędny czas na dokonanie przemyśleń i podjęcie decyzji w przedmiocie wyrażenia zgody na wdrożenie postępowania mediacyjnego.

4. Policjant może także skierować podejrzanego i pokrzywdzonego do mediatora w celu poinformowania stron o istocie, celu i zasadach prowadzenia mediacji. Skierowanie to policjant uzgadnia z mediatorem.

§ 154. 1. Skierowanie sprawy do postępowania mediacyjnego może nastąpić, gdy:

- 1) obie strony złożą wnioski o przeprowadzenie postępowania mediacyjnego;
- 2) jedna ze stron złoży wniosek o przeprowadzenie postępowania mediacyjnego, a druga wyrazi zgodę na jego przeprowadzenie;
- 3) obie strony wyrażą zgodę na wdrożenie postępowania mediacyjnego.

2. Policjant prowadzący postępowanie podejmuje decyzję o skierowaniu sprawy do mediacji po uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, a zwłaszcza po upewnieniu się, że zgoda pokrzywdzonego na udział w mediacji nie wynika z bezprawnych działań podejrzanego.

3. Dokumentowanie gotowości stron do uczestniczenia w mediacji następuje poprzez:

- 1) odnotowanie zgody pokrzywdzonego w protokole przesłuchania świadka lub zgody podejrzanego w protokole przesłuchania podejrzanego;
- 2) sporządzenie notatki urzędowej z rozmowy z pokrzywdzonym i podejrzanym;
- 3) złożenie przez strony pisemnych wniosków.

§ 155. 1. Mediatora nie można przesłuchiwać w charakterze świadka, w szczególności na okoliczności ustaleń faktycznych i zbierania dowodów.

2. Przedstawione przez mediatora pisemne sprawozdanie z przeprowadzonego postępowania mediacyjnego razem z ugodą, jeżeli została zawarta, załącza się do akt głównych dochodzenia.

3. Koszty postępowania mediacyjnego wykląda jednostka Policji, w której wydano postanowienie o skierowaniu sprawy do mediacji.

§ 156. Po skierowaniu sprawy do mediacji w sposób wskazany w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 czerwca 2003 r. w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych (Dz. U. Nr 108, poz. 1020) policjant dokonuje czynności, których potrzeba wyłoni się w czasie trwania postępowania mediacyjnego.

Dział 10

Zlecenie czynności do wykonania innym jednostkom Policji

§ 157. 1. Jeżeli w toku postępowania zaistnieje potrzeba dokonania czynności w terytorialnym zasięgu działania innej jednostki Policji, można zwrócić się do kierownika tej jednostki Policji lub kierownika właściwej komórki o dokonanie określonych czynności, przesyłając w tym celu niezbędne materiały i informacje.

2. O dokonanie czynności występują:

- 1) posterunek, komisariat lub komenda miejska, powiatowa bądź rejonowa Policji - odpowiednio do innego posterunku, komisariatu lub komendy miejskiej, powiatowej bądź rejonowej Policji na terenie kraju;
- 2) komenda wojewódzka (Stołeczna) Policji - do innej komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji lub bezpośrednio do jednostki Policji, w której terytorialnym zasięgu działania będą dokonywane czynności;
- 3) komórka służby śledczej do innej właściwej komórki tej służby, a wyjątkowo do komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji lub bezpośrednio do jednostki Policji, w której terytorialnym zasięgu działania będą dokonywane czynności. 3. Jeżeli ustalenie właściwej jednostki Policji w sytuacji wskazanej w ust. 1 jest znacznie utrudnione, jednostka Policji zlecająca czynności zwraca się do właściwego wydziału służby kryminalnej komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji, nadzorującego czynności procesowe, który przekazuje sprawę według właściwości.

§ 158. 1. Jeżeli dokonanie czynności w terytorialnym zasięgu działania innej jednostki Policji wymaga pełnej znajomości postępowania lub z uwagi na skomplikowany charakter czynności albo konieczność podejmowania decyzji w trakcie ich realizacji - kierownik jednostki Policji prowadzącej postępowanie powinien delegować tam policjanta.

2. Zlecenie czynności, o których mowa w § 157 ust. 1, wiążące się ze znacznym obciążeniem, w szczególności z dokonaniem czynności z udziałem wielu osób - następuje po uzgodnieniu możliwości realizacyjnych. W razie konieczności jednostka zlecająca przeprowadzenie czynności deleguje policjanta lub policjantów.

3. Policjanci dokonujący czynności w ramach własnego postępowania w terytorialnym zasięgu działania innej jednostki Policji informują o ich dokonywaniu kierownika lub dyżurnego tej jednostki Policji. Udzielenie niezbędnej pomocy wiążącej się z zaangażowaniem sił i środków następuje po uzyskaniu zgody właściwego miejscowo kierownika jednostki Policji, w której terytorialnym zasięgu działania czynności są dokonywane.

§ 159. 1. Zlecenie innej jednostce Policji przeszukania lub zatrzymania rzeczy albo danych informatycznych bez postanowienia sądu lub prokuratora może nastąpić jedynie w wypadkach niecierpiących zwłoki, gdy uzyskanie postanowienia nie było możliwe, a zwłoka mogłaby doprowadzić do utraty rzeczy lub danych informatycznych mogących stanowić istotne dowody w sprawie. Zlecenie może być przekazane w szczególności telegramem, faksem, pocztą elektroniczną i powinno zawierać dane osoby zlecającej wykonanie czynności, numer sprawy, a także informacje dotyczące rzeczy lub danych informatycznych podlegających zatrzymaniu.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, nakaz przeszukania lub zatrzymania rzeczy albo danych informatycznych wydaje kierownik jednostki Policji, która ma dokonać czynność.

3. Przeszukanie lub zatrzymanie rzeczy albo danych informatycznych zatwierdza prokurator nadzorujący postępowanie, w ramach którego czynność została dokonana, jeżeli zatwierdzenie jest wymagane. Jeżeli istnieje zagrożenie dotrzymania terminu doręczenia osobie postanowienia w przedmiocie zatwierdzenia czynności, można zwrócić się o zatwierdzenie do prokuratora właściwego dla miejsca dokonania czynności, za zgodą prokuratora nadzorującego postępowanie.

4. Przepisy ust. 1 stosuje się odpowiednio do zlecenia zatrzymania osoby.

5. Dokonanie czynności, o których mowa w § 157 ust. 1, następuje w wyznaczonym przez zlecającego terminie, a gdy termin ten nie jest wyznaczony - nie później niż w ciągu 14 dni od daty wpływu zlecenia. W razie niezrealizowania czynności w terminie należy powiadomić zlecającą jednostkę Policji o przyczynach uniemożliwiających bądź utrudniających ich dokonanie.

§ 160. 1. W razie konieczności dokonania czynności procesowych za granicą Policja występuje do prokuratora o sporządzenie wniosku o udzielenie pomocy w sprawie karnej. W wystąpieniu należy przytoczyć, w miarę możliwości, dane personalne oraz adresy osoby podejrzanej i świadków, określić stan faktyczny sprawy ze wskazaniem kwalifikacji prawnej czynu zarzucanego podejrzanemu, wskazać czynności, które mają być przeprowadzone, a w razie potrzeby dołączyć materiały pozwalające na zidentyfikowanie osób, których czynności mają dotyczyć.

2. W wystąpieniu, o którym mowa w ust. 1, można także zawrzeć wnioski o dopuszczenie do udziału w czynności dokonywanej za granicą policjanta prowadzącego postępowanie lub innego policjanta.

Dział 11

Postępowanie w sprawach nieletnich

§ 161. 1. Mając uzasadnione podejrzenie, że osoba pomiędzy 13 a 17 rokiem życia dopuściła się czynu karalnego, będącego przestępstwem lub przestępstwem skarbowym, albo wykroczeniem, o którym mowa w art. 1 § 2 pkt 2 lit. b u.p.n., oraz wiedząc, że wcześniej nie wszczęto przeciwko niej postępowania o ten czyn karalny, policjant w wypadkach niecierpiących zwłoki przeprowadza wobec tej osoby czynności, o których mowa w u.p.n.

2. Na polecenie sędziego rodzinnego policjant dokonuje czynności w sposób i w terminie zawartym w zleceniu. Wykroczenie poza wskazany przez sędziego rodzinnego zakres czynności może nastąpić tylko w wypadku niecierpiącym zwłoki, gdy zajdzie konieczność zabezpieczenia dowodów i ujęcia nieletniego.

§ 162. 1. Policjant przekazuje niezwłocznie sprawę:

1) sędziemu rodzinnemu:

- a) po wykonaniu czynności wskazanych w § 161,
- b) jeżeli postępowanie było zawieszane przez sędziego rodzinnego;

2) prokuratorowi:

- a) o czyn wymieniony w art. 10 § 2 k.k. wobec nieletniego lub przeciwko nieletniemu, który dopuścił się go pomiędzy 15 a 17 rokiem życia,
- b) o przestępstwo, przestępstwo skarbowe wobec nieletniego lub przeciwko nieletniemu, jeżeli prokurator zastrzegł jej przekazanie sędziemu rodzinnemu za swoim pośrednictwem,
- c) o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe wobec nieletniego lub przeciwko nieletniemu, jeżeli zostało popełnione przez nieletniego wspólnie z dorosłym,
- d) o czyn karalny popełniony przez nieletniego, który ponadto popełnił przestępstwo lub przestępstwo skarbowe po ukończeniu 17 lat,
- e) jeżeli czynności dokonano w ramach wszczętego formalnie dochodzenia lub śledztwa,
- f) jeżeli czynności dokonano po umorzeniu lub zawieszeniu dochodzenia bądź śledztwa.

2. Jeżeli Policja w ramach czynności dokonywanych na podstawie przepisów art. 37 § 1 u.p.n. nie zdoła zidentyfikować nieletniego sprawcy czynu karalnego, ale uzyska materiał dowodowy uzasadniający podejrzenie, iż czynu dokonał nieletni - przekazuje sprawę sędziemu rodzinnemu celem wszczęcia postępowania.

§ 163. 1. W wypadkach niecierpiących zwłoki policjant po przesłuchaniu nieletniego w charakterze sprawcy czynu karalnego przekazuje sprawę z wnioskiem o:

- 1) wydanie przez sędziego rodzinnego postanowienia o wszczęciu postępowania wyjaśniającego lub przygotowawczego albo
- 2) wydanie przez prokuratora w ramach śledztwa postanowienia o przedstawieniu zarzutów nieletniemu jako podejrzanemu o popełnienie przestępstwa wymienionego w art. 10 § 2 k.k., przestępstwa skarbowego albo popełnionego wspólnie z dorosłym.

2. Policjant może przesłuchiwać nieletniego w charakterze sprawcy czynu karalnego w postępowaniu w niezbędnym zakresie, w postępowaniu wszczętym przez Policję i w śledztwie powierzonym przez prokuratora.

3. Policjant przesłuchuje nieletniego w obecności osób, o których mowa w art. 39 u.p.n. Niemożność zapewnienia przy przesłuchaniu obecności rodziców lub opiekuna albo obrońcy odnotowuje się w protokole przesłuchania.

4. Przesłuchanie nieletniego, o którym mowa w ust. 2, podejrzanego o popełnienie czynu karalnego następuje według reguł obowiązujących w procedurze karnej w stosunku do osób przesłuchiwanym na podstawie art. 308 § 2 k.p.k.

§ 164. 1. Jeżeli dokonano zatrzymania nieletniego, a nie zachodzą przesłanki do umieszczenia go w policyjnej izbie dziecka, po dokonaniu czynności z jego udziałem, zgodnie z przepisami u.p.n., niezwłocznie przekazuje się go rodzicom lub opiekunom prawnym, od których uzyskuje się pisemne potwierdzenie przejęcia nieletniego.

2. Policjant może zatrzymać, a następnie umieścić w policyjnej izbie dziecka nieletniego, o którym mowa w art. 40 § 1 u.p.n., gdy zachodzi przynajmniej jedna z przesłanek określonych w tym przepisie, rozumianych jako:

- 1) uzasadniona obawa ukrycia się nieletniego, zwłaszcza wtedy gdy podejmował ucieczki z domu, ze szkoły, zakładu poprawczego, schroniska dla nieletnich, młodzieżowego ośrodka wychowawczego lub socjoterapii albo ośrodka szkolno-wychowawczego;
- 2) obawa zatarcia śladów czynu uzasadniona okolicznościami sprawy i rodzajem dowodów, które należy jeszcze zebrać;
- 3) niemożność ustalenia tożsamości nieletniego, zwłaszcza wtedy, gdy nie posiada dokumentu tożsamości, nie jest znany w miejscu zamieszkania lub podaje różne dane personalne, a także gdy podany przez niego wiek w sposób rażąco odbiega od wyglądu.

3. Policjant realizuje wobec nieletniego obowiązki informacyjne, o których mowa w art. 40 § 2 u.p.n. - niezwłocznie po jego zatrzymaniu, a wobec rodziców lub opiekunów realizuje obowiązki informacyjne, o których mowa w art. 40 § 4 u.p.n. - niezwłocznie po nawiązaniu z nimi kontaktu.

4. W razie konieczności należy zatrzymanego nieletniego poddać badaniu lekarskiemu.

5. Kopię protokołu zatrzymania nieletniego, o którym mowa w art. 40 § 3 u.p.n., policjant wręcza zatrzymanemu, a także rodzicom lub opiekunowi.

§ 165. 1. W wypadkach niecierpiących zwłoki właściwym sędzią rodzinnym, któremu Policja przekazuje sprawę, jest sędzia rodzinny sądu rodzinnego właściwego dla siedziby jednostki Policji, której funkcjonariusze przeprowadzili czynności.

2. Właściwy sędzia rodzinny, o którym mowa w ust. 1, jest również właściwy do otrzymania zawiadomienia o zatrzymaniu nieletniego i do podejmowania decyzji w sprawie, w tym do rozpatrzenia zażalenia, szczególnie jeżeli zostało złożone przez osobę uprawnioną przed wszczęciem postępowania wyjaśniającego.

Dział 12

Postępowanie karne skarbowe

§ 166. 1. Policja powiadamia właściwy rzeczowo finansowy organ dochodzenia o prowadzeniu dochodzenia w sprawie o przestępstwo lub wykroczenie skarbowe poprzez:

1) przesłanie odpisu postanowienia o wszczęciu dochodzenia;

2) przesłanie wyciągu z postanowienia o przedstawieniu zarzutów w części dotyczącej przestępstwa lub wykroczenia skarbowego, jeżeli przestępstwo lub wykroczenie skarbowe ujawniono po wszczęciu postępowania i w postanowieniu o wszczęciu nie ujęto przestępstwa lub wykroczenia skarbowego.

2. Policjant w sprawach o wykroczenia skarbowe ujawnione w zakresie działania Policji, na podstawie art. 121 § 2 k.k.s., sporządza i wnosi akt oskarżenia oraz popiera go przed sądem, składa zapowiedzi apelacji, sporządza i popiera apelację przed sądem odwoławczym tylko wtedy, gdy prokurator sam nie podejmie tych czynności.

§ 167. Policjant w wypadkach niecierpiących zwłoki wydaje, na podstawie art. 129 k.k.s., postanowienie o zatrzymaniu przesyłki przez urząd, instytucję, przedsiębiorstwo transportowe lub inny podmiot działający w dziedzinie poczty i telekomunikacji. Dalsze postępowanie z zatrzymaną przesyłką zależy od decyzji prokuratora, który może żądać jej wydania, otwierać lub zarządzać otwarciem.

§ 168. 1. Po wydaniu postanowienia o zastosowaniu postępowania w stosunku do nieobecnych, o którym mowa w art. 175 § 1 k.k.s., policjant nie stosuje przepisów:

1) art. 315-317 k.p.k. w części dotyczącej obowiązku dopuszczenia podejrzanego do czynności dowodowych w postępowaniu przygotowawczym;

2) art. 321 k.p.k. w części dotyczącej zaznajomienia podejrzanego z materiałami postępowania przygotowawczego;

3) art. 300 k.p.k. dotyczącego obowiązku pouczenia podejrzanego o przysługujących mu uprawnieniach;

4) art. 172 k.p.k. dotyczącego konfrontacji i art. 173 k.p.k. dotyczącego okazania;

5) innych wymagających obecności podejrzanego albo podmiotu pociągniętego do odpowiedzialności posiłkowej.

2. W celu ustanowienia obrońcy przez sąd właściwy do rozpoznania sprawy o wykroczenie skarbowe policjant po wydaniu postanowienia, o którym mowa w ust. 1, zwraca się do sądu o wyznaczenie obrońcy z urzędu. W sprawach o przestępstwa skarbowe o wystąpienie do sądu należy wnioskować do prokuratora.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio w sprawach o przestępstwa skarbowe do podmiotu pociągniętego do odpowiedzialności posiłkowej, pod warunkiem wydania przez policjanta postanowienia o pociągnięciu do odpowiedzialności posiłkowej osoby fizycznej, osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej, o którym mowa w art. 124 k.k.s.

4. Do pociągnięcia do odpowiedzialności posiłkowej, o której mowa w ust. 3, konieczne jest wykazanie związku przyczynowego pomiędzy przestępstwem skarbowym popełnionym przez sprawcę spełniającego warunki określone w art. 24 § 1 k.k.s. a odniesieniem lub możliwością odniesienia korzyści majątkowej przez podmiot reprezentowany przez tego sprawcę. Dla nałożenia odpowiedzialności posiłkowej nie ma znaczenia, czy podmiot miał świadomość uzyskania bądź możliwości uzyskania korzyści majątkowej z popełnionego przez sprawcę przestępstwa skarbowego.

5. Jeżeli policjant stwierdzi, że brak jest podstaw do pociągnięcia podmiotu do odpowiedzialności posiłkowej, po wydaniu postanowienia o uchyleniu postanowienia, o którym mowa w ust. 3, należy je przedłożyć prokuratorowi do zatwierdzenia.

§ 169. 1. Policja w sprawach o przestępstwa i wykroczenia skarbowe może ograniczyć swoje czynności do zabezpieczenia śladów i dowodów oraz niezwłocznego przekazania sprawy do dalszego prowadzenia właściwym finansowym organom dochodzenia albo Żandarmerii Wojskowej - bez pośrednictwa prokuratora. Decyzja o przekazaniu sprawy powinna być podjęta zwłaszcza wtedy, gdy dla wyjaśnienia okoliczności przestępstwa lub wykroczenia skarbowego nie jest konieczny dalszy udział Policji.

2. W razie zaistnienia okoliczności wskazanych w art. 309 pkt 2 i 3 k.p.k. - policjant niezwłocznie przekazuje zgromadzone materiały prokuratorowi.

3. Policja przekazuje sprawę do właściwego finansowego organu dochodzenia w przypadku wyrażenia przez sprawcę czynnego żalu, o którym mowa w art. 16 k.k.s., a także w razie złożenia wniosku o zezwolenie na dobrowolne poddanie się odpowiedzialności, zgodnie z art. 17 k.k.s.

4. Przepis ust. 3 stosuje się również wtedy, gdy Policja prowadzi postępowanie przygotowawcze w sprawie o czyn zabroniony będący przestępstwem określonym w przepisach karnych innej ustawy, który wyczerpuje zarazem znamiona przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego.

5. Jeżeli w dochodzeniu o przestępstwo lub wykroczenie skarbowe policjant dokonał czynności wymagającej zatwierdzenia przez prokuratora, występuje o jej zatwierdzenie przed przekazaniem sprawy do finansowych organów dochodzenia.

6. Rzeczy zatrzymane przez Policję przekazuje się za pokwitowaniem do siedziby organu finansowego lub do miejsca wskazanego przez ten organ, w sposób wskazany w § 190.

7. W przypadku gdy Policja ujawniła w prowadzonym postępowaniu dodatkowo przestępstwo lub wykroczenie skarbowe, przekazanie materiałów do finansowych organów dochodzenia w części dotyczącej czynu skarbowego odbywa się za pośrednictwem prokuratora po wyłączeniu materiałów do odrębnego prowadzenia.

8. Spór kompetencyjny pomiędzy Policją a finansowymi organami dochodzenia rozstrzyga się w trybie określonym w § 10 ust. 4.

Dział 13

Postępowanie w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych

§ 170. 1. Policja nie prowadzi postępowań w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych. Postępowanie przygotowawcze prowadzi prokurator wojskowy lub Żandarmeria Wojskowa.

2. Sprawy, o których mowa w ust. 1, określone są w art. 648 k.p.k., a także - do dnia 31 grudnia 2007 r. - w art. 12 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 556 ze zm.¹⁵), przy czym:

- 1) żołnierzami w czynnej służbie są osoby, o których mowa w art. 59 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2416), a także żołnierze zawodowi, zgodnie z treścią art. 3 i 6 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz. U. Nr 179, poz. 1750 ze zm.¹⁶);
- 2) nie jest żołnierzem w czynnej służbie wojskowej osoba pełniąca zastępczo obowiązki służby wojskowej, a także żołnierz zwolniony z zasadniczej służby wojskowej przedterminowo z chwilą odejścia z miejsca pełnienia służby po zwolnieniu rozkazem dowódcy jednostki wojskowej;
- 3) pracownikiem wojska jest osoba cywilna pełniąca na podstawie umowy o pracę obowiązki porównywalne z obowiązkami żołnierza wynikającymi ze służby, w szczególności strażnik, magazynier, technik uzbrojenia.

§ 171. 1. Policja w warunkach określonych w art. 244 k.p.k. ma prawo zatrzymać osobę podlegającą orzecznictwu sądów wojskowych. Osobę tę należy niezwłocznie przekazać do dyspozycji Żandarmerii Wojskowej.

2. W sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych, w wypadkach niecierpiących zwłoki, Policja zabezpiecza ślady i dowody przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem i powiadamia o podjęciu tych czynności Żandarmerię Wojskową i prokuratora wojskowego.

3. W razie uzyskania przez Policję zawiadomienia o przestępstwie podlegającym orzecznictwu sądów wojskowych należy niezwłocznie dostarczyć prokuratorowi zawiadomienie wraz z zebranymi materiałami i wnioskiem o ich przekazanie prokuratorowi wojskowemu, powiadamiając o tym najbliższą jednostkę Żandarmerii Wojskowej.

4. Jeżeli w toku prowadzonego postępowania ustalono, że sprawcy współdziałali z osobą podlegającą orzecznictwu sądów wojskowych. Policja występuje z wnioskiem do prokuratora o wyłączenie materiałów w tej części z postępowania lub o przekazanie postępowania przygotowawczego prokuratorowi wojskowemu. Przed wyłączeniem materiałów lub przed ich przekazaniem należy nawiązać kontakt z najbliższą jednostką Żandarmerii Wojskowej. W sprawach, w których istnieje możliwość rozpatrywania ich przed sądami powszechnymi, a także gdy dotyczą przestępstw wskazanych w art. 12 pkt 6 przepisów wprowadzających Kodeks postępowania karnego, w uzgodnieniu z prokuratorem wojskowym sprawę przekazuje się tylko na czas wykonania niezbędnych czynności z udziałem żołnierza.

5. Policja przekazuje prokuratorowi skargę o przestępstwie ściganym z oskarżenia prywatnego, popełnionym przez osobę podlegającą sądom wojskowym, wraz z zabezpieczonym materiałem dowodowym i wnioskiem o jej przekazanie prokuratorowi wojskowemu, powiadamiając o tym najbliższą jednostkę Żandarmerii Wojskowej.

§ 172. 1. Policja postępuje wobec żołnierzy wojsk obcych według zasad obowiązujących w stosunku do żołnierzy Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Organy wojskowe państwa będącego członkiem North Atlantic Treaty Organisation (NATO) mają pierwszeństwo w sprawowaniu jurysdykcji w stosunku do członków swoich sił zbrojnych lub ich personelu cywilnego w odniesieniu do:

- 1) przestępstw skierowanych wyłącznie przeciwko mieniu lub bezpieczeństwu tego państwa bądź przestępstw wyłącznie przeciwko osobie lub mieniu innego członka sił zbrojnych tego państwa albo ich personelu cywilnego lub członka jego rodziny;
- 2) przestępstw wynikających z podjęcia lub zaniechania jakichkolwiek czynności podczas wykonywania obowiązków służbowych.

Dział 14

Postępowanie wobec osób chronionych immunitetem

§ 173. 1. Do osób korzystających z ochrony immunitetu dyplomatycznego, o których mowa w art. 578 pkt 5 k.p.k., należą w szczególności:

- 1) szefowie państw obcych i członkowie ich rządów podczas oficjalnych i roboczych wizyt międzynarodowych;
- 2) przedstawiciele Komisji Wspólnot Europejskich - na podstawie Umowy z 21 czerwca 1990 r. pomiędzy rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Komisją Wspólnot Europejskich w sprawie ustanowienia oraz przywilejów i immunitetów Przedstawicielstwa Komisji Wspólnot Europejskich w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 75, poz. 444 i 445);
- 3) przedstawiciele wyspecjalizowanych organizacji Narodów Zjednoczonych - na podstawie Konwencji o przywilejach i immunitetach organizacji wyspecjalizowanych Narodów Zjednoczonych przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 21 listopada 1947 r. (Dz. U. z 1970 r. Nr 4, poz. 25);
- 4) delegaci Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i osoby z nimi współpracujące - na podstawie Porozumienia Europejskiego w sprawie osób uczestniczących w postępowaniu przed Europejską Komisją oraz Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, sporządzonego w Londynie dnia 6 maja 1969 r. (Dz. U. z 1996 r. Nr 112, poz. 535).

2. Immunitet nie chroni personelu administracyjnego i technicznego przedstawicielstw konsularnych.

3. Policjant może uzyskać potwierdzenie immunitetu zakrajowego i jego zakresu w Wydziale Przywilejów i Immunitetów Dyplomatycznych Protokołu Dyplomatycznego Ministerstwa Spraw Zagranicznych (nr faksu 22 - 621 - 19 - 14).

§ 174. 1. Policjant nie może zatrzymać osoby chronionej immunitetem dyplomatycznym.

2. W przypadku zatrzymania przez Policję, na podstawie art. 579 § 2 k.p.k., osoby chronionej immunitetem konsularnym, o zatrzymaniu należy niezwłocznie powiadomić kierownika jednostki Policji, prokuratora i dyżurnego Komendy Głównej Policji w związku z obowiązkiem powiadomienia o zatrzymaniu ministra właściwego do spraw zagranicznych.

§ 175. 1. W razie popełnienia przestępstwa przez osobę chronioną immunitetem dyplomatycznym lub konsularnym policjant w ramach czynności niecierpiących zwłoki spisuje jej dane personalne, zabezpiecza i utrwalą dowody przestępstwa i niezwłocznie powiadamia prokuratora i dyżurnego Komendy Głównej Policji.

2. W związku z treścią art. 613 k.p.k. Policja zwraca się do prokuratora w sprawie wyrażenia zgody, o której mowa w art. 583 § 1 k.p.k., na przeszukanie pomieszczeń dyplomatycznych stanowiących w szczególności budynki lub części budynków i tereny przyległe do nich, niezależnie od tego, kto jest ich właścicielem, użytkowane dla celów misji, łącznie z rezydencją szefa misji, w rozumieniu art. 1 lit. i Konwencji wiedeńskiej o stosunkach dyplomatycznych, sporządzonej w Wiedniu dnia 18 kwietnia 1961 r., którą Polska ratyfikowała w dniu 26 lutego 1965 r. (Dz. U. z 1965 r. Nr 37, poz. 232, załącznik).

3. W związku z treścią art. 613 k.p.k. Policja zwraca się do prokuratora w sprawie wyrażenia zgody, o której mowa w art. 583 § 2 k.p.k., na przeszukanie pomieszczeń konsularnych stanowiących w szczególności budynki lub części budynków i tereny przyległe do nich, niezależnie od tego, czyją są własnością, używane wyłącznie do celów urzędu konsularnego, w rozumieniu art. 1 lit. j Konwencji wiedeńskiej o stosunkach konsularnych, sporządzonej w Wiedniu dnia 21 kwietnia 1963 r., którą Polska ratyfikowała w dniu 17 września 1981 r. (Dz. U. z 1982 r. Nr 13, poz. 98, załącznik).

§ 176. O konieczności przesłuchania w charakterze świadka osoby chronionej immunitetem dyplomatycznym lub konsularnym bądź występowania w charakterze biegłego lub tłumacza policjant informuje prokuratora, wnioskując o wystąpienie o zgodę, tych osób na przeprowadzenie czynności i wezwanie ich. Zgoda osób chronionych immunitetem konsularnym potrzebna jest tylko w zakresie zeznań, o których mowa w art. 582 § 1 k.p.k.

§ 177. 1. Do czasu wydania zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności osoby korzystającej z immunitetów krajowych, w szczególności parlamentarzystów, sędziów, prokuratorów, członków Trybunału Stanu, Rzecznika Praw Obywatelskich, Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, wiceprezesów i dyrektora generalnego Najwyższej Izby Kontroli oraz pracowników nadzorujących lub wykonujących czynności kontrolne - w odniesieniu do tych osób Policja może podejmować tylko czynności niecierpiące zwłoki, na podstawie przepisu art. 17 § 2 k.p.k.

2. Osoby korzystające z immunitetów krajowych można zatrzymać wyłącznie w razie ujęcia na gorącym uczynku przestępstwa, jeżeli zatrzymanie jest niezbędne dla zapewnienia prawidłowego toku postępowania. O zatrzymaniu należy niezwłocznie powiadomić kierownika jednostki Policji, prokuratora i dyżurnego Komendy Głównej Policji.

3. Uzyskanie zezwolenia na ściganie osoby korzystającej z immunitetu krajowego jest konieczne, gdy zebrane materiały uzasadniają przedstawienie danej osobie zarzutów. O uzyskanie zezwolenia należy zwrócić się do prokuratora.

4. Umożnienie postępowania z powodu braku zezwolenia nie stanowi przeszkody do podjęcia postępowania po uzyskaniu wymaganego zezwolenia.

5. Za czyny popełnione w trakcie trwania immunitetów krajowych osoby z nich korzystające należy pociągnąć do odpowiedzialności karnej po wygaśnięciu immunitetów, art. 104 § 1 k.k. stosuje się odpowiednio. Jeżeli czyn związany był z wykonywaniem mandatu lub czynności służbowych, do pociągnięcia do odpowiedzialności karnej, nawet po wygaśnięciu immunitetu, niezbędna jest zgoda uprawnionego organu, jeżeli tak stanowi ustawa określająca ten immunitet.

§ 178. Wytyczne nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 25 maja 2004 r. w sprawie postępowania policjantów wobec osób korzystających z immunitetów i przywilejów dyplomatycznych lub konsularnych oraz osób korzystających z immunitetów krajowych (Dz. Urz. KGP Nr 9, poz. 43) stosuje się do osób, o których mowa w tym dziale.

Dział 15

Ewidencja i przechowywanie dowodów rzeczowych, mienia tymczasowo zajętego i innych rzeczy

§ 179. 1. Dowodem rzeczowym, zwanym dalej "dowodem", są przedmioty, dokumenty i ślady kryminalistyczne, o których mowa w § 122 regulaminu prokuratury, co do których policjant lub prokurator wydał postanowienie o uznaniu za dowód rzeczowy.

2. Dokumentację związaną z dowodami stanowią:

- 1) wykaz dowodów rzeczowych/przedmiotów zabezpieczonych w toku postępowania;
- 2) księga dowodów rzeczowych/przedmiotów;
- 3) dowód wpłaty na konto sum depozytowych;
- 4) deklaracja depozytowa i dowód depozytowy;
- 5) protokół oddania rzeczy na przechowanie pod dozór odpowiedzialny osobie godnej zaufania;
- 6) dokumenty przyjęcia, wydania lub przekazania dowodu;

- 7) protokoły zdawczo-odbiorcze;
- 8) protokoły okresowych inwentaryzacji dowodów;
- 9) postanowienie o uznaniu za dowód rzeczowy i inne orzeczenia organu prowadzącego postępowanie karne w przedmiocie dowodów rzeczowych.

§ 180. 1. Dowody, poza włączonymi do akt głównych postępowania oraz tymi, o których mowa w art. 230 § 3 i art. 231 - 233 k.p.k., przechowuje się w jednostkach Policji wyłącznie w pomieszczeniu lub w pomieszczeniach specjalnie wydzielonych na potrzeby magazynu dowodów rzeczowych i przedmiotów, odpowiednio zabezpieczonych przed dostępem osób nieuprawnionych oraz wyposażonych w regały, szafy, urządzenia chłodnicze, wagowe i pomiarowe, zwanych dalej "magazynem".

2. Dowody w opakowaniach gwarantujących właściwe przechowanie i zachowanie ich tożsamości przyjmuje do magazynu, prowadzi ich ewidencję i odpowiada za ich przechowywanie, z zastrzeżeniem ust. 3, osoba wyznaczona przez kierownika jednostki Policji lub kierownika komórki, zwana dalej "depozytariuszem".

3. Przedmioty lub dokumenty, których nie uznano postanowieniem za dowody, zwane dalej "przedmiotami", przed ich wydaniem osobie uprawnionej można przechowywać w metalowej szafie użytkowanej przez policjanta prowadzącego postępowanie, w wydzielonej części magazynu, w odpowiednio zabezpieczonym innym pomieszczeniu niebędącym magazynem albo oddać na przechowanie osobie godnej zaufania, z zaznaczeniem obowiązku przedstawienia ich na każde żądanie uprawnionego policjanta, prokuratora lub przedstawiciela organu.

4. Wszystkie rzeczy zabezpieczone podczas dokonywania czynności niecierpiących zwłoki przechowuje się w zamkniętej metalowej szafie dyżurnego jednostki Policji, jeżeli nie jest możliwe przekazanie ich prowadzącemu postępowanie, policjantowi komórki techniki kryminalistycznej, biegłemu bądź depozytariuszowi. Dyżurny kończący zmianę przekazuje klucze od szafy policjantowi przejmującemu dyżur i odbiera od niego pokwitowanie przejęcia rzeczy. Inne rzeczy, których gabaryty lub właściwości nie pozwalają na umieszczenie ich w szafie, przechowuje się w sposób uniemożliwiający dostęp do nich osobom nieuprawnionych. Kierownik jednostki Policji lub upoważniony przez niego policjant może wyznaczyć inne miejsce przechowania rzeczy. Przepisu nie stosuje się do dyżurnego Komendy Głównej Policji, a także do przedmiotów i substancji wymienionych w ust. 5.

5. Przedmioty i substancje, o których mowa w art. 232a § 1 k.p.k. i rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad i miejsca przechowywania w postępowaniu karnym przedmiotów i substancji stwarzających niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia oraz warunków i sposobu ich zniszczenia (Dz. U. Nr 108, poz. 1025), w postaci materiałów wybuchowych lub łatwo palnych, materiałów radioaktywnych, substancji trujących, duszących lub parzących, a także niebezpieczne materiały mikrobiologiczne - bez przywożenia do jednostki Policji przekazuje się podmiotowi wymienionemu w załączniku nr 1 do zarządzenia.

§ 181. Pojazdy silnikowe, statki wodne lub powietrzne przechowuje się, w miarę posiadanych możliwości, w obiektach lub na wydzielonych do tego celu placach jednostek Policji. Mogą być także przechowywane w innych miejscach, w szczególności na parkingach, na przystaniach lub w hangarach prowadzonych przez przedsiębiorców bądź inne podmioty, gwarantujących prawidłowe wykonanie umowy przechowania.

§ 182. 1. Dokumenty, fotografie, folie daktyloskopijne, ślady biologiczne w stanie wysuszonym oraz inne ślady, a także inne małe przedmioty, jeśli zostały zwrócone po ich wykorzystaniu w badaniach, mogą być załączone do akt głównych postępowania, jeżeli ich rozmiary, wartość lub znaczenie dla sprawy na to pozwalają. Umieszcza się je we włączonej do akt kopercie lub innym podobnym opakowaniu, na którym opisuje się zawartość i wskazuje datę uzyskania dowodu lub przedmiotu oraz czynność, podczas której zostały zabezpieczone.

2. Nośnik użyty do utrwalenia obrazu lub dźwięku dla celów procesowych, po opakowaniu i zarejestrowaniu w wykazie dowodów rzeczowych/przedmiotów, należy dołączyć do akt głównych postępowania, jeżeli rozmiary nośnika na to pozwalają. W innych przypadkach nośnik przekazuje się do magazynu.

§ 183. Polskie i zagraniczne znaki pieniężne będące w obiegu, nienoszące śladów przestępstwa lub przestępcy, a także jeżeli z innych powodów nie jest konieczne zachowanie ich w konkretnych egzemplarzach, wpłaca się na konto sum depozytowych sądu rejonowego właściwego dla rozpoznania sprawy, a gdy właściwy jest inny sąd - na konto depozytowe prokuratury apelacyjnej lub okręgowej.

§ 184. 1. Przedmioty wartościowe, takie jak złoto i monety złote, platyna, srebro i monety srebrne, wyroby użytkowe ze złota, platyny lub srebra, kamienie szlachetne i półszlachetne, perły naturalne i hodowlane, korale, bursztyny, zagraniczne środki płatnicze, zagraniczne i krajowe papiery wartościowe oraz polskie lub obce znaki pieniężne będące w obiegu, które powinny być zachowane w konkretnych egzemplarzach, noszące ślady przestępstwa lub przestępcy, przekazuje się na przechowanie w oddziale Narodowego Banku Polskiego jako depozyt zamknięty.

2. Przedmioty o wartości artystycznej lub historycznej, w szczególności zabytki ruchome, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 ze zm.¹⁷) oddaje się na przechowanie właściwej instytucji, w szczególności muzeum, archiwum lub bibliotece.

§ 185. 1. Czynności związane z przekazaniem dowodów lub przedmiotów do depozytu bankowego lub z oddaniem na przechowanie właściwej instytucji wykonuje policjant prowadzący postępowanie, z wyjątkiem złożenia rzeczy do depozytu sądowego, co pozostaje w kompetencji prokuratora.

2. Przed złożeniem depozytu wartościowego w banku lub oddaniem na przechowanie właściwej instytucji, w miarę potrzeb, sporządza się kopie bądź fotografie dowodów lub przedmiotów. Depozyt należy przekazać do banku lub instytucji niezwłocznie po uzyskaniu dowodu lub przedmiotu.

3. Przedmioty wartościowe przekazywane do banku należy komisyjnie zapakować w sposób trwały, uniemożliwiający wyjęcie zawartości bez widocznego uszkodzenia opakowania, a opakowanie dodatkowo zabezpieczyć pieczęciami lub stemplami. Ponadto sposób opakowania i zabezpieczenia depozytu należy dostosować do wymagań jednostki Narodowego Banku Polskiego, w której składany jest depozyt.

4. Na opakowaniu depozytu wpisuje się nazwę i adres składającego depozyt, numer deklaracji depozytowej oraz określa zawartość depozytu. Należy także sporządzić w trzech jednobrzmiących egzemplarzach protokół zapakowania depozytu wartościowego, którego jeden egzemplarz umieszcza się wewnątrz opakowania depozytu, po jednym - w aktach głównych i kontrolnych postępowania.

5. Na dowód przyjęcia depozytu jednostka banku wydaje składającemu dowód depozytowy. Kopie dowodu depozytowego załącza się do akt głównych i kontrolnych postępowania.

6. Składający depozyt obowiązany jest wypełnić deklarację depozytową w co najmniej pięciu jednobrzmiących egzemplarzach: dwa dla banku, jeden do umieszczenia wewnątrz opakowania, po jednym do akt głównych i kontrolnych postępowania. Jeśli składający depozyt określi w deklaracji depozytowej podmiot, do którego dyspozycji depozyt jest składany, przekazuje temu podmiotowi kolejny egzemplarz deklaracji depozytowej wraz z dowodem depozytowym. Deklarację depozytową podpisuje upoważniony policjant, którego wzór podpisu znajduje się w banku.

7. W przypadku zmiany podmiotu, do którego dyspozycji depozyt został złożony, należy pisemnie zawiadomić bank o tej zmianie. Pismo podpisuje policjant, którego wzór podpisu został złożony w banku. Na podstawie tego pisma bank sporządza odpowiednią adnotację w książce depozytów i na deklaracji depozytowej. Przekazania dowodu depozytowego i deklaracji depozytowej nowemu podmiotowi dysponującemu dokonuje podmiot dotychczas dysponujący depozytem.

8. Wydanie depozytu następuje na podstawie pisemnego polecenia wydania depozytu za zwrotem dowodu depozytowego. Pisemne polecenie wydania depozytu podpisuje policjant, o którym mowa w ust. 7.

9. Depozyt wartościowy zapakuje się i rozpakowuje komisyjnie. W skład komisji wchodzi minimum trzy osoby, w tym kierownik jednostki lub wyznaczony przez niego policjant.

§ 186. 1. Broń palną, w tym bojową, myśliwską, sportową i broń gazową, alarmową i sygnałową, pneumatyczną oraz amunicję przechowuje się w magazynie, o którym mowa w § 180 ust. 1, lub w innym magazynie wskazanym decyzją komendanta wojewódzkiego (Stołecznego) Policji, dostosowanym do wymogów stawianym magazynom broni i amunicji.

2. O ujawnieniu podczas czynności materiałów lub przyrządów wybuchowych powiadamia się komórkę minersko-pirotechniczną Policji.

3. Miejsca przechowywania, adresy i numery telefonów podmiotów odpowiedzialnych za przechowywanie materiałów wybuchowych i łatwo palnych, materiałów radioaktywnych, substancji trujących, duszących, parzących, a także niebezpiecznych materiałów mikrobiologicznych zawiera załącznik nr 1 do zarządzenia.

§ 187. 1. Niezwłocznie po uzyskaniu pierwszego dowodu lub przedmiotu, policjant prowadzący postępowanie sporządza w czterech jednobrzmiących egzemplarzach wykaz dowodów rzeczowych/przedmiotów zabezpieczonych w toku postępowania, zwany dalej "wykazem":

1) nr 1 (oryginał) - włącza się do akt głównych;

2) nr 2 wraz z dowodami lub przedmiotami podlegającymi przechowaniu w magazynie, jeżeli są dostępne - niezwłocznie przekazuje depozytariuszowi, który ewidencjonuje wykaz w księdze

dowodów rzeczowych/przedmiotów, załącza go do księgi, a dowody lub przedmioty przyjmuje do magazynu lub zwraca, jeśli mają być przechowywane w innym miejscu;

3) nr 3 - włącza się do akt kontrolnych;

4) nr 4 - wykorzystuje się przy przekazywaniu dowodów do prokuratury lub innego organu albo instytucji.

2. Do wykazu wpisuje się wszystkie dowody i przedmioty, niezależnie od miejsca i sposobu ich przechowywania.

3. W razie przekazania dowodów albo przedmiotów lub ich części do banku, zwrócenia uprawnionej osobie, przekazania ich albo oddania pod dozór odpowiedzialny, przekazania prokuratorowi lub sądowi - policjant prowadzący postępowanie dokonuje odpowiednich zapisów w egzemplarzach nr 1, 3 i 4 wykazu, uzyskane zaś kopie dowodów depozytowych, pokwitowania, zobowiązania lub protokoły oddania rzeczy na przechowanie załącza do akt głównych, umieszczając bezpośrednio po protokołach czynności, których dotyczą.

4. Wykazy numeruje się według kolejności ich sporządzenia.

§ 188. 1. W księdze dowodów rzeczowych/przedmiotów rejestruje się w całości wykazy, które stanowią załącznik do księgi.

2. Depozytariusz, przyjmując dowody lub przedmioty do magazynu, każdorazowo sprawdza ich zgodność z opisem w wykazie, który musi być zgodny z zapisem w protokole czynności, podczas której dowód lub przedmiot uzyskano.

3. Depozytariusz przed przyjęciem dowodów lub przedmiotów do magazynu sprawdza ich oznaczenie na opakowaniach bądź na przymocowanych do nich metryczkach:

1) imię i nazwisko osoby, której dotyczy;

2) numer RSD;

3) numer wykazu dowodów/przedmiotów, numer pozycji tego wykazu.

4. Jeżeli zachodzi potrzeba pobrania dowodu lub przedmiotu z magazynu, depozytariusz odnotowuje ten fakt w swoim egzemplarzu wykazu w kolumnie oznaczonej "ewidencja obiegu w magazynie".

§ 189. 1. W toku postępowania, a także obowiązkowo przed przekazaniem prokuratorowi akt umorzonego lub zawieszzonego postępowania, policjant weryfikuje zgromadzone dowody pod kątem ich zbędności dla postępowania. W razie stwierdzenia, iż odegrały one swoją rolę dowodową, należy zastosować tryb określony, w art. 230 § 2 k.p.k. Decyzja o zbędności dla postępowania dowodu poprzedzona jest akceptacją przełożonego policjanta.

2. W razie wątpliwości, czy dowód jest zbędny dla postępowania, wydanie go osobie uprawnionej należy uzgodnić z prokuratorem. Jeżeli prokurator wydał postanowienie o uznaniu za dowód rzeczowy, który odegrał w postępowaniu swoją rolę dowodową, policjant każdorazowo zwraca się do prokuratora o podjęcie decyzji i naniesienie na postanowieniu o uznaniu za dowód rzeczowy lub na wykazie dowodów rzeczowych/przedmiotów odpowiedniej adnotacji o wydaniu dowodu.

3. Policjant, przysyłając prokuratorowi akta główne umorzonego lub zawieszzonego postępowania, umieszcza w piśmie przewodnim informację o miejscu przechowywania wszystkich dowodów, których nie przekazano prokuratorowi wraz z aktami oraz wnioskuje o podjęcie decyzji co do dowodów i ich przejęcie. Informacja o miejscu przechowywania dowodów może nastąpić przez wskazanie odpowiednich kart akt postępowania.

4. Dowody w sprawach zakończonych kierowanych do sądu policjant przekazuje bezpośrednio do sądu lub po uzgodnieniu z prokuratorem przekazuje je prokuratorowi.

§ 190. 1. Podczas przekazywania dowodów lub przedmiotów między Policją i finansowymi organami dochodzenia należy przestrzegać następujących zasad:

1) Policja i finansowe organy dochodzenia przekazują dowody zgodnie ze sporządzonym wykazem i w stanie opisanym w protokole oględzin lub innej czynności, podczas której zostały zabezpieczone;

2) przekazywanie rzeczy wielkogabarytowych lub w znacznych ilościach w miejsce wskazane przez organ przejmujący odbywa się w terminie z nim uzgodnionym, nie później jednak niż w ciągu 3 dni roboczych, licząc od dnia następnego po wpływie do odbiorcy akt sprawy; z przekazania sporządza się protokół zdawczo-odbiorczy;

3) jeżeli przedmiotem przekazania jest pojazd silnikowy znajdujący się na innym parkingu lub w innym miejscu niż wskazany przez organ przejmujący, zorganizowanie transportu należy do tego organu;

4) pozostałe dowody lub przedmioty Policja i finansowe organy dochodzenia przekazują wraz z aktami sprawy do siedziby organu przejmującego.

2. Jeżeli finansowy organ dochodzenia uzna się niewłaściwym rzeczowo do dalszego prowadzenia sprawy, przekazuje ją za pośrednictwem prokuratora do właściwej jednostki Policji. Przekazanie

dowodów lub przedmiotów do Policji następuje po akceptacji przez prokuratora przekazania sprawy, najpóźniej jednak w ciągu 7 dni.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio przy przekazywaniu dowodów lub przedmiotów pomiędzy Policją a innymi organami. Przepisu nie stosuje się wobec prokuratury i sądu.

§ 191. 1. Nadzór nad postępowaniem z dowodami lub przedmiotami w jednostkach Policji i w komórkach podległych komendantowi wojewódzkiemu (Stołecznemu) Policji sprawuje kierownik komórki dochodzeniowo-śledczej komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji. W przypadku gdy w strukturze komendy wojewódzkiej Policji nie powołano komórki dochodzeniowo-śledczej lub nadzoru nad postępowaniem przygotowawczym, komendant wojewódzki (Stołeczny) Policji wyznacza spośród kierowników komórek służby kryminalnej odpowiedzialnego za nadzór w tym zakresie. Nadzór nad postępowaniem z dowodami w służbie śledczej sprawuje naczelnik zarządu lub wydziału, w którym prowadzone są postępowania.

2. Komisyjną inwentaryzację dowodów i przedmiotów w styczniu każdego roku zarządzają policjanci, o których mowa w ust.1, a w jednostkach Policji podległych komendantowi wojewódzkiemu (Stołecznemu) Policji komendanci tych jednostek. W służbie śledczej inwentaryzację zarządza naczelnik zarządu lub wydziału, w którym prowadzone są postępowania.

3. Inwentaryzacja, o której mowa w ust. 2, powinna być zakończona w terminie 45 dni od daty jej zarządzenia. Komendanci jednostek Policji podległych komendantowi wojewódzkiemu (Stołecznemu) Policji i kierownicy komórek komend wojewódzkich (Stołecznej) Policji przekazują jeden egzemplarz protokołu inwentaryzacji kierownikowi komórki, o którym mowa w ust. 1 zdanie pierwsze lub drugie. W służbie śledczej protokół z inwentaryzacji przekazuje się naczelnikowi zarządu lub wydziału, który zarządził inwentaryzację.

§ 192. Przepisy działu stosuje się odpowiednio do składników tymczasowo zajętego mienia ruchomego w okresie niezbędnym do wydania postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym, o którym mowa w art. 295 § 4 k.p.k.

Dział 16

Obowiązki rejestracyjne w postępowaniu

§ 193. 1. W każdej jednostce Policji prowadzi się Rejestr Śledztw i Dochodzeń, zwany dalej "RSD", oraz Rejestr Postępowań Sprawdzających i Odmów Wszczęcia Postępowania Preparatoryjnego, zwany dalej "RPSiOW". Rejestry prowadzi się w postaci ksiąg lub na elektronicznym nośniku informacji.

2. Jeżeli w jednostce Policji prowadzi się więcej niż jeden rejestr tego samego rodzaju, oznacza się te rejestry wielką literą; sygnatura akt uzupełniona wówczas zostaje przez dodanie odpowiedniej litery po skrócie RSD lub RPSiOW poprzedzonej myślnikiem.

3. Rejestry, o których mowa w ust. 1, prowadzi policjant lub pracownik wyznaczony przez kierownika jednostki Policji lub komórki.

4. Nadzór nad prowadzeniem RSD i RPSiOW w jednostkach Policji i komórkach sprawuje kierownik komórki dochodzeniowo-śledczej. Jeżeli w strukturze jednostki Policji nie wyodrębniono komórki dochodzeniowo-śledczej, nadzór sprawuje kierownik innej komórki służby kryminalnej wyznaczony przez kierownika jednostki Policji. W jednostkach Policji, w których nie wyodrębniono służby kryminalnej - nadzór sprawują ich kierownicy lub wyznaczeni przez nich przełożeni. W służbie śledczej nadzór sprawuje naczelnik zarządu lub wydziału, w którym prowadzone są postępowania.

§ 194. 1. Do RSD wpisuje się:

- 1) śledztwa i dochodzenia wszczęte i zakończone przez Policję, w tym dochodzenia o przestępstwa i wykroczenia skarbowe;
- 2) śledztwa i dochodzenia wszczęte przez Policję i przejęte przez prokuratora do dalszego prowadzenia;
- 3) śledztwa i dochodzenia wszczęte przez Policję i przekazane do prowadzenia innym organom;
- 4) śledztwa i dochodzenia wszczęte przez prokuratora i powierzone Policji w całości lub w określonym zakresie;
- 5) śledztwa i dochodzenia wszczęte przez inny organ i przekazane Policji do prowadzenia;
- 6) postępowania w niezbędnym zakresie przejęte przez prokuratora do dalszego prowadzenia;
- 7) postępowania w niezbędnym zakresie przekazane prokuratorowi w celu skierowania ich do prowadzenia innym organom;
- 8) postępowania w niezbędnym zakresie przekazywane przez Policję bezpośrednio innym organom;

- 9) postępowania w niezbędnym zakresie, w których wydano postanowienie o umorzeniu, w tym o umorzeniu i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw;
- 10) materiały zebrane w trybie art. 37 u.p.n. przekazane sędziemu rodzinnemu z wnioskiem o wszczęcie postępowania o czyn karalny popełniony przez nieletniego, z wyłączeniem czynów karalnych wyczerpujących znamiona wykroczeń wymienionych w art. 1 § 2 pkt 2 lit. b u.p.n.;
- 11) postępowania wszczęte przez sędziego rodzinnego i powierzone Policji w określonym zakresie, jeśli Policja uprzednio nie wykonywała w tej samej sprawie czynności, o których mowa w art. 37 § 1 u.p.n.;
- 12) materiały wyłączone z postępowania przygotowawczego do odrębnego prowadzenia o poszczególne czyny lub względem poszczególnych osób.

2. Do RPSiOW wpisuje się zawiadomienia o przestępstwach niezwłocznie po podjęciu decyzji o przeprowadzeniu postępowania sprawdzającego lub o odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego bez przeprowadzenia postępowania sprawdzającego.

§ 195. 1. W jednostkach Policji prowadzi się w postaci papierowej lub elektronicznej rejestry lub wykazy dla:

- 1) rozpoznawanych przez sąd zażaleń na zatrzymanie osoby;
- 2) zażaleń na czynności dokonywane przez policjantów;
- 3) wystąpień prokuratora w trybie art. 326 § 4 k.p.k.;
- 4) nadzorów, jeżeli nadzory są prowadzone;
- 5) spraw skierowanych do instytucji lub osoby godnej zaufania w celu przeprowadzenia postępowania mediacyjnego;
- 6) pozytywnych wskazań systemu AFIS i pozytywnych porównań kodu genetycznego ze zbiorów prowadzonych na zasadach określonych w zarządzeniu wskazanym w § 74 ust. 5 wraz z informacją o efektach działań podjętych w wyniku tych wskazań lub porównań; informacja o efektach działań powinna być weryfikowana nie rzadziej niż raz w miesiącu.

2. Rejestr lub wykaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 6, obejmujący dane ze wszystkich jednostek Policji działających w terytorialnym zasięgu działania komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji, prowadzi się w wydziale dochodzeniowo-śledczym, a jeżeli go nie powołano - w wydziale kryminalnym komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji.

3. Dla spraw prowadzonych przez służbę śledczą rejestr lub wykaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 6, prowadzi się w zarządach lub wydziałach Centralnego Biura Śledczego KGP.

4. Kierownik jednostki Policji lub komórki może polecić prowadzenie innych rejestrów lub wykazów niż wymienione w ust. 1, w szczególności:

- 1) korespondencji z zakresu obrotu prawnego z zagranicą;
- 2) wniosków własnych lub innej jednostki Policji o przeprowadzenie czynności;
- 3) poleceń prokuratora o dokonanie poszczególnych czynności w postępowaniu, o których mowa w art. 311 § 3 k.p.k.;
- 4) wniosków do prokuratora o wystąpienie do sądu o zastosowanie tymczasowego aresztowania;
- 5) wniosków do prokuratora o zastosowanie poręczenia majątkowego, dozoru policyjnego lub innych środków zapobiegawczych;
- 6) wniosków do prokuratora o zastosowanie zabezpieczenia majątkowego, w szczególności poprzedzonego tymczasowym zajęciem mienia ruchomego;
- 7) osób tymczasowo aresztowanych w toku śledztwa lub dochodzenia;
- 8) spraw o przestępstwa z oskarżenia prywatnego, w których Policja przyjęła skargę i skierowała ją do sądu lub dokonywała czynności na polecenie sądu;
- 9) pozytywnych wskazań lub porównań, innych niż wymienione w ust. 1 pkt 6, centralnych kryminalistycznych baz danych, w szczególności Automatycznego Systemu Identyfikacji Balistycznej, wraz z informacją o efektach działań podjętych w wyniku tych wskazań lub porównań.

5. Dla spraw rejestrowanych w RSD, a także RPSiOW prowadzi się skorowidze zawierające wykazy alfabetyczne podejrzanych, pokrzywdzonych oraz osób zawiadamiających o przestępstwie.

6. Przepis § 193 ust. 3 stosuje się odpowiednio.

§ 196. 1. W przypadku prowadzenia rejestrów lub wykazów w formie elektronicznej obowiązkowe jest sporządzenie pełnego ich wydruku według stanu na dzień 31 grudnia i złożenie tego wydruku do archiwum zgodnie z przepisami zarządzenia nr 28 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 września 2000 r. w sprawie organizacji i zakresu działania archiwów zakładowych i składnic akt oraz zasad postępowania z materiałami archiwalnymi i dokumentacją niearchiwalną w resorcie spraw wewnętrznych i administracji (Dz. Urz. MSWiA Nr 4, poz. 20), a także przepisami jednolitego rzeczowego wykazu akt Policji. Wydruki mogą być także sporządzane według stanu na koniec miesiąca, kwartału, półrocza. Decyzję o sporządzeniu wydruku za okres krótszy niż rok, podejmuje kierownik jednostki Policji lub komórki, w której prowadzony jest rejestr bądź wykaz.

2. W razie prowadzenia rejestrów lub wykazów na elektronicznym nośniku informacji należy stosować właściwe procedury i środki chroniące przed zniszczeniem lub modyfikacją zapisu.

§ 197. 1. W postępowaniu policjant obowiązany jest wykonać sprawdzenia i rejestracje, o których mowa w zarządzeniu nr 350 Komendanta Głównego Policji z dnia 1 lipca 2003 r. w sprawie zbierania, gromadzenia, przetwarzania i opracowywania danych statystycznych o przestępczości oraz zamachach samobójczych i wypadkach tonięcia (Dz. Urz. KGP Nr 14, poz. 74 ze zm.¹⁸) i w zarządzeniu wskazanym w § 74 ust. 5.

2. Policjant obowiązany jest wykonać czynności rejestracyjne określone w instrukcji wydanej na podstawie pkt 4 Porozumienia Komendanta Głównego Policji i Prokuratora Generalnego z dnia 18 października 2002 r. w sprawie przekazywania informacji kryminalnych do Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych.

3. Wykonanie sprawdzeń i rejestracji odnotowuje się odpowiednio w RSD lub RPSiOW, a także w karcie kontrolnej sprawy i w "informacji o rejestracjach".

Dział 17

Zasady obliczania i dokumentowania wydatków w postępowaniu przygotowawczym

§ 198. 1. Policja pokrywa wydatki:

- 1) w śledztwach i dochodzeniach wszczętych przez prokuratora i powierzonych do prowadzenia Policji w całości albo określonym zakresie, z wyjątkiem wydatków wynikających z wykonania wydanych przez prokuratora postanowień i związanych z ich realizacją zarządzeń;
- 2) w postępowaniach przygotowawczych wszczętych przez Policję, z wyjątkiem wydatków wynikających z wykonania wydanych przez prokuratora postanowień i związanych z ich realizacją zarządzeń;
- 3) w postępowaniach przygotowawczych wszczętych przez inny organ i powierzonych przez prokuratora do dalszego prowadzenia Policji od dnia wydania zarządzenia o powierzeniu, z wyjątkiem wydatków ponoszonych przy wykonywaniu wydanych przez prokuratora postanowień i związanych z ich realizacją zarządzeń;
- 4) w sprawach realizowanych w trybie art. 308 § 1 i 2 k.p.k., z wyjątkiem wydatków związanych z czynnościami dokonywanymi osobiście lub kierowanymi przez prokuratora albo wykonywanymi przez Policję na podstawie postanowień bądź zarządzeń prokuratora;
- 5) w sprawach zwróconych przez prokuratora celem uzupełnienia braków postępowania przygotowawczego, od dnia wpływu do jednostki Policji akt postępowania do dnia przekazania akt prokuratorowi po wykonaniu zleconych czynności, z wyjątkiem wydatków związanych z realizacją wydanych w tym okresie przez prokuratora postanowień.

2. Policja nie pokrywa wydatków związanych z czynnościami zleconymi Policji przez prokuratora z tytułu pomocy prawnej dla zagranicy.

3. Wydatki Policji wchodzące w skład kosztów postępowania przygotowawczego określa załącznik nr 2 do zarządzenia.

§ 199. 1. Wydatki określone w załączniku nr 2 wykazuje się poprzez dołączenie do akt głównych postępowania przygotowawczego:

- 1) formularza Ms-15 - "Rachunek kosztów stawiennictwa świadka";
- 2) kopii wykazu dodatkowych należności pieniężnych;
- 3) notatki urzędowej zawierającej zestawienie poniesionych w podróży służbowej wydatków, sporządzonej przez policjanta delegowanego lub prowadzącego postępowanie przygotowawcze albo zestawienia kosztów delegacji służbowych w związku z prowadzonym postępowaniem przygotowawczym, sporządzonego przez komórkę finansową jednostki Policji;
- 4) faktur lub rachunków wystawionych przez zleceniobiorców;
- 5) formularza Mp-16 - "Obliczenie należności za konwojowanie" z wpisem w odpowiednich polach;
- 6) formularza "Koszty przeprowadzenia badań i wydania opinii" z wpisem w odpowiednich polach;
- 7) formularza Ms-58/1 - "Zestawienie wydatków w postępowaniu przygotowawczym....." z wpisem w odpowiednich polach;
- 8) odpowiednich dokumentów lub ich kopii będących podstawą decyzji organu prowadzącego postępowanie o pokryciu wydatków.

2. Przed przekazaniem akt postępowania prokuratorowi, sądowi lub innemu organowi z wnioskiem o jego zakończenie policjant sprawdza, czy do akt dołączone zostały wszystkie dokumenty dotyczące kosztów.

§ 200. Przy rozliczaniu wydatków między Policją a powszechnymi jednostkami organizacyjnymi prokuratury stosuje się następujące zasady:

- 1) wydatki w okresie zawieszenia postępowania przygotowawczego, a także wynikające z przeprowadzenia zleconych Policji przez prokuratora czynności dowodowych, mających na celu sprawdzenie okoliczności uzasadniających wydanie postanowienia o podjęciu lub wznowieniu postępowania przygotowawczego, są wykładane przez prokuraturę lub Policję na zasadach ogólnych;
- 2) Policja wykląda wydatki związane z przechowywaniem dowodów przez okres 14 dni od daty otrzymania przez prokuratora wniosku o wydanie lub zatwierdzenie decyzji kończącej postępowanie; okres ten wynosi 7 dni, jeżeli w stosunku do podejrzanego zastosowano tymczasowe aresztowanie; po upływie tego terminu wszystkie wydatki związane z przechowywaniem dowodów, poza kosztami własnymi Policji, ponosi prokuratura lub sąd; z upływem terminu, o którym mowa powyżej. Policja powiadamia pisemnie przechowującego dowody o zmianie płatnika;
- 3) jeżeli w związku z wystawieniem rachunku należność uregulował organ, który nie ponosi tego wydatku lub ponosi go w części, to wzajemne rozliczenie płatności pomiędzy prokuraturą lub sądem a Policją następuje przelewem na podstawie faktur w terminie nie dłuższym niż 7 dni od otrzymania faktury.

§ 201. Przy rozliczaniu wydatków związanych z dokonaniem zleconych czynności, o których mowa w § 157, między jednostkami Policji stosuje się następujące zasady:

- 1) wydatki wynikające z realizacji czynności zleconych wykładane są przez jednostkę Policji zlecającą wykonanie czynności;
- 2) jeżeli należność uregulowała jednostka Policji dokonująca czynności, na podstawie noty księgowej obciąża poniesionymi wydatkami jednostkę Policji zlecającą;
- 3) jednostka Policji wykonująca czynności przesyła dokumentację dotyczącą należności wraz z materiałami lub w ślad za nimi, niezwłocznie po uzyskaniu noty księgowej.

§ 202. Wydatki w ramach postępowania w niezbędnym zakresie i postępowania sprawdzającego, a także związane z przyjęciem zawiadomienia o przestępstwie, których materiały przekazano do innej jednostki Policji, wykładane są przez tę jednostkę Policji, która postępowanie przeprowadziła lub przyjęła zawiadomienie.

§ 203. 1. Wydatki dotyczące czynności przeprowadzonych w postępowaniu przygotowawczym przekazanych do innej jednostki Policji do dalszego prowadzenia lub przekazanych w celu połączenia z innym postępowaniem - do dnia przekazania akt postępowania lub wydania postanowienia o połączeniu wykładane są przez jednostkę Policji, która prowadziła sprawę przekazaną lub dołączoną.

2. Jeżeli wydatki w sprawach, o których mowa w ust. 1, uregulowała w całości jednostka Policji, która przejęła postępowanie albo wydatki w tych sprawach po połączeniu lub przekazaniu uregulowała jednostka Policji, która prowadziła sprawę przed zmianą, to rozliczenie między jednostkami następuje na podstawie not księgowych.

§ 204. 1. Rozliczanie wydatków w postępowaniach przekazywanych między Policją a finansowymi organami dochodzenia odbywa się na następujących zasadach:

- 1) Policja lub finansowy organ dochodzenia przekazujący dowody lub przedmioty niezgodnie z właściwością miejscową lub rzeczową wykląda wydatki związane z ich przechowywaniem do dnia przekazania sprawy wraz z dowodem lub przedmiotem organowi, który będzie ją prowadził;
- 2) jeżeli czynności przekazania lub przeholowania pojazdu będą nieskuteczne w terminie uprzednio ustalonym z winy jednej ze stron - to zaistniałe koszty pokrywa strona, która zawiniła;
- 3) Policja powiadamia przedsiębiorcę wykonującego zlecane mu czynności o zmianie płatnika.

2. Przepisy ust. 1 stosuje się odpowiednio do przekazywania dowodów między Policją i innymi organami.

§ 205. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio w postępowaniu sprawdzającym.

Dział 18

Akta postępowania przygotowawczego

§ 206. 1. Po wszczęciu postępowania policjant prowadzący sprawę zakłada oddzielne tomy akt głównych i akt kontrolnych.

2. Akta główne oraz akta kontrolne postępowania umieszcza się w oddzielnych obwolucie, które oznacza się sygnaturą i opisuje, wskazując przedmiot sprawy. Akta kontrolne można umieszczać w obwolucie o grzbiecie szerokości umożliwiającej oznaczenie sygnatury oraz przedmiotu sprawy.

3. Obwolucę akt głównych i kontrolnych postępowania opatruje się pieczęcią z nazwą jednostki Policji.

4. Akt głównych dochodzenia zakończonego umorzeniem i wpisaniem sprawy do rejestru przestępstw można nie umieszczać w obwolucie, jeżeli zawierają nie więcej niż 10 kart. Wówczas do akt głównych należy dołączyć na odrębnej karcie "Informację o rejestracjach".

5. Sygnatura akt postępowania składa się z oznaczenia literowego rejestru, do którego postępowanie zostało wpisane, oznaczenia kolejnego numeru postępowania oraz dwóch ostatnich cyfr roku, w którym akta zostały założone, przykładowo RSD 5/04, RPSiOW 3/04.

6. Jeżeli w jednostce Policji prowadzi się więcej niż jeden rejestr tego samego rodzaju, stosuje się przepis § 193 ust. 2.

§ 207. 1. We wszystkich sprawach nieskomplikowanych należy przestrzegać chronologicznego układu akt według daty, godziny sporządzenia lub wpływu dokumentów.

2. W sprawach wielowątkowych układ dokumentów w aktach może być związany z wyjaśnieniem kolejnych wątków sprawy.

3. Dopuszcza się możliwość innego ułożenia akt głównych niż wskazano w ust. 1 i 2, jeżeli prokurator nadzorujący postępowanie przygotowawcze uzna to za celowe.

§ 208. 1. Akta główne układa się w tomach nieprzekraczających 200 kart. Dokumenty zawarte w poszczególnych tomach należy ponumerować, dokonując zapisu lub nadruku trwałym środkiem kryjącym w prawym górnym rogu. W przypadku zmiany numeracji poprzedni zapis lub nadruk należy przekreślić trwałym środkiem kryjącym koloru czerwonego.

2. Do każdego tomu akt głównych postępowania należy sporządzić przegląd akt w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, zachowując ciągłość numeracji kart dla całości akt postępowania. Jeden egzemplarz przeglądu akt załącza się do akt głównych, drugi do akt kontrolnych. Przegląd akt powinien być zakończony zapisem "Przegląd zawiera ... pozycji, co stanowi ... kart. Sporządził: stopień, imię, nazwisko policjanta oraz podpis" albo "Przegląd akt zawiera ... pozycji, co stanowi ... kart. Sporządził: imię, nazwisko oraz podpis pracownika cywilnego".

3. Dokumenty zawarte w poszczególnych tomach spraw zakończonych, jeżeli nie będą przez prokuratora kierowane do sądu, powinny być zszyte i opieczetowane.

§ 209. 1. Akta główne postępowania, po zatwierdzeniu przez prokuratora postanowienia o umorzeniu postępowania przygotowawczego z powodu niewykrycia sprawcy i po uprawomocnieniu się tej decyzji, wpływają do komórki prowadzącej czynności operacyjno-rozpoznawcze.

2. Przekazanie akt głównych Policji, po zatwierdzeniu przez prokuratora postanowienia o umorzeniu postępowania przygotowawczego z powodu niewykrycia sprawcy, następuje wyłącznie w celu kontynuowania czynności wykrywczych. Miejscem archiwizowania akt głównych są archiwa zakładowe prokuratury.

3. W okresie między przekazaniem akt do prokuratury w celu zatwierdzenia postanowienia o umorzeniu a ich zwrotem po uprawomocnieniu się decyzji prokuratora nie można zaprzestać prowadzenia przedsięwzięć wykrywczych.

4. Policjant, któremu przydzielono sprawy, winien dokonać ich analizy pod kątem wykorzystania zawartych w nich informacji w realizowanych przez siebie formach i metodach pracy operacyjnej. Przy analizie spraw należy w szczególności mieć na uwadze:

- 1) rodzaj popełnionego przestępstwa i częstotliwość jego występowania w podległym rejonie służbowym;
- 2) sposób działania sprawcy w kontekście innych niewykrytych przestępstw popełnionych tą samą metodą;
- 3) rodzaj utraconych przedmiotów;
- 4) rysopis sprawcy lub sprawców;
- 5) liczebność grupy, w której sprawca działał;
- 6) zabezpieczone dowody, w tym ślady kryminalistyczne, opinie biegłych i możliwości ich wykorzystania w realizowanych przez siebie czynnościach wykrywczych.

5. Jeżeli w umorzonych sprawach nie prowadzono żadnej formy pracy operacyjnej lub z analizy sprawy wynika, że nie miała ona związku z formą pracy operacyjnej, czynności operacyjno-rozpoznawcze prowadzi się w ramach rozpoznania operacyjnego, wszczętego z inicjatywy własnej policjanta, o którym

mowa w ust. 4, lub na polecenie przełożonego obejmując przestępstwa tożsame rodzajowo ze względu na ich kategorię, sposób lub miejsce popełnienia, rodzaj utraconych przedmiotów albo rodzaj śladów pozostawionych przez sprawcę lub sprawców.

6. Materiały uzyskane w toku prowadzonego rozpoznania gromadzi się w teczce zagadnieniowej lub w teczce operacyjnego sprawdzenia.

7. W przypadku ujawnienia danych pozwalających na wykrycie sprawcy policjant realizujący czynności operacyjno-rozpoznawcze sporządza notatkę urzędową, którą wraz z aktami umorzonego postępowania przekazuje do komórki, która prowadziła postępowanie, celem podjęcia na nowo umorzonego dochodzenia bądź wystąpienia do prokuratora z wnioskiem o podjęcie na nowo umorzonego śledztwa.

8. Czas wykorzystywania akt głównych postępowań przygotowawczych umorzonych z powodu niewykrycia sprawcy zależy od wagi przestępstwa oraz możliwości prowadzenia działań wykrywczych. Po uznaniu przez kierownika komórki, w której prowadzono czynności operacyjno-rozpoznawcze, że możliwości wykrywcze Policji zostały przynajmniej na tym etapie wyczerpane, akta zwraca się bezpośrednio do prokuratury. W sytuacjach wątpliwych i jeżeli czynności procesowe i operacyjno-rozpoznawcze prowadzone były w różnych komórkach, przekazanie akt winno być poprzedzone konsultacją z kierownikiem komórki, w której prowadzono postępowanie przygotowawcze.

9. Akta główne postępowań, o których mowa w ust. 8, zwraca się do prokuratury pojedynczo lub partiami. Do akt nie należy załączać notatek dokumentujących przeprowadzone czynności operacyjno-rozpoznawcze, a także notatek stwierdzających, że przeprowadzone czynności nie doprowadziły do ustalenia danych pozwalających na wykrycie sprawcy. W piśmie przewodnim należy użyć odpowiednio sformułowań:

- 1) w przypadku dochodzenia "po wykorzystaniu do czynności, o których mowa w art. 325f § 2 k.p.k.";
- 2) w przypadku śledztwa "po wyczerpaniu możliwości wykrywczych".

10. Podczas wykorzystywania w Policji akt głównych postępowań, o których mowa w ust. 1, mogą one być udostępnione innemu prokuratorowi lub sądowi jedynie za zgodą prokuratora z jednostki organizacyjnej prokuratury, w której dyspozycji akta pozostają.

§ 210. 1. Po zakończeniu postępowania przygotowawczego należy niezwłocznie upewnić się czy akta kontrolne zostały należycie skompletowane w celu złożenia ich do składnicy akt.

2. Akta kontrolne powinny być ponumerowane, zszyte, a w razie potrzeby ułożone w ponumerowane tomy. Do każdego tomu sporządza się w jednym egzemplarzu przegląd akt kontrolnych, który umieszcza się na początku tomu. Jeżeli akta kontrolne zawierają mniej niż 5 kart, przeglądu akt nie sporządza się.

3. Na aktach umieszcza się symbol odpowiedniej kategorii archiwalnej oraz oznacza okres przechowywania ich w składnicy akt.

4. Akta kontrolne układa się w kolejności dat sporządzenia lub wpływu dokumentów, w szczególności takich jak:

- 1) karta kontrolna, informacja o rejestracjach i karta nadzoru sprawy;
- 2) materiały rejestracyjno-sprawdzające;
- 3) kopie przeglądu akt głównych;
- 4) kopie postanowień o przedstawieniu zarzutów i tymczasowym aresztowaniu;
- 5) wnioski wraz uzasadnieniami o zastosowanie, zmianę lub uchylenie środka zapobiegawczego wraz z dokumentacją prokuratora o przychyleniu się do wniosku lub podjęciu innej decyzji;
- 6) plany, o których mowa w § 24, a także analizy;
- 7) kopie lub odpisy dokumentów związanych z zabezpieczeniem i przechowywaniem dowodów i przedmiotów;
- 8) kopie lub odpisy aktu oskarżenia albo postanowienia o umorzeniu postępowania;
- 9) kopie protokołu zatrzymania osoby i związane z pobytem zatrzymanych w policyjnym pomieszczeniu przeznaczonym dla osób zatrzymanych, policyjnej izbie dziecka i z przekazaniem do zakładu karnego, aresztu śledczego, schroniska dla nieletnich, młodzieżowego ośrodka wychowawczego lub socjoterapii albo ośrodka szkolno-wychowawczego;
- 10) kopia zestawienia wydatków w postępowaniu przygotowawczym;
- 11) kopie pism do prokuratora lub innych organów, w szczególności z wnioskiem o zakończeniu postępowania;
- 12) wytyczne, polecenia i uwagi prokuratora sprawującego nadzór nad postępowaniem przygotowawczym albo sędziego rodzinnego;
- 13) notatka pooględzinowa;
- 14) pisemna zgoda osób, których fotografie przybrano do okazania, o której mowa w § 115 ust. 3.

5. Kopie innych dokumentów mających istotne znaczenie dla przebiegu postępowania i jego wyniku można zastąpić adnotacją w karcie kontrolnej sprawy, na obwolucie lub na odrębnej karcie akt. Można załączyć również notatki z pracy wykrywczej, jeżeli ich umieszczenie w aktach głównych nie jest wskazane.

Dział 19

Nadzór nad postępowaniem sprawowany w Policji

§ 211. Nadzór nad postępowaniami prowadzonymi w Policji sprawują:

- 1) na szczeblu centralnym - Dyrektor Centralnego Biura Śledczego i Dyrektor Biura Spraw Wewnętrznych Komendy Głównej Policji albo wyznaczeni przez nich kierownicy komórek tych Biur - w odniesieniu do postępowań i czynności prowadzonych w podległych komórkach;
- 2) w komendzie wojewódzkiej (Stołecznej) Policji nad postępowaniami prowadzonymi przez jednostki Policji na terenie województwa:
 - a) kierownicy komórek dochodzeniowo-śledczych, a jeżeli nie powołano komórki dochodzeniowo-śledczej w strukturze komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji, wyznaczeni przez komendanta wojewódzkiego (Stołecznego) Policji kierownicy innych komórek służby kryminalnej,
 - b) kierownicy innych wyspecjalizowanych komórek służby kryminalnej, jeżeli w tych komórkach są prowadzone postępowania;
- 3) w pozostałych jednostkach Policji: kierownicy jednostek Policji, kierownicy komórek dochodzeniowo-śledczych, kierownicy innych komórek służby kryminalnej oraz komórek służby prewencyjnej w odniesieniu do postępowań prowadzonych przez podległych im policjantów.

§ 212. 1. Kierownicy jednostek Policji oraz komórek dochodzeniowo-śledczych, a także innych komórek służby kryminalnej, służby śledczej lub służby prewencyjnej albo właściwych do spraw wewnętrznych, jeżeli w tych jednostkach Policji lub w tych komórkach prowadzone są postępowania, odpowiedzialni są za ujawnianie przestępstw i czynów karalnych, wykrywanie ich sprawców w drodze czynności, a także za praworządne i legalne działania w toku postępowania.

2. Do zadań kierowników jednostek, o których mowa w ust. 1, należy w szczególności:

- 1) analizowanie stanu przestępczości w celu podejmowania wspólnych przedsięwzięć z kierownikami komórek operacyjno-rozpoznawczych, prewencji i techniki kryminalistycznej;
 - 2) stwarzanie warunków zapewniających prawidłową reakcję na przestępstwo;
 - 3) podejmowanie przedsięwzięć organizacyjno-kadrowych niezbędnych dla zapewnienia skuteczności czynności w postępowaniu, w tym zapewnianie warunków dla specjalizacji policjantów w sprawach o poszczególne rodzaje przestępstw, w zależności od potrzeb jednostki Policji oraz indywidualnych predyspozycji policjantów;
 - 4) wyposażenie komórki w środki niezbędne dla prawidłowego prowadzenia postępowania.
3. Kierownicy komórek, o których mowa w ust. 1, obowiązani są w szczególności do:
- 1) równomiernego, adekwatnego do umiejętności, obciążania pracą policjantów prowadzących postępowanie;
 - 2) udzielania bezpośredniej pomocy w określaniu kierunków czynności i wynikających z nich przedsięwzięć, zwłaszcza we wstępnej fazie postępowania;
 - 3) okresowych ocen prowadzonych postępowań, ze szczególnym uwzględnieniem rodzaju i czasu podjęcia czynności wykrywczych oraz ich skuteczności, systematyczności i zgodności z obowiązującymi przepisami;
 - 4) okresowych ocen stanu zaległości postępowań;
 - 5) udziału w dokonywaniu ważniejszych lub trudniejszych czynności;
 - 6) koordynowania działań dochodzeniowo-śledczych i operacyjno-rozpoznawczych;
 - 7) racjonalnego wykorzystywania sił i środków techniczno-kryminalistycznych;
 - 8) doskonalenia umiejętności policjantów w zakresie praktycznego rozwiązywania problemów wyłaniających się w toku postępowania;
 - 9) egzekwowania bieżącego usuwania nieprawidłowości w postępowaniu;
 - 10) okresowego rozliczania policjantów z dokonanych czynności związanych z pozytywnym wskazaniem systemu AFIS lub pozytywnym porównaniem kodu genetycznego, uzyskanych w trybie przepisów zarządzenia, o którym mowa w § 74 ust. 5 oraz pozytywnym wskazaniem lub porównaniem innych centralnych kryminalistycznych baz danych;
 - 11) egzekwowania zaplanowanych czynności i poleceń.

4. Kierownicy jednostek Policji lub komórek, o których mowa w ust. 1, w zależności od przyjętych w jednostce Policji rozwiązań:

- 1) podejmują interwencje w powszechnych jednostkach organizacyjnych prokuratury lub sądach rodzinnych w razie stwierdzenia, że polecenia prokuratora lub sędziego rodzinnego są niezgodne z przepisami k.p.k. i innymi przepisami regulującymi prowadzenie postępowań;
- 2) zatwierdzają plany śledztw lub dochodzeń zgodnie z § 29;
- 3) zatwierdzają formularze określone w przepisach o policyjnej statystyce przestępczości;

- 4) akceptują:
 - a) projekty postanowień o przedstawieniu, zmianie lub uzupełnieniu zarzutów w postępowaniach o skomplikowanym stanie faktycznym i prawnym,
 - b) akty oskarżenia sporządzane przez policjantów w sprawach o skomplikowanym stanie faktycznym i prawnym,
 - c) projekty postanowień, których realizacja związana jest z wydatkami przekraczającymi 1000 zł;
- 5) podpisują wnioski do prokuratora lub sędziego rodzinnego o:
 - a) zastosowanie, zmianę, uchylenie środka zapobiegawczego lub środka, o którym mowa w art. 26 i 27 u.p.n.,
 - b) przedłużenie okresu trwania śledztwa lub dochodzenia,
 - c) zastosowanie kary porządkowej,
 - d) podjęcie lub wznowienie umorzonego albo zawieszzonego postępowania;
- 6) podpisują pisma do prokuratora lub sędziego rodzinnego albo innego organu zawierające wnioski o zakończenie postępowania lub dalsze jego prowadzenie przez organ właściwy rzeczowo;
- 7) biorą udział w niektórych konsultacjach z prokuratorem, sędzią lub funkcjonariuszami innych organów.

Dział 20

Współdziałanie z organami państwowymi, samorządowymi, społecznymi, towarzystwami ubezpieczeniowymi, obywatelami i środkami społecznego przekazu

§ 213. 1. Na podstawie art. 15 § 2 k.p.k. i art. 15 ust. 1 pkt 6 ustawy o Policji policjant w postępowaniu ma prawo żądania niezbędnej pomocy od:

- 1) instytucji państwowych;
- 2) organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego;
- 3) jednostek gospodarczych prowadzących działalność w zakresie użyteczności publicznej;
- 4) instytucji społecznych.

2. Jeżeli instytucja lub organ, o którym mowa w ust. 1, nie udzieli żądanej pomocy, policjant powiadamia o tym prokuratora, który może zastosować tryb postępowania przewidziany w art. 19 k.p.k.

3. W związku z wykonywaniem czynności w postępowaniu, na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 7 ustawy o Policji, policjant ma prawo zwracać się o pomoc do:

- 1) innych jednostek gospodarczych i organizacji społecznych niż wymienione w ust. 1;
- 2) każdej osoby - w nagłych wypadkach.

4. Szczegółowe zasady korzystania przez policjantów z pomocy, o której mowa w ust. 1 i 3, określa rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 1996 r. w sprawie szczegółowego trybu korzystania przez policjantów z pomocy instytucji państwowych, organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego, jednostek gospodarczych i organizacji społecznych oraz osób (Dz. U. Nr 107, poz. 501).

§ 214. 1. W razie konieczności skorzystania z danych osobowych administrowanych przez podmioty, o których mowa w art. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (tekst jednolity Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 ze zm.¹⁹), policjant występuje z pisemnym umotywowanym wnioskiem, który musi spełniać wymagania określone w art. 29 ust. 3 tej ustawy. Można wykorzystywać nieobowiązujący formularz wniosku, którego wzór określał załącznik do uchylonego z dniem 1 maja 2004 r. rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 3 czerwca 1998 r. w sprawie określenia wzorów wniosku o udostępnienie danych osobowych, zgłoszenia zbioru danych do rejestracji oraz imiennego upoważnienia i legitymacji służbowej inspektora Biura Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (Dz. U. Nr 80, poz. 522).

2. W razie konieczności skorzystania z informacji o osobie uzyskanych przez organy uprawnione do wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych, policjant występuje z pisemnym wnioskiem, którego wzór stanowi załącznik do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 marca 2002 r. w sprawie zakresu, warunków i trybu przekazywania Policji informacji o osobie, uzyskanych przez organy uprawnione do wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych w czasie wykonywania tych czynności oraz wzoru upoważnienia stanowiącego podstawę udostępnienia policjantom danych osobowych (Dz. U. Nr 24, poz. 245).

§ 215. Wnioski, pisma i inne dokumenty składane przez Policję są zwolnione od opłat skarbowych na podstawie art. 8 pkt 2 ustawy z dnia 9 września 2000 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. Nr 86, poz. 960 ze zm.²⁰).

§ 216. 1. Policja, na podstawie art. 150 § 2 k.k.s., może na pisemny wniosek finansowego organu dochodzenia udzielić pomocy temu organowi przy dokonywaniu czynności.

2. Udzielenie pomocy, o której mowa w ust. 1, nie jest obowiązkowe i nie obejmuje przeprowadzenia czynności zamiast funkcjonariusza finansowego organu dochodzenia, a polega w szczególności na wykonywaniu czynności o charakterze techniczno-kryminalistycznym podczas oględzin, przeszukania lub podobnej czynności, a także zapewnieniu bezpieczeństwa osobom uczestniczącym w określonej czynności.

3. Policja, na podstawie art. 150 § 3 k.k.s., zatrzymuje i sprowadza przymusowo podejrzanego tylko na pisemne żądanie urzędu celnego lub urzędu skarbowego.

4. W przypadku gdy urząd celny lub urząd skarbowy, z wyłączeniem inspektora kontroli skarbowej, zwróci się do Policji o zatrzymanie osoby podejrzaney, przed przystąpieniem do czynności należy ustalić czy wystąpiły przesłanki do zatrzymania wymienione w art. 244 § 1 k.p.k.

§ 217. Policja na podstawie art. 58 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jednolity Dz. U. 2003 r. Nr 86, poz. 804 ze zm.²¹), na polecenie Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, dokonuje przeszukania pomieszczeń lub rzeczy bądź udziela pomocy upoważnionemu pracownikowi tego Urzędu albo Inspekcji Handlowej przy przeprowadzaniu tej czynności. Polecenie prezesa Urzędu jest dla Policji wiążące.

§ 218. 1. W postępowaniach, w których na podstawie art. 49 § 3 k.p.k. za pokrzywdzonego uważa się zakład ubezpieczeń, Policja, na wniosek zakładu ubezpieczeń lub Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego, ma obowiązek udzielić informacji i na pisemne upoważnienie udostępnić materiały niezbędne do ustalenia okoliczności wypadków i zdarzeń oraz do określenia wysokości odszkodowania lub świadczenia. W toku postępowania prowadzonego w trybie śledztwa bądź dochodzenia powierzonego zezwoleń na wgląd do materiałów udziela wyłącznie nadzorujący je prokurator.

2. Informacja, o której mowa w ust. 1, powinna znajdować pełne uzasadnienie w materiałach postępowania i w zasadzie ograniczać się do:

- 1) stwierdzenia czy pokrzywdzony złożył zawiadomienie o przestępstwie popełnionym na jego szkodę i czy w związku z tym jest prowadzone postępowanie przygotowawcze;
- 2) wskazania wysokości szkody wynikłej z przestępstwa lub zdarzenia.

3. Jeżeli po udzieleniu pisemnej informacji zostaną w toku postępowania dokonane ustalenia, na których podstawie należałoby w istotny sposób zmienić jej treść, należy niezwłocznie o nowych ustaleniach powiadomić zakład ubezpieczeniowy.

§ 219. Policja w zawiadomieniu kierowanym do Polskiego Biura Ubezpieczycieli Komunikacyjnych o wypadkach, o których mowa w art. 126 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych. Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124, poz. 1152 ze zm.²²) - zawiera dane dotyczące wszystkich uczestników wypadku, w tym dane dotyczące numerów dowodów ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych i nazwę zakładu ubezpieczeń, w którym pojazdy mechaniczne były ubezpieczone, wskazanie sprawcy wypadku, jeśli został ustalony, jak również informację o wszczęciu postępowania karnego.

§ 220. 1. Policjant obowiązany jest niezwłocznie zawiadomić rodzinę albo opiekunów o śmierci lub ciężkim uszczerbku na zdrowiu bliskiej im osoby, jeżeli śmierć lub uszczerbek nastąpiły w miejscu publicznym bądź w związku z popełnieniem przestępstwa i w tej sprawie Policja prowadzi postępowanie przygotowawcze lub postępowanie sprawdzające.

2. Zawiadomienia o śmierci należy dokonać po bezspornym ustaleniu tożsamości zwłok. Zawiadomienie należy ograniczyć do stwierdzenia, że określona osoba nie żyje, wskazać miejsce, do którego przewieziono zwłoki oraz wskazać powszechną jednostkę organizacyjną prokuratury właściwą do prowadzenia lub nadzoru nad postępowaniem.

3. Jeżeli osoba zmarła, o której mowa w ust. 1, nie ma nikogo bliskiego albo nie można takich osób ustalić, o zgonie należy zawiadomić osobiście lub pisemnie zakład pracy oraz urząd gminy właściwy dla miejsca zgonu, a w razie zgonu na morskim statku wodnym lub powietrznym - urząd gminy dla dzielnicy Śródmieście miasta stołecznego Warszawy.

4. O śmierci cudzoziemca komenda wojewódzka (Stołeczna) Policji niezwłocznie powiadamia telegramem właściwą placówkę dyplomatyczną lub konsularną.

5. Fakt osobistego powiadomienia osób lub urzędów, o których mowa w ust. 1-3, należy udokumentować w notatce urzędowej.

§ 221. 1. Policjant może udzielić dziennikarzowi wiadomości z postępowania przygotowawczego, a także informacji, których ujawnienie jest celowe ze względów taktycznych, na pisemne polecenie bądź za zgodą prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze.

2. Informacje udzielane dziennikarzowi przez policjanta na miejscu zdarzenia nie mogą przynieść szkody dobrom i prawom pokrzywdzonego, osoby podejrzanej i innym osobom, a także wpłynąć negatywnie na efektywność postępowania. Udzielane informacje mogą dotyczyć jedynie:

- 1) ogólnego określenia miejsca, rodzaju i przebiegu zdarzenia;
- 2) ogólnego określenia trwających działań;
- 3) jednostki prowadzącej postępowanie, numerów telefonów kontaktowych w miejscowych jednostkach Policji.

3. Informacja nie może zawierać danych:

- 1) mogących posłużyć do identyfikacji uczestników zdarzenia;
- 2) mogących posłużyć do formułowania sądów o winie uczestników zdarzenia;
- 3) o ujawnionych śladach i dowodach.

Przepisy przejściowe i końcowe

§ 222. 1. Tracą moc wytyczne nr 4 Komendanta Głównego Policji z dnia 15 grudnia 2000 r. w sprawie organizacyjnych zasad prowadzenia postępowania przygotowawczego przez Policję (Dz. Urz. KGP z 2001 r. Nr 2, poz. 24) z wyjątkiem przepisów ust. 44, które tracą moc z dniem 1 stycznia 2006 r.

2. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2005 r., z wyjątkiem przepisów § 187 i § 188, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2006 r.

3. Do czasu wejścia w życie przepisów § 187 i § 188 stosuje się dotychczasowe wzory formularzy i ksiąg.

¹Zmiany tekstu jednolitego ustawy o Policji zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 19, poz. 185, Nr 74, poz. 676, Nr 81, poz. 731, Nr 113, poz. 984, Nr 115, poz. 996, Nr 153, poz. 1271, Nr 176, poz. 1457 i Nr 200, poz. 1688; z 2003 r. Nr 90, poz. 844, Nr 113, poz. 1070, Nr 130, poz. 1188 i 1190, Nr 137, poz. 1302, Nr 166, poz. 1609, Nr 192, poz. 1873 i Nr 210, poz. 2036 oraz z 2004 r. Nr 171, poz. 1800, Nr 179, poz. 1842 i Nr 210, poz. 2135.

²Zmiany w k.p.k. zostały ogłoszone w Dz. U. z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061, Nr 130, poz. 1188 oraz z 2004 r. Nr 51, poz. 514, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889 i Nr 240, poz. 2405.

³Zmiany w k.k.s. zostały ogłoszone w Dz. U. z 2000 r. Nr 60, poz. 703 i Nr 62, poz. 717, z 2001 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 41, poz. 365, Nr 74, poz. 676, Nr 89, poz. 804, Nr 141, poz. 1178 i Nr 213, poz. 1803, z 2003 r. Nr 84, poz. 774 i Nr 137, poz. 1302, Nr 162, poz. 1569 oraz z 2004 r. Nr 29, poz. 267, Nr 68, poz. 623, Nr 93, poz. 894, Nr 97, poz. 963 i Nr 173, poz. 1808.

⁴Zmiany tekstu jednolitego ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 58, poz. 542 oraz z 2003 r. Nr 137, poz. 1304 i Nr 223, poz. 2217.

⁵Zmiany rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 89, poz. 986, z 2002 r. Nr 180, poz. 1511, z 2003 r. Nr 44, poz. 385, Nr 110, poz. 1051, Nr 172, poz. 1676, Nr 219, poz. 2163, Nr 220, poz. 2184 i 2185, z 2004 r. Nr 127, poz. 1327 i Nr 148, poz. 1561.

⁶Zmiany regulaminu urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury zostały ogłoszone w Dz. U. z 1993 r. Nr 79, poz. 372, z 1996 r. Nr 131, poz. 619, z 1998 r. Nr 111, poz. 698, Nr 124, poz. 822, z 2001 r. Nr 1, poz. 11 oraz z 2003 r. Nr 170, poz. 1658.

⁷Zmiany Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia zostały opublikowane w: Dz. U. z 2003 r. Nr 109, poz. 1031, Nr 213, poz. 2081 oraz z 2004 r. Nr 128, poz. 1351.

⁸Zmiany tekstu jednolitego ustawy o ewidencji ludności i dowodach osobistych zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 110, poz. 1189, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 78, poz. 716, z 2003 r. Nr 128, poz. 1176, Nr 130, poz. 1190 oraz z 2004 r. Nr 93, poz. 887.

⁹Zmiany ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 173, poz. 1808 i Nr 210, poz. 2135.

¹⁰Zmiany w rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie trybu legitymowania, zatrzymywania osób, dokonywania kontroli osobistej oraz przeglądania bagaży i sprawdzania ładunku przez policjantów zostały ogłoszone w Dz. U. z 1996 r. Nr 52, poz. 228 i z 1999 r. Nr 42, poz. 423.

¹¹Zmiany w ustawie o ochronie informacji niejawnych zostały ogłoszone w Dz. U. z 2000 r. Nr 12, poz. 136 i Nr 39, poz. 462, z 2001 r. Nr 22, poz. 247, Nr 27, poz. 298, Nr 56, poz. 580, Nr 110, poz. 1189, Nr 123, poz. 1353, Nr 154, poz. 1800, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 89, poz. 804 i Nr 153, poz. 1271, z 2003 r. Nr 17, poz. 155 oraz z 2004 r. Nr 29, poz. 257.

¹²Zmiany tekstu jednolitego ustawy Prawo o ruchu drogowym zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 124, poz. 1152, Nr 130, poz. 1190, Nr 137, poz. 1302, Nr 149, poz. 1451 i 1452, Nr 162, poz. 1568, Nr 200, poz. 1953 i Nr 210, poz. 2036 oraz z 2004 r. Nr 29, poz. 257, Nr 54, poz. 535, Nr 92, poz. 884, Nr 121, poz. 1264 i Nr 173, poz. 1808.

¹³Zmiany Kodeksu postępowania cywilnego zostały ogłoszone w Dz. U. z 1965 r. Nr 15, poz. 113, z 1974 r. Nr 27, poz. 157, Nr 39, poz. 231, z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 11, poz. 82, Nr 30, poz. 210, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1984 r. Nr 45, poz. 241 i 242, z 1985 r. Nr 20, poz. 86, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 4, poz. 21, Nr 33, poz. 175, z 1990 r. Nr 14, poz. 88, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306, Nr 55, poz. 318, Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 22, poz. 92, Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 12, poz. 53, z 1994 r. Nr 105, poz. 509, z

1995 r. Nr 83, poz. 417, Nr 141, poz. 692, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, Nr 43, poz. 189, Nr 73, poz. 350, Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 270, Nr 54, poz. 348, Nr 75, poz. 471, Nr 102, poz. 643, Nr 117, poz. 752, Nr 121, poz. 769 i 770, Nr 133, poz. 882, Nr 139, poz. 934, Nr 140, poz. 940, Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 269 i 271, Nr 48, poz. 552 i 554, Nr 55, poz. 665, Nr 73, poz. 852, Nr 94, poz. 1037, Nr 114, poz. 1191 i poz. 1193, Nr 122, poz. 1314, 1319 i 1322, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 49, poz. 508, Nr 63, poz. 635, Nr 98, poz. 1069, 1070 i 1071, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1368, Nr 138, poz. 1546, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 26, poz. 265, Nr 74, poz. 676, Nr 84, poz. 764, Nr 126, poz. 1069 i 1070, Nr 129, poz. 1102, Nr 153, poz. 1271, Nr 219, poz. 1849, Nr 240, poz. 2058, z 2003 r. Nr 41, poz. 360, Nr 42, poz. 363, Nr 60, poz. 535, Nr 109, poz. 1035, Nr 119, poz. 1121, Nr 130, poz. 1188, Nr 139, poz. 1323, Nr 199, poz. 1939, Nr 228, poz. 2255 oraz z 2004 r. Nr 9, poz. 75, Nr 11, poz. 101, Nr 68, poz. 623, Nr 91, poz. 871, Nr 93, poz. 891, Nr 121, poz. 1264, Nr 162, poz. 1691, Nr 169, poz. 1783, Nr 172, poz. 1804, Nr 204, poz. 2091, Nr 210, poz. 2135, Nr 236, poz. 2356 i Nr 237, poz. 2384.

¹⁴Zmiany ustawy o świadku koronnym zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 160, poz. 1083, z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2001 r. Nr 5, poz. 40 oraz z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188.

¹⁵Zmiany ustawy Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 160, poz. 1083, z 2000 r. Nr 62, poz. 717, z 2001 r. Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 213, poz. 1801 oraz z 2003 r. Nr 17, poz. 155.

¹⁶Zmiany ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych ogłoszono w Dz. U. z 2004 r. Nr 116, poz. 1203 i Nr 210, poz. 2135.

¹⁷Zmiany ustawy o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 96, poz. 595 i Nr 238, poz. 2390.

¹⁸Zmiany zarządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. KGP z 2003 r. Nr 20, poz. 105 oraz z 2004 r. Nr 1, poz. 2, Nr 8, poz. 32, Nr 12, poz. 60 i Nr 18, poz. 116.

¹⁹Zmiany tekstu jednolitego ustawy o ochronie danych osobowych ogłoszono w Dz. U. z 2002 r. Nr 153, poz. 1271 oraz z 2004 r. Nr 25, poz. 219 i Nr 33, poz. 285.

²⁰Zmiany ustawy o opłacie skarbowej ogłoszono w Dz. U. z 2001 r. Nr 5, poz. 43, Nr 60, poz. 610, Nr 76, poz. 811, Nr 87, poz. 954, Nr 100, poz. 1085, Nr 129, poz. 1441, z 2002 r. Nr 71, poz. 655, Nr 135, poz. 1143, Nr 141, poz. 1178 i 1180, Nr 216, poz. 1824, z 2003 r. Nr 7, poz. 78, Nr 96, poz. 874, Nr 124, poz. 1154, Nr 128, poz. 1176, Nr 170, poz. 1651, Nr 190, poz. 1864, z 2004 r. Nr 49, poz. 466, Nr 54, poz. 535, Nr 62, poz. 574, Nr 70, poz. 632, Nr 91, poz. 870, Nr 92, poz. 880 oraz z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 173, poz. 1808 i Nr 191, poz. 1956.

²¹Zmiany tekstu jednolitego ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 170, poz. 1652 oraz z 2004 r. Nr 93, poz. 891 i Nr 96, poz. 959.

²²Zmiany ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 26, poz. 225, Nr 96, poz. 959 i Nr 141, poz. 1492.